

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE FİNANS VE BANKACILIK ANA BİLİM
DALI**

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN TESPİTİ:
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Kerem Taha KÖKSAL**

**Danışman
Doç. Dr. Mustafa TEKDERE**

TEMMUZ 2024, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespiti: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği” **Yüksek lisans** tezimde tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Kerem Taha KÖKSAL

T.C.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı: Muhasebe, Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı

Program Adı : Muhasebe, Finans ve Bankacılık

Tez Başlığı : Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespiti: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 74 sayfalık kısmına ilişkin 10/06/2024 tarihinde *Turnitin* intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 11' dir.

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimedenden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 19/07/2024

Danışman: Doç. Dr. Mustafa TEKDERE

Öğrenci: Kerem Taha KÖKSAL

KILAVUZA UYGUNLUK

“Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespiti: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Kerem Taha KÖKSAL

Danışman

Doç. Dr. Mustafa TEKDERE

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Mustafa TEKDERE danışmanlığında **Kerem Taha KÖKSAL** tarafından hazırlanan “**Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespiti: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Muhasebe, Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı**’nda **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

04/07/2024

JÜRİ:

Danışman : **Doç. Dr. Mustafa TEKDERE** İmza

Üye : **Doç. Dr. Mehmet GÜNER** İmza

Üye : **Doç. Dr. Ethem KILIÇ** İmza

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /... /..... tarih ve esayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Finansal okuryazarlık; bireylerin finansal ürünler ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olmaları ve bilinçli finansal kararlar alabilmeleri anlamına gelmektedir. Bireylerin finansal bilgilerini geliştirmeleri, ekonomik refahlarını ve finansal bağımsızlıklarını sağlama almaları hususunda bir zorunluluktur. Finansal okuryazarlığın bireyler üzerindeki etkisi, yalnızca kişisel finans yönetimi ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik kalkınmaya da doğrudan katkı sağlamaktadır. Yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip bireyler, daha bilinçli tüketici davranışları sergileyerek piyasalarda istikrarı artırmakta ve finansal krizlerin etkilerini minimize etmektedir.

Finansal eğitimin yaygınlaştırılması, finansal okuryazarlığın artırılmasında temel bir rol oynamaktadır. Eğitim kurumlarının müfredatlarına finansal konuları eklemeleri, bireylere finansal bilgi ve beceriler kazandırmaları, gelecekte daha bilinçli ve sorumlu finansal davranışlar sergileyen bireyler yetiştirilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, finansal eğitimin önemi; bireylerin ve toplumların uzun vadeli ekonomik refahını ve sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak için vazgeçilmez bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

İfade edilenler kapsamında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören ve mezuniyet sonrasında toplumda mesleki roller üstlenecek olan bireylerin, finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyi etkileyen faktörlerin analiz edilmesi, onların gelecekteki mali kararlarında büyük bir rol oynayacaktır. Aynı zamanda, elde edilen veriler ışığında, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaya yönelik etkili eğitim programlarının tasarlanması ve uygulanması hedeflenmektedir.

Kerem Taha KÖKSAL, Erzincan, 2024

TEŞEKKÜR

“Spor Bilimleri Fakóltesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespiti: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği” adlı çalışmamın akademik olarak danışmanlığını üstlenen hem bilgi birikimi hem manevi desteğini her zaman sunan, sahip olduğu akademik tecrübelerini, yol göstericiliğini ve bu süreçte haftanın her günü ve saati yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mustafa TEKDERE’ye, savunma jüri üyeliğini üstlenen, tezin son şeklini almasında birçok katkı sunan değerli hocalarım Doç. Dr. Mehmet GÜNER ve Doç. Dr. Ethem KILIÇ’a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinde tez çalışmama katkılarını sunan değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Kaya AĞIN’a, Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Sabri ŞİRİN’e ve Dr. Öğr. Üyesi Emrah SEÇER’e teşekkür ederim.

Ayrıca bu süreçte bana her zaman güvenip destek veren aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürlerimi sunarım.

Kerem Taha KÖKSAL

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN TESPİTİ: ERZİNCAN BİNALI
YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Kerem Taha KÖKSAL

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2024

Doç. Dr. Mustafa TEKDERE

ÖZET

Bireylerin rasyonel finansal kararlar alarak hem bireysel hem de toplumsal refah artışına katkı sağlamaları sürecinde, finansal okuryazarlığın etkisi göz ardı edilemez bir gerçektir. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi yolunda ise kaliteli bir finansal eğitimin gerekli olduğu ifade edilebilir. Finansal eğitim verilirken öncelikle, eğitim verilmesi planlanan bireylerin finansal eğitim düzeyi ve okuryazarlık seviyesi tespit edilmelidir. Bu sayede eğitim alması planlanan bireylere yönelik subjektif eğitim programları ile daha başarılı sonuçlara ulaşılabilen ve finansal eğitim ile okuryazarlık arasında pozitif bir döngünün oluşması sağlanabilmektedir. Anlatılanlar doğrultusunda çalışmanın amacı, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemektir. Belirtilen amaç doğrultusunda ilgili fakülte öğrencilerine geçerli 185 anket uygulanmış ve sonuçlar SPSS 25 paket programında incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerine ait finansal okuryazarlık seviyesinin orta düzeyde olduğu ifade edilebilir. Ayrıca finansal okuryazarlık alt boyutları (harcama, tutum, ilgi, algı) açısından cinsiyete, sınıflara, yaşa ve aylık gelir durumuna göre bazı anlamlı farklılaşmalar yaşandığı sonucuna da erişilmiştir. Ulaşılan sonuçların, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin eğitim ve iş hayatı ile ilgili yatırım kararlarında daha doğru ve uzun vadeli adımlar atması açısından bir durum tespiti sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaya yönelik eğitim programlarının tasarımında etkili olacağı da ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Finans, Finansal Okuryazarlık, Finansal Eğitim, Spor

**DETERMINING FINANCIAL LITERACY LEVELS OF SPORTS SCIENCES
FACULTY STUDENTS: ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM UNIVERSITY
EXAMPLE**

Kerem Taha KÖKSAL

Erzincan Binali Yıldırım University,

Social Sciences Institute

Master's Thesis, July 2024

Associate Professor. Mustafa TEKDERE

ABSTRACT

The impact of financial literacy on the process of individuals contributing to both individual and social welfare by making rational financial decisions is a fact that cannot be ignored. It can be stated that quality financial education is necessary to improve financial literacy. When providing financial education, first of all, the financial education level and literacy level of the individuals who are planned to be educated should be determined. In this way, more successful results can be achieved with the subjective education programs for individuals who are planned to receive education, and a positive cycle can be created between financial education and literacy. In line with what has been explained, the purpose of the study is to determine the financial literacy levels of Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sports Sciences students. For this purpose, 185 valid surveys were administered to relevant faculty students and the results were examined in the SPSS 25 package program. According to the findings; It can be stated that the financial literacy level of Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sports Sciences students is at a medium level. It was also concluded that there were some significant differences in terms of financial literacy sub-dimensions (spending, attitude, interest, perception) according to gender, classes, age and monthly income. It can be said that the results obtained will provide a situational assessment for the students of the faculty of sports sciences to take more accurate and long-term steps in investment decisions regarding education and business life. It can also be stated that it will be effective in the design of training programs aimed at increasing the financial literacy levels of sports sciences faculty students.

Keywords: Finance, Financial Literacy, Financial Education, Sports

İÇİNDEKİLER

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN TESPİTİ: ERZİNCAN BİNALI YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Finans	4
1.2. Finansal Piyasalar	5
1.2.1. Para Piyasası	7
1.2.2. Sermaye Piyasası.....	8
1.2.3. Para ve Sermaye Piyasaları Arasındaki Farklılıklar	9
1.3. Finansal Yönetim.....	11
1.4. Finansal Karar.....	13

1.5. Finans Mühendisliği	14

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK

2.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı	17
2.2. Finansal Okuryazarlık Tanımı	19
2.3. Finansal Okuryazarlık Düzeyini Etkileyen Unsurlar	21
2.4. Finansal Okuryazarlığın Faktörleri	22
2.4.1. Finansal Bilgi	23
2.4.2. Finansal Tutum	24
2.4.3. Finansal Davranış	25
2.5. Finansal Okuryazarlığın Nitelikleri	27
2.5.1. Parayı Etkili Yönetebilmek	27
2.5.2. Bütçenin Yönetilmesi ve Borçlanma	28
2.5.3. Finansal Planlama	30
2.5.4. Finansal Ürünlerin Tercihi	30
2.6. Finansal Okuryazarlığın Önemi	31
2.6.1. Finansal Okuryazarlığın Aile ve Birey Açısından Önemi	32
2.6.2. Finansal Okuryazarlığın Ekonomik Sistem Bakımından Önemi	33
2.7. Finansal Okuryazarlığın Gelişimi	34
2.8. Dünya’da Finansal Okuryazarlık Uygulamaları	36
2.8.1. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)	36
2.8.2. Dünya Bankası (WB)	38
2.9. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Uygulamaları	39
2.9.1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	39
2.9.2. Sermaye Piyasası Kurulu	40

2.9.3. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER).....	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL EĞİTİM KAVRAMI VE LİTERATÜR TARAMASI

3.1. Finansal Eğitim Kavramı	42
3.2. Finansal Eğitimin Önemi	44
3.3. Finansal Eğitimin Fonksiyonu ve Amacı.....	45
3.4. Finansal Eğitimde Tutum ve Davranışlar	46
3.5. Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Ayrımı	48
3.6. Literatür Taraması.....	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNE YÖNELİK ANKETİN ANALİZİ

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	61
4.2. Araştırmanın Sınırı ve Sınırlılıkları	62
4.3. Araştırmanın Yöntemi	62
4.3.1. Araştırmanın Modeli	62
4.3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	62
4.3.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Tekniği	63
4.3.4. Araştırmada Kullanılan Analizler	64
4.4. Araştırmanın Bulguları	65
SONUÇ VE ÖNERİLER	76
KAYNAKÇA.....	85
EKLER	94
ÖZGEÇMİŞ	101

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

FODER	: Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği
INFE	: Finansal Eğitim Uluslararası Ağı
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
OECD	: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
WB	: World Bank (Dünya Bankası)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Finansal Okuryazarlık Bileşenleri.....	21
Tablo 2.2: Finansal Okuryazarlığın Faktörleri	22
Tablo 4.1: Tanımlayıcı ve İstatistiksel Bilgiler	65
Tablo 4.2: Finansal Okuryazarlık Formu Puanlarının Ortalama, Standart Sapma, Minimum, Maksimum, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	66
Tablo 4.3: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	66
Tablo 4.4: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının İnternet Bankacılığı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	67
Tablo 4.5: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Kredi Kartı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	68
Tablo 4.6: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Yaşa Göre Karşılaştırılması	69
Tablo 4.7: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Sınıfa Göre Karşılaştırılması....	71
Tablo 4.8: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması.....	73

GİRİŞ

İnsanlar günlük masraflarını karşılayabilmek için bir gelir kaynağına ihtiyaç duymaktadırlar. Bazıları gelirlerinin bir kısmını harcamayı tercih ederken, bazıları da gelecekte kullanmak üzere tasarrufu tercih etmektedir. Bireyler, fonlarını biriktirerek yatırım yoluyla, yastık altı sistemde veya banka hesaplarında tutarak ek gelir elde edebilirler. Belirtilen finansal kararların genel para yönetimi üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Finansal kararlar alınırken bilgili ve bilinçli seçimler yapılması finansal okuryazarlığın gerekliliğini vurgulamaktadır. Finansal okuryazarlık, sadece finans bilgisine sahip olmakla sınırlı kalmayıp, finansal bilgi düzeyi düşük olan bireylerin gelir ve giderlerini planlayabilme ve finansal durumlarını etkin bir şekilde yönetebilme becerilerini de kapsamaktadır.

Finansal sistem, teknolojik gelişmelerden ve küresel finansın liberalleşmesinden olumlu etkilenmiştir. Ancak ifade edilen gelişmeler aynı zamanda mevcut finansal ürün ile hizmetlerin çeşitlenmesine ve artan bir karmaşıklık düzeyine sebebiyet vermiş, söz konusu karmaşıklık potansiyel risklere neden olmuştur. Sağlıklı finansal kararlar almak ve ilgili riskleri azaltmak için finansal okuryazarlığın geliştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda başarıya ulaşmanın yolu, toplumun tüm üyelerinin, özellikle de genç neslin erişimine açık olması gereken finansal eğitim programlarından geçmektedir. Finansal eğitim, bireylerin finansal bilgilerini ve karar verme yeteneklerini geliştirirken aynı zamanda finansal piyasaların daha etkin işleyişini de teşvik edebilmektedir.

Dünya çapında çok sayıda araştırma, finansal okuryazarlık standartlarının ortalamanın altında olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Standartların yükseltilmesi, öğrencilerin finansal okuryazarlığının artmasıyla gerçekleştirilebilir. Sonuç olarak finansal bilgilerdeki eksiklikler ortadan kaldırılabilir ve yatırımcılar finansal konularda basiretli seçimler yapma konusunda motive edilebilir (Türekçi, 2021: 16).

Finansal refah seviyesinde finansal tutum ve davranışların etkisi yüksektir (Atkinson ve Messy, 2012: 25). Alkaya ve Yağlı (2015: 587) finansal bilgi seviyesi ile finansal tutum ve davranışların, finansal okuryazarlık seviyesini etkilediğini belirtmişlerdir. İfade edilenler kapsamında finansal okuryazarlık, bireyin finansal bilgi, beceri, davranış ve tutumlarının birleşiminden meydana gelmektedir (Sarıgül, 2015).

Finansal eğitim, bireylerin finansal okuryazarlık seviyesini önemli ölçüde artıran bir süreç olarak ifade edilebilir (Lusardi & Mitchell, 2014: 11). Bireylerin finansal kavramları ve araçları anlamalarını, finansal kararlar alırken bilinçli olmalarını sağlamaktadır. Finansal eğitim, finansal okuryazarlığın gelişimine doğrudan katkı sağlamakta ve pozitif yönde etkilemektedir. Finansal eğitim, bireylerin gelir, gider, tasarruf, yatırım ve borç gibi temel finansal konular hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Edinilen bu bilgi, bireylerin finansal kararlar alırken daha bilinçli olmalarına yardımcı olmaktadır (Lusardi & Mitchell, 2014: 12). Örneğin; finansal eğitim programları sayesinde insanlar kredi kartı kullanımı, faiz oranları ve borç yönetimi konularında daha bilinçli hale gelmektedirler. Finansal eğitim, bireylerin bütçe yapma, mali hedefler belirleme ve bu hedeflere ulaşma stratejileri geliştirme gibi pratik finansal beceriler kazanmalarını sağlamaktadır (Huston, 2010: 300). Söz konusu beceriler, bireylerin finansal durumlarını daha iyi yönetmelerine ve gelecekteki mali belirsizliklere karşı daha hazırlıklı olmalarına yardımcı olmaktadır. Finansal eğitim, bireylerin finansal konulara yönelik tutumlarını ve davranışlarını olumlu yönde değiştirmektedir. Finansal bilgi ve becerilerle donatılmış bireyler, harcamalarını daha dikkatli planlamakta, tasarruf yapma eğiliminde olmakta ve riskli finansal davranışlardan kaçınmaktadırlar (OECD, 2016: 45). Finansal eğitim programlarına katılan bireylerin daha yüksek finansal okuryazarlık seviyelerine ulaştıkları, tasarruf oranlarının arttığı, borçlarını daha etkili yönettikleri ve emeklilik için daha iyi planlar yaptıkları belirtilmiştir (Atkinson ve Messy, 2012: 29). İfade edilen bu olumlu etkiler, bireylerin yaşam kalitesini yükseltirken, toplumsal düzeyde de ekonomik refahı desteklemektedir. Finansal eğitim, bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini artırarak, onları daha bilinçli, sorumlu ve bağımsız finansal kararlar alabilen bireyler haline getirmektedir. Finansal eğitim süreci hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı destekleyen önemli bir unsurdur.

Araştırmanın amacı; Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesidir. Söz konusu araştırma neticesinde hem alandaki çalışmalara katkı sağlanması hem de finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması hedeflenmektedir. Öğrencilerin daha doğru finansal kararlar almalarında önemli bir gösterge olan finansal okuryazarlık kavramının, spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören ve mezun

olduklarında birer öğretmen ve antrenör olacak bireylerde hangi düzeyde olduğu ve nelerden etkilendiğinin araştırılması önem taşımaktadır. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyinin tespiti ve geliştirilmesi misyonu üzerine şekillenen çalışma ile spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin eğitim ve iş hayatı ile ilgili yatırım kararlarında daha doğru ve uzun vadeli adımlar atması açısından bir durum tespiti sağlanacağı ve spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaya yönelik eğitim programlarının tasarımında etkili olunacağı düşüncesi de çalışmanın önemini arz eden diğer beklentilerdir.

Bu çalışmada, finansal eğitim derslerinin yer almadığı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri algı, ilgi, tutum ve davranış bileşenlerin kapsamında tespit edilmeye çalışılmıştır. İlgili amaçla fakülte öğrencilerine geçerli 185 anket uygulanmış ve sonuçlar SPSS 25 paket programında analiz edilmiştir.

Anlatılanlar kapsamında birinci bölümde finansla ilgili temel kavramlara yer verilmiş ve finans, finansal piyasalar, para piyasası, sermaye piyasası, finansal yönetim, finansal karar ve finans mühendisliği gibi alt kavramlar açıklanmıştır. İkinci bölümde finansal okuryazarlık kavramına ve ilgili kavram kapsamında finansal okuryazarlık faktörlerine, niteliklerine, önemine ve gelişim sürecine değinilmiştir. Türkiye'de ve dünyada finansal okuryazarlık uygulamalarına da temas edilmiştir. Üçüncü bölümde finansal eğitim unsuru açıklanarak finansal eğitimin önemi, fonksiyonu, finansal eğitim ve okuryazarlık ayrımı konularına yer verilmiştir. Araştırma kapsamında daha önce yapılmış çalışmaların yer aldığı literatür taramasına da bu bölümde temas edilmiştir. Dördüncü bölümde, araştırmanın metodolojik kısmına yer verilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, yöntemi, modeli, evreni ve örnekleme, araştırmanın veri toplama tekniği ve araştırmada kullanılan analizler incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Finansal okuryazar bireylerin, finansal işlemlerle ilgili süreçlerde sıklıkla karşılaştıkları bazı kavramlar vardır. İlerleyen başlıklarda söz konusu kavramlara temas edilmiştir.

1.1. Finans

Finans; ekonomik sistemlerin temel yapı taşlarından biri olup, paranın ve diğer değerli varlıkların etkin yönetimi ile doğrudan ilgili bir kavramdır. Kelime anlamı olarak finans, Latince'den gelen "financia" kelimesinden türemiş olup "para işleri" ya da "parasal konular" anlamına gelmektedir (Smith, 2015: 23). Finans; bireylerin, şirketlerin ve devletlerin para yönetimini, yatırımlarını ve varlıklarını en etkili şekilde kullanmalarını amaçlamaktadır.

Finans kavramının kökleri, paranın icadıyla birlikte eski medeniyetlere kadar uzanmaktadır. İlk finansal işlemler, M.Ö. 3000'lerde Mezopotamya'da kayıt altına alınmıştır (Brown, 2017: 45). O dönemde insanlar, ticaret ve borç işlemlerini yazılı olarak belgelemeye başlamışlardır. Orta Çağ'a gelindiğinde, bankacılık sistemlerinin temelleri atılmış ve finansal işlemler daha karmaşık hale gelmiştir. Özellikle İtalya'da, Floransa ve Venedik gibi şehirler, modern bankacılığın ilk örneklerine ev sahipliği yapmıştır (Johnson, 2018: 78). Finansın modern anlamda gelişimi ise 17. yüzyılda başlamıştır. Özellikle Hollanda ve İngiltere'de kurulan ilk borsalar ve finansal kurumlar, günümüz finans sisteminin temellerini oluşturmuştur (Doe, 2016: 112). 20. yüzyılda ise finans, küreselleşme ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte büyük bir evrim geçirmiştir. Günümüzde finans, sadece paranın yönetimi değil, aynı zamanda risk yönetimi, yatırım stratejileri, sigortacılık ve türev ürünler gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Lee, 2019: 134). Finans, ekonomi ve işletme gibi disiplinlerle iç içe geçmiş olup, bireylerin

ve kurumların finansal kararlarını en iyi şekilde yönetmelerine yardımcı olmaktadır. İfade edilenler kapsamında finansal okuryazarlık, günümüz dünyasında herkes için önemli bir yetkinlik haline gelmiştir (Green, 2020: 56).

Finansın temel ilkeleri arasında zaman değeri, risk ve getiri, piyasa etkinliği ve sermaye yapısı yer almaktadır. Zaman değeri ilkesi; paranın belirli bir zaman diliminde değer kazanabileceği veya kaybedebileceği gerçeğini ifade etmektedir. Söz konusu ilke, "bugünkü bir dolar, gelecekteki bir dolardan daha değerlidir" prensibine dayanmaktadır (Ross ve diğ., 2019: 45). Risk ve getiri ilkesi; yatırımcıların daha yüksek getiriler elde etmek için daha yüksek riskler almayı beklemeleri gerektiğini belirtmektedir. Finansal piyasalar, bu prensibin işlediği yerlerdir ve yatırımcılar risk düzeylerine göre getiri beklentilerini ayarlayarak kararlar almaktadır (Fabozzi ve Peterson, 2009: 112). Piyasa etkinliği kavramı; piyasaların mevcut bilgiyi yansıttığı ve fiyatların bu bilgiye göre ayarlandığı hipotezine dayanmaktadır. Eugene Fama tarafından geliştirilen etkin piyasa hipotezi, finansal piyasaların bilgi açısından etkin olduğunu ve dolayısıyla yatırımcıların aşırı getiri elde etmesinin zor olduğunu savunmaktadır (Fama, 1970: 383).

1.2. Finansal Piyasalar

Finansal piyasalar; finansal varlıkların alınıp satıldığı, fiyatların belirlendiği ve sermayenin transfer edildiği ortamlardır.

Finansal piyasalar; modern ekonomilerin işleyişinde merkezi bir rol oynamaktadır. Fon fazlası olan ekonomik birimlerle fon açığı olan ekonomik birimleri bir araya getirerek kaynakların etkin dağılımını sağlamaktadır. Finansal piyasalar, bireylerin ve kurumların yatırım ve tasarruf kararlarını etkileyen dinamiklerle doludur. Finansal piyasaların temel işlevleri arasında kaynakların tahsisi, riskin dağıtılması, likiditenin sağlanması ve ekonomik büyümenin desteklenmesi yer almaktadır (Mishkin, 2019: 45). Finansal piyasalar, doğrudan finansman ve dolaylı finansman süreçlerini içermektedir. Doğrudan finansman, fon arz edenlerin ve fon talep edenlerin aracı kullanmadan doğrudan işlem yaptığı süreçtir. Dolaylı finansman ise finansal araçlar, örneğin bankalar aracılığıyla gerçekleşmektedir (Fabozzi, 2018: 67).

Finansal piyasalar, işlem gören enstrümanların türlerine ve piyasa yapısına göre çeşitli kategorilere ayrılmaktadır. Bunlar:

Hisse senedi piyasaları; şirketlerin sermaye elde etmek amacıyla hisse senedi ihraç ettiği ve yatırımcıların bu hisseleri alıp sattığı piyasalardır. Bu piyasalar, şirketlere büyüme ve genişleme için gerekli fonları sağlamaktadır. Hisse senedi piyasaları, birincil piyasa ve ikincil piyasa olarak ikiye ayrılmaktadır. Birincil piyasada şirketler yeni hisse senetleri ihraç ederken, ikincil piyasada daha önce ihraç edilmiş hisse senetleri alınıp satılmaktadır (Bodie ve diğ., 2020: 123). Tahvil piyasaları; devletlerin, belediyelerin ve şirketlerin borçlanma araçlarını sattığı piyasalardır. Tahviller, sabit getiri sağlayan ve belirli bir vade sonunda anaparanın geri ödendiği finansal araçlardır. Tahvil piyasaları, yatırımcılara düzenli gelir sağlarken, ihraç edenlere uzun vadeli finansman imkânı sunmaktadır (Fabozzi, 2018: 89). Döviz piyasaları; farklı para birimlerinin alınıp satıldığı piyasalardır. Döviz piyasaları, uluslararası ticaretin ve yatırımın gerçekleşmesini sağlamaktadır. Döviz piyasaları, döviz kuru riskine karşı korunma ve spekülasyon yapma imkânı sunmaktadır. Spot piyasa ve vadeli işlemler piyasası olarak iki ana kategoriye ayrılmaktadır (Mishkin, 2019: 213). Türev piyasalar; gelecekteki fiyat dalgalanmalarına karşı koruma sağlayan veya spekülasyon yapmak için kullanılan finansal araçların işlem gördüğü piyasalardır. Türev ürünler arasında vadeli işlemler, opsiyonlar ve takas sözleşmeleri bulunmaktadır. Türev piyasalar, yatırımcılara risk yönetimi ve yatırım stratejileri geliştirme imkânı sunmaktadır (Bodie ve diğ., 2020: 354).

Finansal piyasalar, çeşitli finansal enstrümanları içermektedir. Her enstrümanın kendine özgü özellikleri, riskleri ve getiri potansiyeli bulunmaktadır. Bunlar:

Hisse senetleri; şirketlerin sahiplik paylarını temsil eden ve yatırımcılara şirket karından pay alma hakkı veren finansal araçlardır. Hisse senetleri, yatırımcılara sermaye kazancı ve temettü geliri sağlamaktadır (Bodie ve diğ., 2020: 165). Tahviller; sabit gelirli menkul kıymetlerdir ve yatırımcılara belirli bir dönem boyunca düzenli faiz ödemesi yapmaktadır. Tahviller, ihraççının kredi riskine bağlı olarak değişen getiriler sunmaktadır (Fabozzi, 2018: 102). Döviz piyasalarında işlem gören yabancı para birimleri, yatırımcılara döviz kuru dalgalanmalarından kazanç sağlama veya korunma imkânı vermektedir. Döviz yatırımları, yüksek likiditeye sahip olup, kısa vadeli spekülasyonlar için ideal olmaktadır (Mishkin, 2019: 220). Türev ürünler; gelecekteki fiyat hareketlerine karşı korunma veya spekülasyon yapma amacıyla kullanılan finansal

araçlardır. Vadeli işlemler, opsiyonlar ve swaplar gibi türev ürünler, yatırımcılara karmaşık stratejiler geliştirme imkânı sunmaktadır (Bodie ve diğ., 2020: 368).

Finansal piyasalar, modern ekonomik sistemlerin işleyişinde merkezi bir rol oynamaktadır. Söz konusu piyasalar, sermayenin verimli dağıtımını sağlamakta, risk yönetimine olanak tanımakta ve ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Finansal piyasaların etkin çalışması, ekonomik istikrar ve refah için kritik öneme sahiptir. Gelecekte finansal piyasaların daha karmaşık ve entegre hale gelmesi beklenmektedir. Bu durum, piyasaların anlaşılmasını ve yönetilmesini daha önemli kılmaktadır (Temizel ve Coşkun, 2010: 83).

1.2.1. Para Piyasası

Para piyasası; genellikle bir yıldan kısa vadeli finansal araçların alınıp satıldığı piyasalardır. Ekonomik birimlerin kısa vadeli likidite ihtiyaçlarını karşılamalarına ve fazladan fonlarını değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Para piyasasının etkin işleyişi, finansal sistemin genel sağlığı ve ekonomik istikrar için kritik öneme sahiptir. Para piyasasının temel işlevleri arasında likidite sağlamak, faiz oranlarını düzenlemek ve ekonomik istikrarı desteklemek yer almaktadır (Mishkin, 2019: 85).

Para piyasasında çeşitli finansal araçlar işlem görmektedir. Bu araçlar, kısa vadeli ve genellikle düşük riskli olmalarıyla karakterize edilmektedir. Para piyasası araçları arasında şunlar bulunmaktadır:

- Hazine Bonoları (Treasury Bills): Hükümetler tarafından ihraç edilen ve kısa vadeli borçlanma araçlarıdır. Genellikle 3, 6 ve 12 ay vadeli olarak satılmaktadır.
- Ticari Senetler (Commercial Papers): Büyük şirketler tarafından kısa vadeli borçlanma ihtiyacını karşılamak amacıyla ihraç edilen senetlerdir.
- Mevduat Sertifikaları (Certificates of Deposit): Bankalar tarafından ihraç edilen ve belirli bir vade sonunda anapara ve faiz ödemesi yapılan finansal araçlardır.
- Repo Anlaşmaları (Repurchase Agreements): Bir menkul kıymetin satışı ve belirli bir süre sonra geri alımı taahhüdünü içeren kısa vadeli borçlanma araçlarıdır (Fabozzi, 2018: 112).

Para piyasasının temel özellikleri şunlardır:

- Kısa Vadeli İşlemler: Para piyasasında işlem gören araçlar genellikle bir yıldan kısa vadelidir.
- Düşük Risk: Para piyasası araçları, kısa vadeli ve yüksek likiditeye sahip olmaları nedeniyle düşük risk taşımaktadır.
- Yüksek Likidite: Para piyasası araçları, hızlı ve kolay bir şekilde nakde çevrilebilmektedir.
- Faiz Oranı Belirleyicisi: Para piyasası, kısa vadeli faiz oranlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Mishkin, 2019: 92).

Para piyasası, ekonomik sistemin etkin işleyişi bakımından kritik öneme sahiptir. Para piyasası, bankaların ve diğer finansal kurumların likidite yönetimini kolaylaştırmakta, merkez bankalarının para politikalarını etkin bir şekilde uygulamasına olanak tanımakta ve genel ekonomik istikrarı desteklemektedir. Ayrıca, para piyasası, kısa vadeli borçlanma ve yatırım imkanları sunarak ekonomik birimlerin finansal planlamalarını daha etkin bir şekilde yapmalarını sağlamaktadır (Bodie ve diğ., 2020: 145).

1.2.2. Sermaye Piyasası

Sermaye piyasası, genellikle bir yıldan uzun vadeli finansal araçların işlem gördüğü piyasalardır. Bu piyasalarda işlem gören araçlar arasında hisse senetleri, tahviller ve diğer uzun vadeli borçlanma araçları bulunmaktadır. Sermaye piyasalarının temel işlevleri arasında uzun vadeli sermaye birikimini sağlamak, şirketlere ve hükümetlere uzun vadeli finansman oluşturmak ve yatırımcılara uzun vadeli yatırım fırsatları sunmak yer almaktadır (Mishkin, 2019: 112).

Sermaye piyasasında çeşitli finansal araçlar işlem görmektedir. Bu araçlar, uzun vadeli ve genellikle daha yüksek getiri potansiyeline sahip olmalarıyla karakterize edilmektedir. Sermaye piyasası araçları arasında şunlar bulunmaktadır:

- Hisse Senetleri: Şirketlerin sahiplik paylarını temsil eden ve yatırımcılara şirket karından pay alma hakkı veren finansal araçlardır. Hisse senetleri, genellikle borsalarda işlem görmektedir ve yatırımcılara sermaye kazancı ve temettü geliri sağlamaktadır.

- Tahviller: Devletler, belediyeler ve şirketler tarafından uzun vadeli borçlanma ihtiyacını karşılamak amacıyla ihraç edilen sabit getirili menkul kıymetlerdir. Tahviller, yatırımcılara düzenli faiz ödemesi yapmakta ve belirli bir vade sonunda anapara geri ödenmektedir.
- Diğer Uzun Vadeli Borçlanma Araçları: İpotek destekli menkul kıymetler, varlığa dayalı menkul kıymetler ve diğer uzun vadeli borçlanma araçları da sermaye piyasasında işlem gören enstrümanlar arasındadır (Fabozzi, 2018: 122).

Sermaye piyasasının bazı temel özellikleri şöyle ifade edilebilir:

- Uzun Vadeli İşlemler: Sermaye piyasasında işlem gören araçlar genellikle bir yıldan uzun vadeli olup, yatırımcılara uzun vadeli yatırım imkanları sunmaktadır.
- Yüksek Getiri Potansiyeli: Uzun vadeli yatırımlar, genellikle daha yüksek getiri potansiyeline sahip olup, yatırımcılara sermaye kazancı sağlamaktadır.
- Likidite: Hisse senetleri ve tahviller gibi sermaye piyasası araçları, genellikle yüksek likiditeye sahiptir ve kolaylıkla alınıp satılabilmektedir.
- Risk ve Getiri Dengesi: Sermaye piyasasında işlem gören araçlar, yatırımcılara risk ve getiri arasında bir denge sunmakta, uzun vadeli yatırım stratejileri geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Bodie ve diğ., 2020: 152).

Sermaye piyasası, ekonomik sistemde şirketlerin ve hükümetlerin uzun vadeli finansman ihtiyaçlarını karşılamasına olanak tanıyarak ekonomik büyüme ve gelişmeye katkı sağlamaktadır. Ayrıca, sermaye piyasalarının etkin işleyişi, ekonomik istikrarın sağlanmasında ve finansal sistemin genel sağlığının korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Sevim, 2016: 192).

1.2.3. Para ve Sermaye Piyasaları Arasındaki Farklılıklar

Finansal piyasalar içinde para ve sermaye piyasaları, ekonomik faaliyetlerin finansmanı ve likidite yönetiminin sağlanmasında merkezi bir öneme sahiptir. İlgili piyasalar; finansal araçların vadesi, risk ve getiri profili, likidite düzeyi ve katılımcı türleri bakımından birbirinden farklılık göstermektedir. Para piyasaları, kısa vadeli finansal ihtiyaçları karşılamak için kullanılırken, sermaye piyasaları uzun vadeli

yatırımların finansmanını sağlamaktadır. Para ve sermaye piyasalarının temel farklılıkları şu şekilde ele alınmaktadır:

Tanım ve Süre: Para piyasaları, kısa vadeli borçlanma araçlarının alım satımının yapıldığı finansal piyasalardır. Bu piyasalar, likidite sağlamak ve kısa vadeli finansman ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılır. Örneğin; hazine bonoları, ticari senetler ve banka mevduat sertifikaları bu piyasalarda işlem görmektedir (Fabozzi ve Modigliani, 2009: 45). Buna karşılık sermaye piyasaları, uzun vadeli borç ve özkaynak finansman araçlarının alım satımının yapıldığı piyasalardır. Sermaye piyasaları, şirketlerin ve hükümetlerin uzun vadeli yatırım ve projelerini finanse etmelerine olanak tanımaktadır. Örneğin; hisse senetleri ve tahviller sermaye piyasalarında işlem görmektedir (Bodie ve diğ., 2014: 8).

Risk ve Getiri: Para piyasaları, genellikle daha düşük riskli ve daha düşük getirili enstrümanlardan oluşmaktadır. Kısa vadeli yapıları ve yüksek likidite özellikleri nedeniyle bu piyasalardaki enstrümanlar düşük getiri sunmakta, ancak yatırımcılar için güvenilir bir yatırım ortamı sağlamaktadır (Mishkin, 2016, s. 105). Sermaye piyasaları genellikle daha yüksek risk taşıyan ve potansiyel olarak daha yüksek getiri sunan enstrümanlardan oluşmaktadır. Hisse senetleri ve uzun vadeli tahviller gibi araçlar, uzun vadede yüksek getiri potansiyeline sahip olmakla birlikte yatırımcılar için daha büyük riskler içermektedir (Ross ve diğ., 2013: 23).

Likidite: Para piyasaları; yüksek düzeyde likiditeye sahip piyasalardır. Bu piyasalarda, yatırımcılar kısa vadeli enstrümanları kolaylıkla alıp satabilir ve hızlı bir şekilde nakde çevirebilmektedir (Fabozzi ve Modigliani, 2009: 48). Öte yandan, sermaye piyasaları genellikle daha düşük likiditeye sahip piyasalardır. Uzun vadeli yatırım araçları, her zaman kolaylıkla alınıp satılamamakta ve bu araçların nakde çevrilmesi daha uzun zaman almaktadır. Bununla birlikte, sermaye piyasalarında işlem gören enstrümanlar, yatırımcılar için uzun vadeli finansal kazançlar sağlamaktadır (Bodie ve diğ., 2014: 11).

Katılımcılar: Para piyasalarının ana katılımcıları; merkez bankaları, ticari bankalar, finansal kurumlar ve büyük kurumsal yatırımcılardır. Söz konusu katılımcılar, kısa vadeli likidite ihtiyaçlarını karşılamak ve nakit yönetimini sağlamak amacıyla para piyasalarında işlem yapmaktadır (Mishkin, 2016: 110). Sermaye piyasalarının

katılımcıları ise bireysel yatırımcılar, kurumsal yatırımcılar, yatırım fonları ve emeklilik fonları gibi daha geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu katılımcılar, uzun vadeli yatırım fırsatlarını değerlendirmek ve sermaye kazancı elde etmek için sermaye piyasalarında işlem gerçekleştirmektedir (Ross ve diğ., 2013: 28).

1.3. Finansal Yönetim

Finansal yönetim, bir işletmenin veya organizasyonun mali kaynaklarını etkin bir şekilde yönetme sürecini ifade etmektedir. Firmanın mali performansını artırmak, riski minimize etmek ve sahiplerine maksimum değer sağlamak amacıyla mali stratejilerin belirlenmesini içermektedir. Ayrıca, bütçe oluşturma, sermaye bütçeleme, likidite yönetimi, risk yönetimi ve yatırım kararları gibi unsurlar da finansal yönetim süreçlerine dahil olmaktadır (Brigham ve Ehrhardt, 2017: 15).

Finansal yönetim, çeşitli temel ilkeler üzerine kuruludur. Bu ilkeler arasında zaman değeri, risk-getiri dengesi, sermaye yapısı yönetimi ve finansal piyasa etkinliği bulunmaktadır. Zaman değeri ilkesi; paranın zamanla değer kazanabileceği veya kaybedebileceği gerçeğine dayanmaktadır. Söz konusu ilke, bugünkü bir doların gelecekteki bir dolardan daha değerli olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle, finansal yöneticiler, yatırım projelerinin zaman içindeki nakit akışlarını dikkate alarak kararlar almaktadırlar (Ross ve diğ., 2019: 28). Risk-getiri dengesi; finansal kararların getiri potansiyeli ile ilgili riskleri dengelemesi gerektiğini ifade etmektedir. Yüksek getiriler genellikle yüksek risklerle birlikte gelir, bu nedenle finansal yöneticiler, yatırım kararlarını verirken bu dengeyi dikkate almalıdırlar. Risk-getiri ilkesi, portföy yönetimi ve sermaye bütçeleme gibi alanlarda büyük önem taşımaktadır (Brealey ve diğ., 2020: 34). Sermaye yapısı yönetimi; bir kurumun finansman kaynaklarını nasıl dağıtacağı ile ilgilidir. Optimal sermaye yapısı, borç ve öz sermaye arasındaki dengeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Borç finansmanı genellikle daha düşük maliyetli olmasına rağmen, yüksek finansal risk getirmektedir. Öz sermaye finansmanı ise daha pahalıdır ancak finansal esnekliği artırmaktadır (Modigliani ve Miller, 1958: 268). Finansal piyasa etkinliği; finansal piyasaların mevcut tüm bilgileri yansıttığını ve fiyatların bu bilgilere göre ayarlandığını savunmaktadır. Etkin piyasa hipotezi, piyasaların bilgi açısından etkin olduğunu ve yatırımcıların piyasa ortalamasının üzerinde getiri elde etmesinin zor olduğunu öne sürmektedir (Fama, 1970: 383).

Finansal yönetim, çeşitli süreçler aracılığıyla uygulanmaktadır. Bu süreçler arasında finansal analiz, bütçeleme, finansal raporlama ve nakit yönetimi bulunmaktadır. Finansal analiz; bir kurumun mali durumunu değerlendirmek ve gelecekteki finansal performansını tahmin etmek için kullanılan bir süreçtir. Finansal analiz, finansal tabloların incelenmesini ve çeşitli finansal oranların hesaplanmasını içermektedir. İlgili analizler, yöneticilere karar alma süreçlerinde önemli bilgiler sağlamaktadır (Gitman ve diğ.,2015: 78). Bütçeleme; kurumun gelecekteki gelir ve giderlerini tahmin etmek ve planlamak için kullanılan bir süreçtir. Bütçeleme, finansal hedeflerin belirlenmesine ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli kaynakların tahsis edilmesine yardımcı olmaktadır. Etkili bütçeleme, kaynakların verimli kullanımını ve maliyet kontrolünü sağlamaktadır (Brigham ve Ehrhardt, 2017: 102). Finansal raporlama; bir kurumun mali durumunu ve performansını açıklayan raporların hazırlanmasını içermektedir. Finansal raporlar hem iç hem de dış paydaşlara kurumun mali sağlığı hakkında bilgi sağlamaktadır. Bu raporlar, genellikle bilanço, gelir tablosu ve nakit akış tablosu gibi temel finansal tablolardan oluşmaktadır (Ross ve diğ., 2019: 134). Nakit yönetimi; bir kurumun nakit akışlarını düzenlemek ve likiditeyi sağlamak için kullanılan bir süreçtir. Nakit yönetimi, alacakların tahsilatı, ödemelerin yapılması ve nakit rezervlerinin yönetilmesini içermektedir. Etkili nakit yönetimi, kurumun likidite riskini azaltmakta ve finansal esnekliği artırmaktadır (Gitman ve diğ., 2015: 145).

Finansal yönetim, bir kurumun uzun vadeli başarısı ve sürdürülebilirliği açısından son derece önemli bir olgudur. Etkili finansal yönetim, kurumların mali kaynaklarını optimal şekilde kullanmalarını, risklerini yönetmelerini ve finansal hedeflerine ulaşmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, finansal yönetim, kurumların rekabet avantajı elde etmelerine ve piyasa koşullarına uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (Brealey ve diğ., 2020: 203). Finansal yönetim, bir kurumun mali kaynaklarını yönetmek için stratejik bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu süreç, zaman değeri, risk-getiri dengesi, sermaye yapısı yönetimi ve finansal piyasa etkinliği gibi temel ilkelere dayanmaktadır. Etkili finansal yönetim, kurumların finansal sağlığını korumalarını ve sürdürülebilir büyümeyi sağlamalarını mümkün kılmaktadır (Poyraz, 2005: 153-155).

1.4. Finansal Karar

Finansal karar, bireylerin veya kurumların finansal hedeflerine ulaşmak amacıyla kaynakların tahsisi ve yönetimi konusunda aldıkları stratejik kararlardır. Bu kararlar, genellikle yatırım, finansman ve işletme kararları olarak üç ana kategoriye ayrılmaktadır (Brigham ve Ehrhardt, 2017: 34).

Yatırım kararları; bir kurumun mevcut kaynaklarını nasıl değerlendireceği ve hangi projelere yatırım yapacağı konusundaki kararlarını belirtmektedir. Bu süreç, sermaye bütçelemesi olarak da adlandırılmaktadır ve projelerin nakit akışlarını, risklerini ve beklenen getirilerini analiz etmeyi içermektedir. Yatırım kararlarının alınmasında kullanılan yaygın yöntemler arasında net bugünkü değer, iç verim oranı ve geri ödeme süresi bulunmaktadır (Ross ve diğ., 2019: 56). Net bugünkü değer; bir yatırımın bugünkü değerini belirlemek için gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değerlerinin toplamını kullanmaktadır. Pozitif bir net bugünkü değer, yatırımın beklenen getirisinin yatırım maliyetini aştığını ve dolayısıyla yatırımın karlı olduğunu göstermektedir (Brigham ve Ehrhardt, 2017: 45). İç verim oranı; bir yatırımın beklenen getiri oranını belirlemek için kullanılan bir yöntemdir. İç verim oranı, net bugünkü değeri sifıra eşitleyen iskonto oranı olarak tanımlanmaktadır. Yatırımın iç verim oranı, belirli bir eşik değeri aşıyorsa, yatırım kabul edilmektedir (Ross ve diğ., 2019: 78). Geri Ödeme Süresi; bir yatırımın maliyetinin geri kazanılması için gerekli olan süreyi ifade etmektedir. Bu yöntem, yatırımın ne kadar hızlı bir şekilde kendini amorti edeceğini belirlemekte ve özellikle nakit akışlarının hızlı bir şekilde geri dönmesini isteyen yatırımcılar için önemli olmaktadır. Geri ödeme süresi, yatırımın geri dönüş hızını ölçmekte, ancak nakit akışlarının zaman değerini göz ardı etmektedir (Brigham ve Ehrhardt, 2017: 67).

Finansman kararları, bir kurumun faaliyetlerini finanse etmek için hangi kaynakları kullanacağına ilişkin kararlardır. Söz konusu kararlar, genellikle öz sermaye ve borç finansmanı arasında bir denge kurmayı içermektedir. Finansman kararları, sermaye yapısının belirlenmesi, maliyetlerin kontrol edilmesi ve finansal risklerin yönetilmesi açısından kritik öneme sahiptir (Brealey ve diğ., 2020: 102). Sermaye yapısı; bir kurumun finansman kaynaklarının dağılımını ifade etmektedir. Optimal sermaye yapısı, borç ve öz sermaye arasındaki en uygun dengeyi bulmayı

hedeflemektedir. Borç finansmanı; genellikle daha düşük maliyetli olmasına rağmen, kurumun finansal riskini artırmaktadır. Öte yandan öz sermaye finansmanı, sahiplik payını seyreltmektedir ve genellikle daha yüksek maliyetlidir. Ancak finansal esnekliği de artırmaktadır (Modigliani ve Miller, 1958: 268).

Etkin ve doğru şekilde alınan finansal kararlar, kurumların kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmalarını, risklerini yönetmelerini ve finansal hedeflerine ulaşmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, finansal kararların stratejik bir perspektifle ele alınması, rekabet avantajı elde etmek ve piyasa koşullarına uyum sağlamak açısından da gereklidir (Brealey ve diğ., 2020: 203). Finansal kararlar; finansal yöneticiler tarafından analiz, sermaye bütçeleme ve risk yönetimi gibi araçlar kullanılarak alınmaktadır. İyi bir finansal karar süreci, şirketin sürdürülebilir büyümesini desteklemekte, sermaye maliyetini minimize etmekte ve paydaş değerini artırmaktadır. Bu doğrultuda, finansal karar, işletmenin uzun vadeli başarısı ve mali performansı üzerinde kritik bir etkiye sahiptir (Usta, 2011: 21).

1.5. Finans Mühendisliği

Finans mühendisliği; finansal piyasalarda risk yönetimi, türev ürünlerin fiyatlandırılması, finansal modelleme ve yatırım stratejilerinin geliştirilmesi gibi konularda matematiksel ve istatistiksel yöntemleri kullanarak finansal sorunları çözen bir alandır. Finans mühendisleri, karmaşık finansal sistemleri analiz ederek ve modelleyerek yenilikçi finansal ürünler ve stratejiler geliştirmektedir (Hull, 2018: 12).

Finans mühendisliğinin temel ilkeleri arasında risk yönetimi, türev ürünler ve portföy yönetimi bulunmaktadır. Risk yönetimi; finansal risklerin tanımlanması, ölçülmesi ve yönetilmesi sürecidir. İlgili süreçte, finans mühendisleri, risk azaltma stratejilerini ve finansal araçları kullanarak kurumların ve bireylerin maruz kaldıkları riskleri en aza indirmeye çalışmaktadırlar. Örneğin, Value at Risk (VaR) modeli, belirli bir zaman diliminde belirli bir güven düzeyinde beklenen maksimum kaybı hesaplamaktadır (Jorion, 2007: 45). Türev ürünler; altta yatan varlıkların fiyat hareketlerine bağlı olarak değer kazanan finansal araçlardır. Bu ürünler arasında opsiyonlar, vadeli işlemler, swaplar ve diğer karmaşık finansal türevler bulunmaktadır. Türev ürünler, risk yönetiminde ve yatırım stratejilerinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin; opsiyonlar, yatırımcılara belirli bir varlığı gelecekte belirli bir fiyattan alma

veya satma hakkı tanımaktadır (Hull, 2018: 78). Portföy yönetimi; yatırımcıların risk-getiri dengesini optimize ederek portföylerini yönetmelerini sağlamaktadır. Markowitz'in modern portföy teorisi, yatırımcıların portföy çeşitlendirmesi yoluyla risklerini azaltmalarını ve beklenen getirilerini maksimize etmelerini önermektedir. Bu teori, riskin sadece bireysel varlıkların riski değil, aynı zamanda varlıkların birbirleriyle olan korelasyonu ile de ilgili olduğunu vurgulamaktadır (Markowitz, 1952: 77).

Finans mühendisliği, çeşitli uygulama alanlarına sahiptir. Bu alanlar arasında algoritmik ticaret, risk modellemesi, finansal yazılım geliştirme ve karmaşık finansal ürünlerin tasarımı bulunmaktadır. Algoritmik ticaret; belirli kurallara dayalı olarak otomatik ticaret stratejilerinin uygulanmasını içermektedir. Bu stratejiler, yüksek frekanslı ticaret ve arbitraj fırsatları gibi çeşitli taktikleri kullanarak piyasa verilerinden faydalanmaktadır. Algoritmik ticaret, büyük veri analitiği ve makine öğrenimi teknikleri ile desteklenmektedir. Örneğin, bir algoritmik ticaret sistemi, belirli bir hisse senedinin fiyatının belirli bir eşiği aştığında otomatik olarak alım veya satım yapabilmektedir (Aldridge, 2013: 92). Risk modellemesi; finansal kurumların maruz kaldıkları riskleri ölçmelerine ve yönetmelerine yardımcı olmaktadır. Bu süreçte, çeşitli istatistiksel ve matematiksel modeller kullanılmaktadır. Kredi riski modellemesi, bir borçlunun temerrüde düşme olasılığını ve bu temerrüdün finansal etkilerini tahmin etmeyi içermektedir. Piyasa riski modellemesi ise finansal varlıkların fiyat dalgalanmalarından kaynaklanan riskleri analiz etmektedir (McNeil ve diğ., 2015: 123). Finansal yazılım geliştirme; finans mühendisliğinin teknolojik boyutunu temsil etmektedir. İlgili alanda, finansal analiz ve modelleme yazılımları geliştirilmektedir. Bu yazılımlar, finansal verilerin işlenmesi ve analizi için kullanılmakta ve finans mühendislerine daha hızlı ve doğru analiz yapma imkânı sağlamaktadır (Haug, 2007: 204). Karmaşık finansal ürünlerin tasarımı; finans mühendislerinin yenilikçi finansal ürünler geliştirmelerini içermektedir. Söz konusu ürünler, yatırımcılara daha esnek ve uygun risk yönetim araçları sunmaktadır. Örneğin, yapılandırılmış ürünler, bir veya daha fazla finansal aracın birleşiminden oluşan karmaşık finansal ürünlerdir ve yatırımcılara özelleştirilmiş risk-getiri profilleri sunmaktadır (Fabozzi ve diğ., 2014: 312).

Finans mühendisliği, teknolojik gelişmeler ve piyasa dinamiklerindeki değişimlerle birlikte sürekli olarak evrim geçirmektedir. Blokzincir teknolojisi ve kripto paralar, finans mühendisliğinde yeni uygulama alanları yaratmaktadır. Örneğin,

blokzincir tabanlı akıllı sözleşmeler, finansal işlemlerin otomatik ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Nakamoto, 2008: 5). Yapay zekâ ve makine öğrenimi teknikleri, finans mühendisliğinde giderek daha fazla kullanılmaktadır. Bu teknikler, finansal verilerin analizi ve tahmini süreçlerini daha etkin hale getirmekte ve finansal karar alma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Goodfellow ve diğ., 2016: 279). Finans mühendisliği, modern finansal piyasaların ve ürünlerin karmaşıklığını yönetmek için kritik öneme sahiptir. Matematiksel modellerin ve teknolojinin entegrasyonu ile finans mühendisliği, finansal karar alma süreçlerini daha etkin ve verimli hale getirmektedir. İfade edilenler kapsamında finans mühendisliği, finansal inovasyonun ve risk yönetiminin temel bir parçası olarak kabul edilmektedir (Alper, 2003: 4).

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK

2.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı

Finansal okuryazarlık sürekli gelişim gösteren bir kavramdır. Çalışma alanı; finansal dil, bilgiler, ürünler ve belirtilen unsurların kullanım amaçları ile sınırlı bilgiyle bilinçli kararlar verme yeteneği de dahil olmak üzere çok çeşitli konuları kapsamaktadır. Finansal beceri, bireylere kendilerini çevreleyen karmaşık finansal ve ekonomik manzarayı anlama ve yorumlama yeteneği sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık bir yaşam becerisi olarak görülmektedir ve finansal alanda yüksek düzeyde bir yeterliliğe, finansal ürünlere ilişkin farkındalığın artmasına, daha etkili borç yönetimine ve daha iyi tasarruf becerilerine imkân vermektedir. Finansal okuryazarlık, gelecek için iktisadi temel oluşturmanın önemli bir bileşenidir ve günümüz toplumunda önemi giderek artmaktadır (Gutter vd. 2012: 86-88).

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre 'okuma-yazma' terimi okuma-yazma yeteneğine sahip kişi olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde 'okuryazarlık' terimi de okuma ve yazma bilgi ve becerisine sahip olma durumu olarak nitelendirilmektedir (tdk.gov.tr). 'Finansal okuryazar' terimi, finansal konularda temel bilgiye sahip olan kişiyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Bireyin finansal bilgiye sahip olması, finansal okuryazar olma koşulunu tam olarak sağlamamaktadır. Finansal bilginin, bireyin tutum ve davranışlarına aktarılması ile finansal okuryazarlıktan bahsedilebilmektedir (Sabri, 2021: 32).

Opletalova'nın 2015 yılında yaptığı araştırmaya göre finansal okuryazarlığa sahip bireylerin özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Opletalova, 2015: 178):

- Kişinin mali durumu hakkında yeterli bilgiye sahip olması her birey için son derece önemlidir.
- Bir kişinin hane halkının mali planını denetleme ve düzenleme yeteneği gerekli bir beceridir.
- Minimum 30 günlük harcamaları karşılayabilecek bütçe oluşturabilme becerisine sahip olunmalıdır.
- Her zaman ani ve öngörülemeyen mali sıkıntı olasılığı düşünülerek hareket edilmelidir.

İlgili özelliklerin yanı sıra finansal okuryazarlığa sahip bireylerin aynı zamanda finansal hizmet ve ürünlere ilişkin çeşitli becerilere de sahip olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Söz konusu beceriler şunları kapsamaktadır (Opletalova, 2015: 179):

- Kişinin düzenli olarak para biriktirme ve nakit rezervi oluşturma kapasitesi,
- Emeklilik aşamasına hazırlanma becerisine sahip olması,
- Bir finansal ürünü seçerken birden fazla seçeneği değerlendirme kapasitesi,
- Önemli finansal ürün portföylerini anlama kapasitesi,
- Belirli finansal araçlarla ilişkili tehlikeleri değerlendirme becerisi.

Finansal okuryazarlık kavramı üzerine yapılan çok sayıda araştırma, terimin tek bir tanımının olmadığını, kullanımının yazara veya kuruluşa göre değişebildiğini ortaya koymaktadır. Tanımsal çeşitlilik, terimlerin farklı şekillerde kullanıldığı Kanada, ABD, İngiltere ve Avustralya gibi ingilizce konuşulan ülkelere dahi uzanmaktadır. Örneğin İngiltere ve Kanada'da günlük yaşamda "finansal yetenek" sıklıkla kullanılırken, ABD ve Avustralya'da "finansal okuryazarlık" ve "finansal farkındalık" daha çok tercih edilmektedir (Gökmen, 2012: 17-18).

Zaman içerisinde finansal okuryazarlığın tanımında çeşitli değişiklikler meydana gelmiştir. Finansal okuryazarlık; tahvil, hisse senedi ve ipotek gibi finansal ürünlerin yanı sıra kredi notları, enflasyon oranları ve bileşik faiz gibi finansal kavramlar hakkındaki bilgiyi kapsayacak şekilde genişleyici bir evrim yaşamıştır. Aynı zamanda kavram, sağlam finansal karar almayı sağlamak için matematik ve finansal planlama konusunda güçlü bir temele sahip olmayı da içermektedir (Hastings vd., 2012: 35).

2.2. Finansal Okuryazarlık Tanımı

Finansal okuryazarlık üzerine çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen finansal okuryazarlığın tüm yönlerini kapsayan evrensel bir tanımının olmadığı yadsınamaz bir gerçektir. Finansal okuryazarlığa ait bazı tanımlamalar şu şekildedir:

Finansal okuryazarlık ilk olarak 1992 yılında Noctor ve meslektaşları tarafından tanımlanmış ve finansal okuryazarlık, bireyin finansal kaynaklarını yönetme yeteneği olarak ifade edilmiştir (Noctor vd., 1992: 21). Finansal ürünlerin yaygınlığı ve karmaşıklığı dünya çapında artmaya devam ettikçe, finansal okuryazarlığın hayati önem taşıdığı giderek daha belirgin hale gelmiştir. Bu kapsamda finansal okuryazarlık, insanların finansal araçlar hakkında temel bir anlayışa sahip olmasını ve bilinçli finansal kararlar almasını sağlamaktadır. Finansal bilgi eksikliği hem bireylerin finansal istikrarını hem de toplumun genel ekonomik refahını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Hayta, 2011: 247). Mason ve Wilson'a (2000: 31) göre finansal okuryazarlık, bireyin finansal kavramlarla ilgili bilinçli kararlar vermek için gerekli bilgileri elde etme, kavrama ve değerlendirme kapasitesi olarak tanımlanmıştır.

Teknolojinin, becerilerin, finansal kaynakların ve finansal bilgilerin bireyler tarafından kullanılması, finansal açıdan sağlam kararlar alınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Finansal okuryazarlık; bireylerin çevrelerindeki dünyayı anlamalarını ve ekonomi politikalarının potansiyelini ve sınırlarını fark etmelerini sağlayarak bireylerin, ailelerin ve yatırımcıların daha akılcı ve katılımcı davranmalarına yol göstermektedir (Gerek ve Kurt, 2011: 60).

Er vd., (2014: 114) göre finansal okuryazarlık; bireylerin yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri finansal çıkmazlara çözüm bulma yeteneğinin yanı sıra, finansal piyasaların etkin ve sağlam işleyişini kolaylaştırma kapasitesini de kapsamaktadır. Benzer şekilde, Marcolin ve Abraham (2006: 4-5) finansal okuryazarlığı; dengeli bir banka hesabını sürdürme, bütçe tasarlama, gelecekteki harcamalar için fon tahsis etme ve borç yönetimi tekniklerini edinme becerisi olarak tanımlamıştır.

Bodie'ye (2006: 1-3) göre finansal okuryazarlık; yatırımlar, tasarruflar, borçlanma, borç verme, gelir ve giderleri yönetme ile ilgili konuları bilinçli olarak ele alma yeteneği olarak ifade edilmiştir. Lusardi (2008: 7-8) finansal okuryazarlığı iki ana kategoriye ayırarak bir çalışma yürütmüştür. İlk kategori; faiz oranlarının, enflasyonun

ve risk çeşitlendirmesinin etkilerini anlamayı içeren temel finansal okuryazarlıktır. İkinci kategori ise yatırımlar ve tasarruflar konusunda bilinçli kararlar almayı, risk ve getiri arasındaki ilişkiyi kavramayı, hisse senedi ve yatırım fonu gibi menkul kıymetler ve bunların operasyonları hakkında bilgi sahibi olmayı gerektiren ileri düzeyde finansal okuryazarlıktır (Lusardi, 2008: 19).

Knutson ve Peter (2007: 27-28) göre finansal okuryazarlık dört farklı faktörden oluşan bir model aracılığıyla kavramsallaştırılabilir. Bunlar: finansal bilgi, finansal yetenek, algılanan finansal bilgi ve finansal davranıştır. Önerilen model, finansal bilginin yalnızca kişinin algılanan bilgisini temsil etmediğini, aynı zamanda belirtilen bilgiye dayalı olarak finansal yeteneklerine de katkıda bulunduğunu öne sürmektedir. Finansal davranış; finansal bilgi, finansal yetenekler ve algılanan bilginin birleştirilmesiyle şekillenir. Model; finansal yeteneği, temel ekonomik ve finansal fikirleri kavrama ve kaynakları başarılı bir şekilde yönetmek için finansal becerileri kullanma ve belirtilen durum sonucunda uzun vadeli finansal refah sağlama yeterliliği olarak tanımlamaktadır.

Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği'ne (FODER 2023: 2-4) göre; para yönetimi alanında bireyin finansal okuryazarlık bilgisi kritik önem taşımaktadır. Dernek, finansal okuryazarlığı; bireylerin kazançlarını sorumlu bir şekilde biriktirme, yatırım yapma ve yönetme kapasitesi olarak tanımlamaktadır.

OECD'ye bağlı Finansal Eğitim Uluslararası Ağı (INFE) finansal okuryazarlığı; bireylerin sağlam finansal kararlar alması ve finansal istikrarın nasıl sağlanacağına dair bir anlayış geliştirmesi için hayati önem taşıyan tutum, davranış, beceri ve bilgilerin bir karışımı olarak ifade etmektedir (OECD, 2016: 5).

Finansal okuryazarlığın pek çok tanımı, beş farklı niteliğe vurgu yapmaktadır. Söz konusu nitelikler şöyle sıralanabilir (Remund, 2010: 79):

- Finansal terminolojiye aşina olma,
- Finansal dili kullanarak kendini ifade etme kapasitesi,
- Kişinin kişisel mali durumunu yönetme yeteneği,
- Mali konularda ihtiyatlı seçimler yapma yeteneğine sahip olma ve
- Yaklaşan finansal gereksinimleri tahmin etme olarak ifade edilmiştir.

2.3. Finansal Okuryazarlık Düzeyini Etkileyen Unsurlar

Literatürde toplumun refahını artırmak ve basiretli finansal kararlar almak için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların birleşimi olarak tanımlanan finansal okuryazarlığın, ölçülmesine yönelik çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bireyin finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmek için standartlaştırılmış bir araç bulunmamaktadır. İlgili duruma rağmen araştırmacılar finansal okuryazarlığın çeşitli bileşenlerini farklı şekillerde kullanarak finansal okuryazarlık üzerine analizler yapmışlardır.

Finansal okuryazarlık bileşenleri kapsamında öne çıkan olgular ve bu konudaki araştırmalar, Tablo 2.1'de gösterilmektedir.

Tablo 2.1: Finansal Okuryazarlık Bileşenleri

Finansal Okuryazarlık Bileşenleri	Araştırmacı/Araştırma Yılı
Bütçeleme, Tasarruf, Borç yönetimi, Finansal çatışma, Banka hizmetleri	Microfinance Opportunities, 2005
Emlak piyasası işlemleri, Bütçeleme ve temel finansal kararlar, Parasızlık yönetimi, Borçlanma idaresi, Kaynakların yönetimi	Kershaw ve Webber, 2008
Günlük para değeri, Güç satın alabilme, Bireysel finans takibi yapabilme, Yatırım yapabilme, Tasarruf idaresi, Kıymetli evraklar, Yatırımlar, Finansal riskten korunma, Çeşitli sigortalar	Huston, 2010
Kolay finans, Bireysel finansal bütçe, Bireysel tasarruflar, Kredi ve nakit şeklinde borçlanma, Bireysel yatırımlar	Remund, 2010
Finansal tutum, Finansal davranış, Finansal bilgi	Atkinson ve Messy, 2012
Faiz ile ilgili hesap yapabilme, Enflasyonu kavrayabilme, Riski anlayabilme	Lusardi ve Mitchell, 2014

Kaynak: (Kaderli vd., 2016: 13)

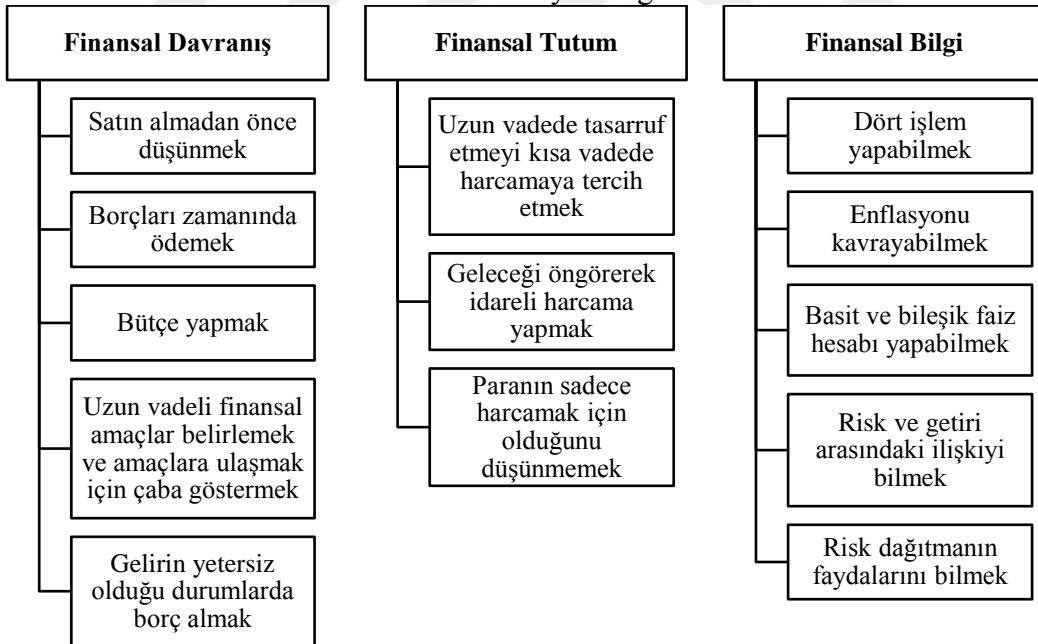
Tablo 2.1'e göre Microfinance Opportunities (2005) bütçeleme, tasarruf, borç yönetimi, finansal çatışma ve banka hizmetlerini ele alırken; Kershaw ve Webber (2008) emlak piyasası işlemleri, bütçeleme ve temel finansal kararlar, parasızlık yönetimi, borçlanma idaresi ve kaynakların yönetimi üzerine odaklanmışlardır. Huston (2010) ise günlük para değeri, güç satın alabilme, bireysel finans takibi, yatırım yapabilme, tasarruf idaresi, kıymetli evraklar, yatırımlar ve finansal riskten korunma gibi konuları incelemiştir. Remund (2010) kolay finans, bireysel finansal bütçe, bireysel tasarruflar, kredi ve nakit şeklinde borçlanma ile bireysel yatırımları araştırmıştır. Atkinson ve Messy (2012) finansal tutum, finansal davranış ve finansal bilgi konularına odaklanmış, Lusardi ve Mitchell (2014) ise faiz hesaplamaları, enflasyonu anlama ve

riski anlama gibi olguları, önemli finansal okuryazarlık bileşenleri arasına dahil etmişlerdir.

2.4. Finansal Okuryazarlığın Faktörleri

Türkiye Bankalar Birliği'ne (TBB) göre finansal okuryazarlık üç temel unsurdan oluşmaktadır. İlgili unsurlar: finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranıştır (Tüfekçi, 2021: 22). Tablo 2.2'de finansal bilginin temel matematik becerilerine sahip olmayı, enflasyonun satın alma gücünü nasıl etkilediğini kavramayı, basit ve karmaşık faiz hesaplamalarını yapmayı ve risk dağıtımının avantajlarını fark etmeyi gerektirdiği gösterilmektedir. Finansal tutum; uzun vadeli tasarruflara öncelik vermeyi, gelecekteki harcamaları planlamayı ve yalnızca para harcamak yerine tasarrufun değerini kabul etmeyi içermektedir. Son olarak finansal davranış ise; bilinçli satın alma kararları verebilme, borçlarını zamanında ödeyebilme, bütçe, uzun vadeli finansal hedefler ve söz konusu hedeflere ulaşmak için çaba gösterebilme ve gelir yetersizliği nedeniyle gerektiğinde borç alabilme becerisini ifade etmektedir.

Tablo 2.2: Finansal Okuryazarlığın Faktörleri

Kaynak: (Türekçi, 2021:23)

Finansal okuryazarlığın temel faktörleri olan finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış hakkında daha fazla bilgi sunmak, incelenen konunun daha iyi anlaşılması bakımından önem arz etmektedir.

2.4.1. Finansal Bilgi

Finansal okuryazarlık, bireylerin mali kararlarını bilinçli bir şekilde yönetebilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları içermektedir. Bu kapsamda, finansal bilgi, finansal okuryazarlığın temel taşlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Finansal bilgi, bireylerin mali durumlarını analiz edebilme, mali hedefler belirleyebilme ve bu hedeflere ulaşmak için stratejiler geliştirebilme yetkinliklerini kapsamaktadır. Finansal bilgi; bireylerin bütçe oluşturma, borç yönetimi, tasarruf etme ve yatırım yapma gibi konularda sahip oldukları bilgiyi ifade etmektedir (Huston, 2010: 57). Finansal bilgi, bireylerin mali kararlarını daha bilinçli ve etkili bir şekilde almalarına da olanak tanımaktadır. Örneğin; bir bireyin kredi kartı kullanımı hakkında bilgi sahibi olması, faiz oranlarını anlamasını ve borçlarını zamanında ödemesini sağlayarak, mali yükünü azaltmasına yardımcı olmaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2014: 36).

Finansa ilişkin bilgiler mikro ve makro düzeyde olmak üzere iki ana gruba ayrılabilir. Makroekonomik seviyedeki finansal bilgiler; cari işlemler açığı, yıllık bütçe planları ve faiz dışı fazla gibi ekonominin mali sağlığına ve genel durumuna ilişkin bilgileri içeren verileri kapsamaktadır. Mikroekonomik düzeydeki finansal bilgi ise ekonomide faaliyet gösteren firmaların ve hane halklarının ekonomik durumlarını etkileyen veya etkileyebilecek düzeydeki tüm olayların değerlendirilmesi sonucu elde edilen olguları içermektedir (Özdemir, 2011: 9). Finansal okuryazarlığın temel bileşenlerinden biri, bireyin temel finansal kavramlara aşina olmasını gerektiren finansal bilgidir. Söz konusu kavramlar bütçeleme, sigorta işlemleri, tasarruf ve yatırımlar, kredi işlemleri, basit ve bileşik faiz hesaplaması, enflasyon oranları, risk-getiri ilişkisi, vade, varlık ve yükümlülükler gibi pek çok konuyu kapsamaktadır (Alkaya ve Yağlı 2015: 587).

Finansal bilgi, finansal okuryazarlığın en kritik bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Araştırmalar, finansal bilgi düzeyi yüksek bireylerin mali kararlarını daha iyi yönetebildiklerini ve mali hedeflerine ulaşmada daha başarılı olduklarını göstermektedir (Atkinson ve Messy, 2012: 69). Finansal bilgi, bireylerin ekonomik dalgalanmalara karşı daha dirençli olmalarını sağlamak ve uzun vadeli mali güvenliklerini artırmaktadır. Bu bağlamda finansal bilgi, bireylerin hem kısa vadeli hem

de uzun vadeli mali hedeflerine ulaşmalarında önemli bir rol oynamaktadır (Lusardi, 2008: 128).

Finansal bilginin yaygınlaştırılması, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması için büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla okullarda, üniversitelerde ve iş yerlerinde verilen finansal eğitim programları, bireylerin temel finansal kavramları öğrenmelerini ve bu bilgileri günlük yaşamlarında uygulamalarını sağlamaktadır (Mandell ve Klein, 2009: 18-19). Finansal eğitim programları, bireylere bütçe yapma, borç yönetimi ve yatırım stratejileri gibi konularda pratik bilgiler sunarak, onların mali bilgi düzeylerini artırmaktadır (Fernandes ve diğ., 2014: 78). Finansal bilginin toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması, ekonomik refahın ve istikrarın artırılmasına katkıda bulunmaktadır. Finansal bilgi düzeyi yüksek bireyler, tasarruf yapma ve yatırım yapma konusunda daha bilinçli kararlar alarak, ekonomik büyümeye ve istikrara olumlu katkılar sağlamaktadır (OECD, 2016: 252). Ayrıca, finansal bilgi; bireylerin mali şoklara karşı daha hazırlıklı olmalarını ve ekonomik kriz dönemlerinde daha dirençli davranmalarını mümkün kılmaktadır (Huston, 2010: 61).

İfade edilenler kapsamında finansal bilgi; finansal okuryazarlığın temel bileşenlerinden biri olarak bireylerin mali refahını ve güvenliğini artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Finansal bilgi düzeyi yüksek bireyler, mali kararlarını daha bilinçli bir şekilde alarak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ekonomik refahın artmasına katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, finansal bilginin yaygınlaştırılması ve finansal eğitim programlarının desteklenmesi, finansal okuryazarlığın artırılması için önemli bir adım teşkil etmektedir.

2.4.2. Finansal Tutum

Finansal okuryazarlığın bileşenlerinden olan finansal tutum; bireylerin parayı nasıl algıladıkları, parayla ilgili kararlarını nasıl verdikleri ve mali hedeflerine ulaşmak için nasıl bir yol izlediklerine dair inanç ve yaklaşımlarını içermektedir (Perry ve Morris, 2005: 301). Olumlu finansal tutumlar, bireylerin mali hedeflerine ulaşmada daha kararlı ve disiplinli olmalarını sağlarken, olumsuz finansal tutumlar, mali sorunlarla başa çıkmada zorluklar yaratabilmektedir (Shim ve diğ., 2009: 401). Finansal tutum, bireylerin mali kararlarını doğrudan etkilemektedir. Olumlu finansal tutumlara sahip bireylerin daha bilinçli harcama yaptıkları, tasarrufa önem verdikleri ve yatırım

yapma eğiliminde oldukları beklenmektedir (Tang ve Baker, 2016: 166). Örneğin; geleceğe yönelik olumlu finansal tutumlara sahip bireyler, emeklilik için birikim yapmayı önemsemekte ve uzun vadeli mali güvenliklerini sağlamak için planlı davranmaktadırlar (Lusardi ve Mitchell, 2011: 414). Geleceğe yönelik tasarrufa olumsuz bir bakış açısı, tam aksine bireyin tasarruf etme isteğini azaltabilir. Alkaya ve Yağlı'nın (2015: 588)'teki araştırmasına göre, kısa vadeli arzulara öncelik verenler genellikle uzun vadeli finansal planlar yapmaya ve tutumlar sergilemeye daha az eğilimli olmaktadır.

Finansal tutumlar, eğitim ve bilinçlendirme yoluyla olumlu yönde geliştirilebilmektedir. Finansal eğitim programları, bireylere sadece mali bilgi ve beceriler kazandırmakla kalmamakta, aynı zamanda olumlu finansal tutumlar geliştirmelerine de katkı sağlamaktadır (Xiao, 2008: 73). Söz konusu eğitim programları, bireylerin parayı yönetme konusundaki inanç ve yaklaşımlarını değiştirebilecek eğitim ve rehberlik hizmetleri sunarak, uzun vadeli mali hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (Danes ve Haberman, 2007: 141). Finansal tutumların toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması, genel ekonomik refahın ve mali istikrarın artırılmasına katkıda bulunmaktadır. Olumlu finansal tutumlara sahip bireyler, mali kriz dönemlerinde daha dirençli olmakta ve ekonomik dalgalanmalara karşı daha hazırlıklı davranmaktadır (OECD, 2016: 52). Ayrıca olumlu finansal tutumlar, tasarruf eğilimlerini ve yatırım yapma oranlarını artırarak, ekonomik büyüme ve istikrarın sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır (Shim ve diğ., 2010: 1459).

Finansal tutum, finansal okuryazarlığın temel bileşenlerinden biri olarak bireylerin mali refahını ve güvenliğini artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Olumlu finansal tutumlar, bireylerin mali kararlarını daha bilinçli ve planlı bir şekilde almalarını sağlayarak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ekonomik refahın artmasına katkıda bulunmaktadır.

2.4.3. Finansal Davranış

Finansal okuryazarlığın bileşenlerinden olan finansal davranış; bireyin mali durumuyla ilgili olarak gerçekleştirdiği her türlü eylem veya çabayı kapsamaktadır (Tütüncü ve Küçükusta, 2008: 2-4). Söz konusu eylemler arasında bütçe oluşturulması, paranın nasıl tahsis edileceğinin planlanması, giderlerin hesaplanması ve mali

sonuçların değerlendirilmesi yer alabilir. Finansal davranış; bireyin sahip olduğu finansal bilginin yanında psikolojik etkenlerin (risk toleransları, harcama ve tasarruf eğilimi, motivasyon gibi) birleşimi olarak da tanımlanabilir. Finansal tutum, bireyin finansal konulara verdiği tepkileri ifade ederken, finansal davranışlar ise ilgili konulara karşılık olarak yaptığı eylemleri ifade etmektedir (Alkaya ve Yağı 2015: 589). Etkili finansal davranışlar, bireylerin mali güvenliklerini sağlamalarına ve uzun vadeli ekonomik hedeflerine ulaşmalarına katkıda bulunmaktadır. Örneğin, düzenli olarak bütçe yapma ve harcamalarını takip etme alışkanlığı, bireylerin mali disiplin kazanmalarına ve gereksiz harcamalardan kaçınmalarına yardımcı olmaktadır (Hilgert ve diğ., 2003: 312).

Finansal davranış, bireylerin mali kararlarını doğrudan etkilemektedir. Finansal davranış tutumu olumlu olan bireylerin, daha iyi mali sonuçlar elde ettikleri tespit edilmiştir (Perry ve Morris, 2005: 313). Örneğin düzenli tasarruf yapma alışkanlığına sahip bireyler, ani mali krizlerle daha kolay başa çıkabilmekte ve acil durumlar için yeterli birikime sahip olmaktadır (Lusardi ve Tufano, 2015: 342). Ayrıca, yatırım yapma konusunda bilgi sahibi olan ve riskleri yönetebilen bireyler, uzun vadeli mali hedeflerine daha etkili bir şekilde ulaşabilmektedir (Guiso ve Viviano, 2015: 133).

Finansal davranışlar, bireylerin eğitimi ve bilinçlendirilmesi yoluyla gelişebilmektedir. Finansal eğitim programları, bireylerin mali kararlarını daha bilinçli ve planlı bir şekilde almalarına yardımcı olmaktadır (Mandell ve Klein, 2009: 23). Bu programlar bireylere bütçe yapma, tasarruf etme, borç yönetimi ve yatırım stratejileri gibi konularda pratik beceriler kazandırarak, olumlu finansal davranışlar geliştirmelerini sağlamaktadır (Fernandes ve diğ., 2014: 186). Finansal davranışların toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması, genel ekonomik refahın ve mali istikrarın artırılmasına katkıda bulunmaktadır. Olumlu finansal davranışlara sahip bireyler, mali kriz dönemlerinde daha dirençli olmakta ve ekonomik dalgalanmalara karşı daha hazırlıklı davranmaktadır (Atkinson ve Messy, 2012: 151). Finansal davranış; finansal okuryazarlığın temel bileşenlerinden biri olarak bireylerin mali refahını ve güvenliğini artırmada kritik bir rol oynamaktadır.

2.5. Finansal Okuryazarlığın Nitelikleri

Günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılan finansal okuryazarlık kavramına sahip bireyler, finansal sorunlara çözüm geliştirirken, aynı zamanda finansal piyasaların etkin işleyişine de katkıda bulunabilmektedirler (Temizel, 2010: 12).

Bir bireyin finansal okuryazar olabilmesi için finans alanında uzman olması şart değildir. Finansal okuryazar bir bireyin kendisi ve ailesi için gerekli olan yeterli bilgi ve alışkanlıklara sahip olması gerekmektedir. Söz konusu alışkanlıkların kazanılması için bilgi, tutum ve davranışların bir bileşimine sahip olmak önemlidir. Etkili para yönetimi, uzun vadeli planlama ve risk farkındalığı, finansal okuryazarlığın temel bileşenleridir (Temizel, 2010: 16-17).

Finansal okuryazar bireylerin sahip olduğu bilgi, beceri, tutum ve davranışların yanı sıra şu özelliklere de sahip olmaları gerekmektedir (Gökmen, 2012: 23-24):

- Bankacılık, vergi, sigorta, kredi ve yatırım gibi finansal konularda bilgi sahibi olma,
- Para ve varlıklarını yönetmek için temel kavramları anlama,
- Bilgi ve kavrama yeteneklerini kullanarak plan yapma ve finansal kararlar alma,
- Para yönetimini etkili bir şekilde yapma,
- Finansal sistemin işleyişini anlama,
- Finansal planlar oluşturma,
- İyi bir iletişim kurma.

2.5.1. Parayı Etkili Yönetebilmek

Finansal okuryazarlık kavramı bireylerin finansal ürün ve hizmetlere ilişkin daha kapsamlı bir anlayışa sahip olmalarını sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık, bireylerin hak ve yükümlülükleri konusunda net bir anlayışla hareket etmelerine imkân vermektedir. Dünya çapında çok sayıda kurumda finansal okuryazarlığın tanımı, finansal eğitim ve düzenleyici yaklaşımlarla ilgili çalışmalar yürütülmektedir. Söz konusu kurumlar tüketicilerin finansal farkındalık düzeyini değerlendirmeye yönelik araştırmalar da yapmaktadır (Saraç, 2014: 10).

2006 yılından itibaren Türkiye’de "Tüketici Finansal Bilincini Geliştirme Konferansları" düzenlenmektedir. İlgili konferanslar, finansal eğitimle ilgilenen çeşitli

tüketici gruplarına destek sağlama ve ortak projeler yürütmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de ilgili alandaki çalışmalardan biri de "Paramı Yönetebiliyorum" girişimidir (Saraç, 2014: 10). Söz konusu proje; finansal bilgi seviyesinin artırılması, bütçe yönetimi becerilerinin geliştirilmesi ve finansal kararların daha doğru bir şekilde alınabilmesi için eğitimler sunarak bireylerin finansal okuryazarlıklarını artırmayı amaçlamaktadır. Proje aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunmaktadır. İlgili hedefler arasında eğitim ve cinsiyet eşitliği, iyi iş ve ekonomik büyüme, azalan eşitsizlikler, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, sorumlu tüketim ve üretim ile küresel ortaklıklar yer almaktadır (Saraç, 2014: 11).

Bireylerin kazandıkları gelirin tamamını, hatta gelirlerinden fazlasını tüketmeleri önerilmemektedir. Her ailenin veya bireyin kişiselleştirilmiş bir bütçe oluşturması ve oluşturduğu bütçe planına bağlı kalması çok önemlidir. Finansmanı doğru bir şekilde yönetmek, özellikle erken yaşlarda öğrenildiğinde, kişinin hayatı üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilmekte ve birtakım avantajlar sağlayabilmektedir. Para yönetimi alışkanlıkları ve doğru finansal bilgiler gençlerin parayla tanıştığı, ilk bireysel harcama veya birikim kararını aldıkları yıllarda edinildiğinde, yaşamlarının geri kalanında davranışlarına kalıcı olarak yansımaktadır (Saraç, 2014: 11).

Para yönetiminde zamanında yapılan harcamalar büyük önem taşımaktadır. Toplam borcun ve gecikme faizinin artmaması için taksit, elektrik faturası, kredi kartı borcu ve vergi ödemelerinin düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Ödemelerin zamanında yapılmaması olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Söz konusu olumsuzluklar, kişinin kredi sicilinin zarar görmesini ve borçlarıyla ilgili potansiyel olarak maliyetli olabilecek yasal sorunlarla karşılaşmasını içermektedir. Finansmanı daha iyi yönetmek için tüm nakit giriş ve çıkışlarının kayıtlarını doğru tutmak çok önemlidir. Böylece, harcamaların ve gelir kaynaklarının daha net anlaşılması sağlanarak, hata veya yanlışların tespit edilmesi ve düzeltilmesi kolay olmaktadır (Gökmen, 2012: 24-25).

2.5.2. Bütçenin Yönetilmesi ve Borçlanma

Bütçe; para yönetiminin omurgasını oluşturmanın yanı sıra kişinin hedeflerine ulaşması için gerekli kaynakları belirlemeye yönelik bir araç görevi görmektedir. İyi tasarlanmış bir bütçe planı, titiz verilerle desteklenmeli, beklenen harcamaları içermeli

ve hem iç hem de dış değişkenleri dikkate almalıdır. Bireylerin öngörülemeyen veya gereksiz harcamaları bütçe ile belirlenip ortadan kaldırılabilmektedir. Bütçe yönetiminin bazı spesifik özelliklere sahip olması gerekmektedir. Söz konusu özellikler şöyle ifade edilebilir (Hayta, 2011: 64-69):

- Amaç Odaklı Olmalı: Bir harcama planının etkili olabilmesi için, kısa vadeli hedeflerle uyumlu ve uzun vadeli stratejik planlamayı mümkün kılan açık bir amacı olması gerekir. Aynı zamanda bütçe, mali hedeflere ulaşmak için gerekli eylemlerin uygulanmasını kolaylaştırmalıdır.
- Gerçekçi Olmalı: Bir harcama planı hazırlarken ilgili planın, gerçekçi ve kişinin yaşam tarzı ve geliriyle uyumlu olmasını sağlamak önemlidir. Kişisel plan olarak kesin bir doğru ya da yanlış yaklaşım yoktur. Ancak gereksiz harcamaları ortadan kaldırmayı, harcamaları planla koordine etmeyi hem gelire hem de harcamaya öncelik vermeyi hedeflemelidir.
- Esnek Olmalı: Bireyler, her kaleme tahmini gelir oranları atayarak giyim, yiyecek ve kişisel bakım ürünleri gibi değişken harcamalarını belirlemek için esnek bir harcama planı kullanabilirler. İlgili plan aynı zamanda herhangi bir kısıtlama olmaksızın ihtiyari harcamalara da izin vermelidir. Ancak söz konusu harcamaların, bireyin finansal hedeflerine doğru bir planlama yaparak ulaşmasını engellememesi de önemlidir.
- Uygulanabilir Olmalı: Bir harcama planının hedeflerine ulaşmada etkili olabilmesi için pratik ve uygulanabilir olması gerekmektedir. Uygulanabilir bir bütçe yönetiminin gerçekleşmesini sağlamak için tüm harcama kalemlerini düzenlemesi ve uygun harcama sınıflandırılması yapılması gerekmektedir (Hayta, 2011: 69):

Harcama planı, tüketicilere sayısız avantaj sunmaktadır. Bireyler bir harcama planı geliştirip, gelirlerini harcamalarıyla uyumlu hale getirerek kısa veya uzun vadeli hedeflerini belirleyebilmekte ve bilinçli bir bütçe kullanımı gerçekleştirebilmektedir. Harcama planı, bireyin gelirindeki artış veya azalışları dikkate alarak harcamalar konusunda tüketicilere fayda sağlamaktadır. Ayrıca harcama planı, israf olasılığını azaltarak ve harcamaların önceliklendirilmesine de olanak vermektedir.

2.5.3. Finansal Planlama

Finansal planlama eylemi, insanların imkanları dahilinde yaşamalarına yardımcı olabilmektedir. Aynı zamanda bireylerin masraflarını karşılamalarına, kendilerini finansal risklerden korumalarına ve finansal hedeflerine ulaşmak için tasarruf etmelerine ve yatırım yapmalarına olanak tanımaktadır. Güvenilir bir finansal plan oluşturmak için öncelikle hedefleri belirlemek, ardından kademeli olarak mevcut geliri hesaplamak, gelir ve giderleri tahmin etmek, borçları düzenli olarak yönetmek, tasarrufların belirlenen hedeflerle uyumlu olduğunu doğrulamak ve son olarak planı uygulamaya koymak gerekmektedir (Hayta, 2011: 59).

Finansal planlama sürecine başlamanın ilk adımı, kişisel hedeflerin ve tercihlerin net bir şekilde tanımlanmasını içermektedir. Etkin planlama için kısa veya uzun vadeli hedeflere dair ayrımlar yapılmalı ve her hedefe ilişkin maliyetler ayrı ayrı hesaplanmalıdır (Hayta, 2011: 63).

2.5.4. Finansal Ürünlerin Tercihi

Finansal araçlar, bireylerin yalnızca kendi kaynaklarına güvenerek finansal istikrarsızlığa karşı korunmaları yerine, bireylerin yatırım yaparak finansal hedeflerine ulaşmaları için bir yol sağlamaktadır. Söz konusu yaklaşım, yatırımcıların daha az riskle gelir elde etmelerine imkân vermektedir. Ayrıca finansal araçlara yatırım yapmak; araçların kolaylaştırılmış varlık transferi ve dağıtımı, risk çeşitlendirmesi ve risk tahsisi gibi faydalar sunması koşuluyla, bireylerin daha değişken varlıklara sahip olmalarına olanak tanımaktadır. Finansal piyasalarda alınıp satılan ürünlere genel olarak finansal ürünler adı verilmektedir. Söz konusu finansal ürünlerin özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Saraç, 2014: 14):

- **Bölünebilirlik:** Bölünebilirlik özelliği, varlığa istenilen miktarda sahip olma avantajını sağlamaktadır. Bir finansal aracın maliyetinin fazla olduğu durumlarda potansiyel yatırımcılar yatırım yapmaktan çekinebilirler. İlgili sorunu çözmek için işletmeler genellikle maliyetleri azaltmak amacıyla düşük bölünebilirliğe sahip tahvil ve hisse senetleri ihraç eder. Söz konusu durumun aksine, borçlular yüksek bölünebilirliğe sahip menkul kıymetleri tercih etme eğilimindedir.

- İşlem Maliyetleri: Varlıkların satın alınması veya satılmasıyla ilgili maliyetler işlem maliyetleri olarak bilinir. Belirtilen maliyetler, işlem sırasında ortaya çıkan çeşitli masrafları içerir.
- Likidite: Finansal varlıklar fazla likiditeye sahip olduklarında nakde kolay dönüştürülebilirler. Finansal sistemin gelişmesi, finansal varlıkların likiditesinde önemli bir artışa neden olmaktadır.
- Fiyatların Tahmin Edilebilirliği: Finansal varlık fiyatlarının gelecekteki öngörülebilirliği bireylerin kısa ve uzun vadeli finansal planlar yapabilmelerini ve kazanç elde etmelerini sağlamaktadır.

Araştırmalar, özellikle orta ve yüksek gelire sahip kesimlerin en yaygın tercih ettiği finansal ürünlerin mevduat hesapları ve banka kredileri olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, tüketiciler genellikle döviz ve altın gibi gayri resmi finansal ürünlerin aksine karmaşık finansal ürünler hakkında bilgi edinme eğilimi göstermektedirler. Tüketiciler, karmaşık finansal ürünleri kullanma kararıyla karşı karşıya kaldıklarında, ihtiyaçlarına en uygun seçeneğin hangisi olduğunu tespit etmek amacıyla sıklıkla araştırma yapmaktadırlar (Haşit vd., 2014: 92).

2.6. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Finansal okuryazarlık; demografi, ekonomi ve politikadaki toplumsal değişimlerin yanı sıra piyasa gelişmelerinden dolayı giderek daha önemli hale gelmektedir. Söz konusu gelişmeler tüketicilerin yatırım ve kredi seçeneklerine banka ve aracı kurumların online platformları üzerinden erişmesine olanak tanımıştır. Ayrıca yaşam beklentisinin uzaması bireyleri emeklilik yılları için tasarruf yapmaya teşvik etmektedir. İlgili gelişmeler özellikle tasarruf ve yatırım yapanlar, kredi kullananlar veya bankacılık sistemi içinde yer alanlar açısından önem taşımaktadır. Sonuç olarak finansal okuryazarlık programları toplumun her kesimine finansal bilgilerini geliştirme ve olumlu finansal davranışlar sergileme fırsatı sunmaktadır (Hayta, 2011: 251).

Ekonomik krizlerin ortaya çıkmasıyla birlikte finansal okuryazarlığın önemi ve aciliyeti giderek artmaktadır. Söz konusu ihtiyacın göstergesi olan çeşitli faktörler şöyle sıralanabilir (Kaderli vd., 2016: 19):

- Finansal okuryazarlık düzeyinin oldukça düşük olması,

- Finansal karar alma sürecinin daha karmaşık hale gelmesiyle bireylerin daha fazla sorumluluk üstlenmesi,
- Teknolojik ilerlemeler,
- Emeklilik sisteminin değişmesi,
- Tüketicilerin yanlış finansal tercihlerde bulunmaları,
- Demografik özelliklerin değişmesi,
- Finansal dolandırıcılık ve finansal dışlanmadır.

2.6.1. Finansal Okuryazarlığın Aile ve Birey Açısından Önemi

Finansal okuryazar olmak; bütçeleme, yatırım ve borç yönetimi gibi finansal uygulamalar hakkında kapsamlı bir anlayışa sahip olmak anlamına gelmektedir. Finansal okuryazarlık olmadan insanlar kendilerini borçla mücadele ederken, maaştan maaşa geçinmeye çalışırken ve uzun vadeli finansal hedeflerine ulaşamazken bulabilirler. Belirtilen nedenlerle bireyler ve aileler finansal okuryazarlığa gereken önemi vererek finansal istikrarlarını sağlayabilir ve daha refah bir geleceğin önünü açabilirler.

Bireylerin finansal bilgi eksikliği sadece kişisel bir sorun değil, aynı zamanda ulusal bir finansal sorundur. Tasarruf olgusuna ve finansal alışkanlıklara ilişkin bilgi eksikliği, haciz ve iflas gibi finans sektörü üzerinde olumsuz etki oluşturabilecek durumların yaşanmasına neden olmaktadır. İlgili nedenlerle finansal okuryazarlık toplumun tüm kesimleri için hayati önem taşıyan bir konu olarak görülmeli ve geleceği planlanarak eğitim kurumlarının müfredatına dâhil edilmelidir (Ergün vd., 2014: 850). Birçok kişi, sağlam finansal planlar oluşturma ve uzun vadeli finansal kaynak yönetimi konularında bilinçli kararlar almakta zorluk çekmektedir. 2008 Küresel Ekonomik Krizi hem ülkelerin ekonomik istikrarı hem de düşük gelirli gruplar da dahil olmak üzere bireylerin ve ailelerin refahı için finansal okuryazarlığın önemini ortaya çıkarmıştır (Öncüler, 2018: 54).

Piyasalarda finansal ürünlerin çeşitlendirilmesinde küreselleşmenin etkinliği tartışılmaz bir husustur. Ancak söz konusu çeşitlilik, finansal sistemde önemli rol oynayan bireylerin ve ailelerin sorumluluklarını artıran riskleri de beraberinde getirmiştir. Sonuç olarak riskleri azaltıcı bilinçli veya rasyonel karar almayı sağlamak için bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesine öncelik verilmesi

zorunludur (Hayta, 2011: 250). Bireyler arasında daha fazla finansal güvence talebi, finansal okuryazarlığın gelişmesine katkı sağlamaktadır. Belirtilen hususa bağlı olarak kredi kartı, konut kredisi, tüketici kredisi, sigorta, emeklilik planı gibi finansal hizmetlere ilişkin bilgi eksikliğinin giderilmesi, finansal verilerin takibi ve kayıt altına alınması büyük önem taşımaktadır. Finansal okuryazarlığı geliştirerek bireyler yalnızca finansal ürün ve hizmetlerin nasıl çalıştığını anlamakla kalmayacak, aynı zamanda finansal kararları için daha avantajlı olanları belirleyebileceklerdir (Temizel ve Bayram, 2011: 74).

2.6.2. Finansal Okuryazarlığın Ekonomik Sistem Bakımından Önemi

Finansal okuryazarlık, ekonominin ve finansal sistemin istikrarı ile büyümesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bireylerde finansal okuryazarlığın yetersiz olması, finansal karar vermede yanlış tercihlere akabinde olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Belirtilen nedenlerle finansal okuryazarlığı teşvik etmek bireyler, eğitim kurumları ve politikacılar için temel öncelikler arasında yer almalıdır. Finansal okuryazarlık düzeyini geliştirerek bireyler, finansal refahlarına ve finansal sistem ile ekonominin genel sağlığına katkıda bulunacak bilinçli kararlar alabilmektedir (Tüfekçi, 2021: 28).

Finansal okuryazarlık düzeyi yetersiz tüketicilerin, kötü finansal kararlar almaları ve sonrasında finansal sistemden uzaklaşmaları kaçınılmazdır. Söz konusu uzaklaşma, finansal sistemin daralmasına, reel sektör üzerinde olumsuz etkilere, ekonomik büyümenin azalmasına ve işsizlik oranlarının artmasına yol açacak bir dalga etkisi oluşturmaktadır. Tam aksine, tüketiciler finansal okuryazar olduklarında finansal hizmetleri talep etme olasılıkları artmaktadır. İlgili artış finansal sektör ve ülke ekonomisi üzerinde olumlu etkiler meydana getirmektedir (Gökmen, 2012: 48). Finansal bilgi düzeyinin geliştirilmesi, finansal piyasaların güvenilirliğini ve özgünlüğünü teşvik ederek, rekabetçi bir ortamın devamlılığını sağlayarak, ekonominin bütünü üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır (TCMB, 2017: 3).

Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler kendilerini dolandırıcılık planlarından ve güvenlik ihlallerinden daha iyi koruyabilmektedir. Ayrıca, finansal okuryazar bireyler kredilerini zamanında ödemeye ve kişisel iflastan kaçınmaya daha yatkın olmaktadır. Söz konusu tutum borçların temini kapsamında ekonomiyi olumlu etkilemektedir. Finansal kuruluşlar için vadesi geçmiş alacakların tutarı ve kişisel iflasa

bağlı zararlar, bilinçli tutumlar sayesinde azalarak ekonomik kalkınmaya katkı sağlamaktadır (Hayta, 2011: 253).

Finansal piyasaların gelişimi, piyasalarda yapılan işlemlerin hacmiyle yakından ilgilidir. Finansal okuryazarlığı düşük bireyler, finansal piyasalara katılım konusunda ilgisiz kalmaktadır. Söz konusu ilgisizlik, finansal ürün ve hizmetlerin hayatlarını nasıl etkileyebileceğine dair anlayış eksikliğinden kaynaklanmaktadır. İlgili durum toplumsal gelişim ve finansal piyasaların büyümesi açısından olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (Er vd., 2014: 120).

2.7. Finansal Okuryazarlığın Gelişimi

Bireylerin ve toplulukların ekonomik refahını artırmak için gerekli bilgi, beceri ve tutumları ifade eden finansal okuryazarlığın gelişimi, farklı dönemlerde çeşitli yaklaşımlar ve araştırmalarla evrilmiştir.

Finansal okuryazarlık kavramı, 20. yüzyılın ortalarına kadar hem akademik literatürde hem de pratik uygulamalarda sınırlı bir ilgi görmüştür. Ancak, 1950'lerden itibaren ekonomik kalkınma ve bireysel refahın artırılması amacıyla çeşitli araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde, özellikle tüketici eğitimi ve hane halkı ekonomisi üzerine odaklanılmıştır. İlk uygulamalar, tüketicilerin bütçe yapma, tasarruf ve kredi kullanma gibi temel finansal becerileri kazanmalarına yönelik eğitim programları ile sınırlı kalmıştır (Smith, 2015: 23). 21. yüzyıla girildiğinde, finansal okuryazarlık kavramı daha geniş bir çerçevede ele alınmaya başlanmıştır. Küreselleşme, teknolojik ilerlemeler ve finansal piyasaların karmaşıklığı, bireylerin finansal bilgi ve becerilere duyduğu ihtiyacı artırmıştır. Microfinance Opportunities (2005), tarafından yapılan araştırmalar; bütçeleme, tasarruf, borç yönetimi, finansal çatışma ve banka hizmetleri gibi konuları kapsamıştır. Söz konusu araştırmalar, bireylerin temel finansal beceriler kazanmalarının önemini vurgulamaktadır (Brown, 2017: 45).

Kershaw ve Webber (2008), emlak piyasası işlemleri, bütçeleme ve temel finansal kararlar, parasızlık yönetimi, borçlanma idaresi ve kaynakların yönetimi üzerine yaptıkları çalışmalarda, finansal okuryazarlığın bireylerin ekonomik durumlarını iyileştirmedeki rolünü ortaya koymuşlardır (Johnson, 2018: 78). Bu dönemde, finansal okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve finansal bilgiye erişimin artırılması amaçlanmıştır.

Finansal okuryazarlığın kapsamı, 2010'lu yıllarda önemli ölçüde genişlemiştir. Huston (2010) tarafından yürütülen araştırmalar; günlük para değeri, satın alma gücü, bireysel finans takibi, yatırım yapabilme, tasarruf idaresi, kıymetli evraklar, yatırımlar ve finansal riskten korunma gibi konuları kapsamaktadır. Bu araştırmalar, bireylerin daha karmaşık finansal ürün ve hizmetleri anlama ve kullanma yetkinliklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Doe, 2016: 112). Remund (2010) finansal okuryazarlık alanında yaptığı çalışmalarda, kolay finans, bireysel finansal bütçe, bireysel tasarruflar, kredi ve nakit şeklinde borçlanma ile bireysel yatırımlar gibi konulara odaklanmıştır. Bu dönemde, finansal okuryazarlığın sadece bilgi değil, aynı zamanda tutum ve davranışları da kapsadığı kabul edilmiştir (Lee, 2019: 134). Atkinson ve Messy (2012), finansal tutum, finansal davranış ve finansal bilgi konularına odaklanarak, bireylerin finansal karar alma süreçlerinde bilgi ve davranış arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Lusardi ve Mitchell (2014) ise faiz hesaplamaları, enflasyonu anlama ve risk kavrama gibi temel finansal becerilere yönelik araştırmalar yapmışlardır (Green, 2020: 56).

Günümüzde finansal okuryazarlık, bireylerin ve toplulukların ekonomik refahını artırma yolunda önemli bir araç olarak görülmektedir. Eğitim programları, dijital platformlar ve kamu politikaları aracılığıyla finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Ayrıca, finansal okuryazarlık eğitimleri, bireylerin uzun vadeli finansal sağlığını koruma ve finansal krizlerden korunma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Smith, 2015: 23). Bu süreçte, finansal okuryazarlığın yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de ekonomik kalkınma ve istikrar açısından kritik bir öneme sahip olduğu ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, finansal okuryazarlık alanındaki çalışmalar hem akademik araştırmalar hem de uygulamalı eğitim programları aracılığıyla sürekli olarak geliştirilmektedir (Brown, 2017: 45).

İnsanların refahını korumak, piyasalardaki finansal çabalarını yönlendirmek ve finansal istikrarı sağlamak söz konusu olduğunda finansal okuryazarlığın önemi tartışılmazdır (Taylor ve Wagland, 2013: 70). Piyasada mevcut olan finansal araçların çeşitliliği, bilinçli finansal seçimler yapma konusunda bireyleri zorlamaktadır. Bir kişinin finansal okuryazarlığını geliştirmek, sağlıklı finansal kararlar almanın anahtarıdır.

Finansal okuryazarlığı geliştirmek için sahip olunması gereken bazı ön koşullar şöyledir (Mason ve Wilson, 2000: 6):

- Kişinin finansal, matematiksel ve teknolojik becerilerinin geliştirilmesi, büyüme ve ilerlemenin çok önemli bir yönüdür.
- Paraya hâkim olmak sadece onu kullanma becerisini değil aynı zamanda onun çeşitli biçimlerdeki temel ilkelerini kavramayı da kapsamaktadır.
- Parasal verileri araştırma, elde etme, yorumlama ve değerlendirme yeteneği önem arz etmektedir.
- Tüketicinin hak ve yükümlölükleri hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir.
- Belirli ihtiyaçları karşılayan finansal çözümler üretmek, riskin ve getirinin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesini gerektirmektedir. İlgili faktörleri analiz ederek, finansal yatırımları yönetmek için uygun eylem planı etkili bir şekilde hesaplanmalıdır.

Finansal okuryazarlığın kapsamının genişletilmesi, finansal eğitimin yaygınlaştırılmasıyla sağlanabilir. Eğitimin yaygınlaşması bireyler, aileler ve tüketiciler arasında finansal ürün ve hizmetlerle ilgili bilgi edinilmesini teşvik etmektedir. Söz konusu durum, yatırımcıların bilinçli kararlar almalarını ve finansal piyasalarda aktif bir rol oynamalarını sağlamaktadır. Finansal eğitimin uygulanması aynı zamanda finansal piyasaların sorunsuz işleyişini kolaylaştırmakta ve ülke ekonomisi adına faydalı sonuçlar doğurmaktadır (Hogart, 2002: 25).

2.8. Dünya’da Finansal Okuryazarlık Uygulamaları

İlgili başlık altında dünya çapında finansal okuryazarlığı teşvik etmek, geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla faaliyet gösteren OECD, Dünya Bankası ve diğer ilgili kurumlar hakkında bilgiler sunulmaktadır.

2.8.1. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

OECD olarak da bilinen Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü, dünya genelinde bireylerin refahını hem sosyal hem de ekonomik olarak iyileştirmeye çalışan küresel bir kuruluştur. 30 Eylül 1961’de Paris’te toplam 20 üye ülke tarafından kurulmuştur. Günümüzde OECD’nin 38 üye ülkesi bulunmaktadır (OECD, 2024: 2).

Üye ülkelerin düşük düzeydeki finansal eğitimin olumsuz etkilerine ilişkin dile getirdiği endişelere yanıt olarak OECD, finansal eğitim konusundaki çalışmalarına 2003 yılında başlamıştır. Temel hedefleri, finansal konularda farkındalığı ve okuryazarlığı artırmak ve uluslararası iş birliğini teşvik etmektir. Belirtilen hedeflere ulaşmak için OECD, 2008 yılında OECD Uluslararası Finansal Eğitim Ağı - OECD/INFE OECD adıyla çalışma grubu oluşturmuştur. İlgili platform, bilgi paylaşımı ve finansal eğitim girişimlerinin genişletilmesi için bir araç sağlamaktadır. INFE; finansal okuryazarlık ve eğitim alanında faaliyet gösteren kuruluşlar arasında bir bağlantı noktası ve iş birliği platformudur. INFE'nin amacı; finansal eğitim ve okuryazarlık alanında etkili uygulamaların paylaşılmasını, iş birliğini teşvik etmeyi ve küresel düzeyde finansal eğitimde ilerlemeyi desteklemektir. INFE'nin öne çıkan özellikleri şunlardır (OECD, 2024: 3-8):

- **Bilgi Paylaşımı:** INFE, finansal eğitim alanındaki en iyi uygulamaları ve araştırmaları paylaşarak, üyeleri arasında bilgi alışverişini teşvik etmektedir. Bu kapsamda, üyelerin etkili finansal eğitim programları geliştirmelerine ve mevcut programları iyileştirmelerine yardımcı olmaktadır.
- **Araştırma ve Veri Paylaşımı:** INFE, finansal okuryazarlık ve eğitimle ilgili araştırmaları desteklemekte ve bu alandaki verilerin paylaşımını sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık ve eğitim politikalarının daha iyi bilgiye dayalı olarak geliştirilmesiyle etkili stratejilerin belirlenmesine yardımcı olmaktadır.
- **Eğitim Kaynakları ve Materyaller:** INFE, üyelerine finansal eğitim kaynakları ve materyalleri sağlamaktadır. İlgili kaynaklar, finansal eğitim programlarının oluşturulması, geliştirilmesi ve çeşitli kitlelere ulaştırılması için kullanılmaktadır.
- **Politika Geliştirme ve Standartlar:** INFE, finansal okuryazarlık ve eğitim politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunmakta ve uluslararası düzeyde finansal eğitim standartlarının oluşturulmasını teşvik etmektedir. Bu kapsamda, finansal eğitim alanında tutarlı ve etkili bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamaktadır.
- **Etki Değerlendirmesi ve İyileştirme:** INFE, finansal eğitim programlarının etkisini değerlendirme ve iyileştirme süreçlerine destek vermektedir. Belirtilen

destek ile finansal eğitim çabalarının daha etkili hale getirilmesi ve istenen sonuçların elde edilmesi hedeflenmektedir.

INFE, finansal okuryazarlık ve eğitimin küresel düzeyde artırılması için önemli bir platformdur ve bu alandaki kuruluşlar arasında iş birliğini teşvik etmektedir. İlgili iş birliği, finansal okuryazarlık ve eğitim alanında yapılan çalışmaların etkisini artırmakta ve daha geniş kesimlerine ulaşmasını sağlamaktadır (Tüfekçi, 2021: 32).

2.8.2. Dünya Bankası (WB)

Dünya Bankası, resmi adıyla Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD), uluslararası bir finansal kuruluştur. Dünya Bankası, 1944 yılında Bretton Woods Konferansı'nda oluşturulan bir kuruluş olup, dünya genelinde kalkınma projelerini finanse etmek, yoksulluğu azaltmak ve ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla faaliyet göstermektedir. Dünya Bankası'nın temel amacı, dünya genelinde sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmektir. Dünya Bankası, kurulduğu 1944 yılından itibaren finansal eğitim alanında kayda değer ilerlemeler kaydetmiş olup, şu anda 188 üye ülkeye hizmet vermektedir (Yücel, 2021: 31).

Dünya Bankası'nın finansal okuryazarlık alanındaki çalışmalarından biri WBFN, Dünya Bankası Çalışanları ve Aileleri Ağı (World Bank Family Network)'dır. WBFN, Dünya Bankası'nda çalışan personelin ve ailelerinin sosyal, kültürel ve eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş bir yapıdır. WBFN, Dünya Bankası personelinin ve ailelerinin yaşam kalitesini artırmak için çeşitli destek hizmetleri sunmaktadır. Bunlar arasında çocuk bakımı, sağlık hizmetleri, finansal eğitim, konut yardımı gibi konular yer almaktadır. Ayrıca, WBFN finansal okuryazarlıkla ilgili kaynakları personel ve ailelerle paylaşmakta, finansal eğitim materyalleri sunmakta ve alanında uzman konuşmacılarla finansal eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir (Tüfekçi, 2021: 32).

Dünya Bankası, finansal okuryazarlık uygulamaları kapsamında çalışanlarının ve ortaklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için “WBG EdCast” adında bir e-öğrenme platformu tasarlamıştır. Bu platform, bir dizi öğrenme kaynağına erişim sunmakta ve çeşitli finansal konularda eğitim imkanları sağlamaktadır. Ekonomiden kalkınma

konularına, finanstan sosyal politikalara kadar geniş bir konu yelpazesinde eğitim materyallerine sahiptir (Yücel, 2021: 44).

2.9. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Uygulamaları

İlgili başlık çerçevesinde Türkiye’de finansal okuryazarlığa yönelik faaliyetler yürüten kuruluşlar hakkında detaylı bilgiler verilmektedir. İlgili kuruluşlar arasında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği incelenmiştir.

2.9.1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

1930 yılında kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kurulduğu tarihten itibaren fiyat istikrarını sağlamak, Türk lirasının değerini korumak ve ekonomik büyümeyi desteklemek adına çalışmalar gerçekleştirmektedir. Merkez bankası, para politikası araçlarını kullanarak enflasyonu kontrol altında tutmaya çalışmaktadır. Söz konusu araçlar arasında faiz oranları, rezerv gereksinimleri ve piyasa işlemleri gibi politika araçları bulunmaktadır. Ayrıca Merkez Bankası, döviz piyasalarında istikrarı sağlamak ve Türk lirasının değerini korumak amacıyla döviz rezervlerini yönetmektedir (Saraç, 2014: 25). Finansal eğitim, merkez bankasının temel amaç ve görevi olan finansal istikrarı korumasının önemli bir unsurudur. Merkez bankaları kurumsal bilgi, güvenilirlik ve tecrübeleri nedeniyle finansal eğitime önemli katkılarda bulunmaktadır (TCMB, 2014: 95).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın finansal eğitime ilk atılımı, 2011 yılında Sermaye Piyasası Kurulu ile düzenledikleri "Finansal Eğitim ve Finansal Farkındalık: Zorluklar, Fırsatlar, Stratejiler" adlı uluslararası konferansla başlamıştır. Belirtilen konferansta küresel ölçekte finansal eğitim ve finansal farkındalık konuları ele alınmıştır (TCMB, 2014: 9). 5 Haziran 2014'te finansal eğitimi yaygınlaştırmayı, finansal ürünlerin anlaşılmasını, finansal hizmetlere erişimi genişletmeyi ve finansal hizmetleri artırmayı amaçlayan "Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketiciyi Koruma Stratejisi ve Eylem Planları (2014-2017)" başlıklı bir plan yayınlanmıştır (TCMB, 2017: 2). TCMB'nin toplumun tüm kesimlerinde finansal okuryazarlığı artırmak ve finansal eğitim konusunda farkındalık yaratmak amacıyla hazırladığı "Herkes İçin Ekonomi" web sitesini kurması, bankanın finansal eğitime ve farkındalığa katkı sağlama yönündeki bir başka girişimi olmuştur.

2.9.2. Sermaye Piyasası Kurulu

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), bireylerde finansal okuryazarlığın geliştirilmesinin önemine istinaden çeşitli çalışmalar yapmıştır. İlgili çalışmalar, yatırımcıların bilinçli finansal kararlar verebilmelerini, finansal riskleri ve fırsatları etkili bir şekilde değerlendirebilmelerini içermektedir. Belirtilen hedefe ulaşmak için SPK çeşitli faaliyetlerde aktif olarak yer almaktadır. İlgili faaliyetler arasında fon kullanılabilirliğinin artırılması, bireylerin tasarruflarının sermaye piyasalarında yatırıma yönlendirilmesi, sermaye piyasası kültürünün teşvik edilmesi ve sermaye piyasalarına güvenin artırılması yer almaktadır (SPK, 2018: 40).

5 Mart 2012 tarihinde çeşitli Türk kuruluşları arasında "Sermaye Piyasası Kurumları Yatırımcı Seferberliği İş Birliği Protokolü" imzalanmıştır. İlgili anlaşmaya SPK, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsaları A.Ş., Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş., İstanbul Altın Borsası, Türkiye Kurumsal Yatırımcılar, Yöneticiler Birliği ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kurumu (Eğitim Merkezi) taraf olmuştur. Bahsedilen protokolün temel amacı sermaye piyasasında finansal okuryazarlık ve farkındalık düzeyini artırmaktır. Söz konusu amacı gerçekleştirmek için kuruluşlar, standart bir şablon kullanarak kendi alanlarına özel finansal eğitim materyalleri oluşturmuştur. SPK tarafından oluşturulan, yatırımcıların finansal konularda bilgilendirildiği internet sitesi, finansal farkındalığı artırmaya yönelik temel bilgilere kolaylıkla ulaşım sağlamaktadır. Ayrıca SPK, tasarruf sahiplerini sermaye piyasası araçları, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, menkul kıymet yatırım ortaklıkları, gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ile bireysel emeklilik sistemi hakkında bilgilendirmek amacıyla, ilgili internet sitesi üzerinden belge ve kitapçıklar yayınlamıştır (Sünbül, 2020: 46).

SPK, Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ile iş birliği protokolü gerçekleştirmiştir. Projenin amacı öğrenciler, gençler ve öğretmenler arasında finansal eğitim ve farkındalığını artırmaktır. Finansal konularda temel bilgilerin verilmesi amacıyla öğrencilerin ve öğretmenlerin ilgisini çekecek yarışmalar, oyunlar ve uygulamalar geliştirilmiştir. FATİH projesi kapsamında Millî

Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilgi Ağı (EBA) üzerinden erişilebilecek dijital eğitim içerikleri, tüm okullara ücretsiz olarak sunulmuştur (SPK, 2018: 45).

2.9.3. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)

2012 yılında kurulan Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), Türkiye'de finansal okuryazarlığa odaklanan bir sivil toplum kuruluşudur. FODER'in temel hedefi, ülke çapında ikamet eden vatandaşlar arasında finansal okuryazarlığı ve erişim farkındalığını teşvik etmek ve geliştirmektir. Belirtilen amaca, Türkiye Cumhuriyeti'nde yer alan özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla gerçekleştirilen yapıcı iş birliği yoluyla ulaşılmaktadır. İlgili derneğin misyonu, finansal açıdan okuryazar bir Türkiye sağlamak için farkındalık meydana getirmek ve finansal eğitim ile ilgili çeşitli politikalar sağlamayı destekleyecek bir çerçeve oluşturmaktır. FODER'in amaçları şu şekilde sıralanmaktadır (Ay, 2021: 4)

- Bankacılık dışı nüfusta %10 oranında bir artış sağlama,
- Eğitim programına mali okuryazarlığı dahil etme,
- Bankacılık sisteminin genişletilmesini ve tasarruf oranlarının artmasını sağlama,
- Özellikle kadınlar ve çocuklar olmak üzere toplumu finansal yatırım ve tasarruf konularında bilinçlendirmeye yardımcı olma.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FINANSAL EĞİTİM KAVRAMI VE LİTERATÜR TARAMASI

3.1. Finansal Eğitim Kavramı

Bireylerin, tasarruf ve yatırımlarla ilgili bilinçli seçimler yapmaları son derece önemlidir. Alacakları finansal kararların olumsuz sonuçlarından kendilerini korumak için finansal eğitim konusunda sağlam bir anlayışa sahip olmaları gerekmektedir. Söz konusu anlayışın temel amacı, bireysel yatırımcıların tasarruf etme isteğini artırmak, yatırım yönetimi becerilerini geliştirmek, finansal dolandırıcılıklara karşı korunmak ve kredinin rasyonel kullanımını teşvik etmektir (Tüfekçi, 2021: 29).

Hayta'ya (2011: 260) göre finansal eğitim; kişinin finansal refahına ciddi ölçüde katkıda bulunabilecek, sürekli gelişim gösteren bir süreçtir. Huston'a (2010: 296) göre finansal eğitim; finansal okuryazarlığın ilerleyişini ve değişimlerini açıklığa kavuşturmayı amaçlayan kritik bir unsurdur. Finansal eğitim bireyleri, ekonomik kaynakları etkin bir şekilde yönetmeleri, finansal ürünlerle ilgili ihtiyatlı ve etkili kararlar alabilmeleri için gerekli yetenek, bilgi ve becerilerle donatmaktadır (Şeker, 2022: 21).

Finansal eğitim almak, finansal kavramlara ilişkin bir anlayış elde etmeyi, finansal ürünler hakkında bilinçli kararlar verme becerilerini geliştirmeyi ve finansal verileri inceleme ve kullanma kapasitesini geliştirmeyi içermektedir. Finansal eğitimin amacı tüketiciyi korumak değil, finansal konuları ele alma bilincini kazandırmaktır (Dağdelen, 2017: 63). Finansal eğitim, tüketim, yatırım ve tasarrufla ilgili bireysel alışkanlıklarda hem mikro hem de makro düzeyde değişiklikleri kapsamaktadır. Belirtilen hususa finansal risk alma konusunda daha bilinçli bir yaklaşım, finansal hizmetlere daha kolay erişim ve ilgili değişikliklerin ülke ekonomisi ve sosyal refah üzerindeki genel etkisi de dahil olmaktadır (TCMB, 2017: 7).

Finansal eğitim ve finansal okuryazarlık birbiriyle yakından ilişkili iki kavramdır. Finansal okuryazarlık, bireylere temel finansal bilgileri nasıl kullanacaklarını, finansal ürünleri ve piyasaları nasıl anlayacaklarını ve edinilen bilgileri finansal karar vermede nasıl uygulayacaklarını öğreten finansal eğitim sürecinin bir parçasıdır. Finansal eğitim sonucunda bireylerin finansal araçları analiz etme, değerlendirme ve karar verme becerilerinde artış görülmektedir (Bakan, 2020: 16). Finansal piyasalardaki gelişmeler, finansal sistemde yer alan finansal ürün ve araçların çeşitliliğinin artmasında etkili olmuştur. Bu artış kapsamında yeni ürünleri kavramak ve ekonomik, politik, demografik değişimleri takip edebilmek için finansal eğitimin gerekliliği yadsınmaz (Demirci, 2021: 29).

Finansal eğitim düzeyinin yükseltilmesi, bireylerde finansal okuryazarlığın gelişmesiyle doğrudan ilişkilidir ve söz konusu gelişme daha fazla finansal bilgi, beceri ve yetenek edinilmesine yol açmaktadır. Finansal okuryazarlığın artmasıyla bireyler, finansal konularda bilinçli kararlar alma yetkisine sahip olmaktadır. Finansal okuryazarlığın artmasının olumlu sonuçları, bireysel refahın ötesine geçerek ülke ekonomisinin güçlenmesine ve sosyal refahın artmasına katkı sağlamaktadır (Dağdelen, 2017: 64).

Yapılan araştırmalar finansal eğitim alan kişilerin belirli eylemleri daha sık sergileme eğiliminde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Söz konusu eğilimler şöyle sıralanabilir (Temizel ve Özgüler, 2015: 4):

- Krediyi yönetirken bilgiyi kullanmayı akıllıca kabul ederler.
- Borç yönetimi uygulamalarını doğru yürütürler.
- Eğitimli demografik gruptan bireylerin tasarrufa öncelik verme olasılıkları daha yüksektir.
- Gelir düzeylerinde artış gözlemlenir.
- Finansal piyasalara katılım düzeyleri daha yüksektir.
- Bireyler gelirlerinin büyük bir kısmını emeklilik tasarruflarına ayırma eğilimindedir.
- Finansla ilgili her konuda kendinden emindirler.
- Finansal hedefleri gerçekliğe dayanmaktadır.

- Tüketici olarak hakları konusunda bilgili olan bireyler aynı zamanda bütçe oluşturma ve başarıya götüren finansal planlar oluşturma konusunda da doğru kararlar alırlar.
- Bireyler finansal ürünler söz konusu olduğunda üstün seçimler yapma yeteneği sergilerler.

3.2. Finansal Eğitimin Önemi

Günümüzde tüketiciler, finansal sistemdeki önemli değişikliklerin ön saflarında yer almaktadır. Finansal krizlerin artması ve ekonomik sistemin daha karmaşık bir yapı haline gelmesi finans profesyonelleri için bile zorluklar meydana getirmektedir. Yatırımcılar yeni ürünler için maliyetleri hesaplamakta ve riskleri değerlendirmekte zorlanmaktadır. Son dönemde tüketicileri en çok etkileyen değişikliklerin başında sorumluluğun ve riskin üstlenilmesi gelmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve piyasaların serbestleşmesiyle birlikte bireyler artık finansal araçlara daha hızlı erişebilmektedir. Finansal araçlara kolay erişim, bireylerin kendi finansal refahlarından daha fazla sorumlu oldukları anlamına gelmektedir (Gökmen, 2012: 39-40).

Eğitim sistemimizde kişisel finans konusunda yeterli eğitimin verilmemesi toplumsal bir sorundur. Söz konusu sorun, bireyleri bileşik faiz, kredi, enflasyon ve emeklilik finansmanı dahil olmak üzere kendi varlıklarını akılcı-rasyonel ve bilinçli biçimde yönetemez hale getirmektedir. Bireyler, özellikle borsayla ilgili riskler konusunda bilinçli finansal yatırımların nasıl yapılacağı konusunda bilgi sahibi değillerdir. Bireyler ve aileler arasında finansal farkındalığın artırılması, sosyal refahın desteklenmesi açısından önemlidir (Saraç, 2014: 18). Günümüz toplumunda finansal eğitim girişimlerini hayata geçirmek ve Türkiye'deki kurumsal çerçeveyi sosyal ve finansal açıdan güçlendirmek zorunlu hale gelmiştir.

İfade edilenler kapsamında finansal eğitim ile finansal okuryazarlık arasında güçlü bir pozitif döngü mevcuttur. Finansal eğitim, bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini artırmakta ve artan seviyeler, bireylerin daha fazla finansal eğitim talep etmelerine neden olmaktadır. Yüksek finansal okuryazarlık seviyesine ulaşan bireyler, genellikle daha karmaşık finansal ürün ve hizmetleri anlamak ve kullanmak için ek finansal eğitim arayışına girmektedirler. Bu bireyler, daha ileri düzey finansal bilgileri öğrenmek ve finansal hedeflerine ulaşmak için sürekli olarak kendilerini geliştirmeyi

istemektedirler (Lusardi ve Mitchell, 2014: 23). Böylece, finansal okuryazarlık arttıkça, bireylerin finansal eğitim talepleri de artmakta ve bu talep, finansal eğitim programlarının yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Örneğin, bütçe yönetimi ve tasarruf stratejileri gibi konularda verilen eğitimler, bireylerin mali durumlarını daha iyi anlamalarına ve yönetmelerine yardımcı olmaktadır (Huston, 2010: 45). Eğitimler, aynı zamanda bireylerin finansal ürün ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bu ürünleri etkin bir şekilde kullanmalarını sağlamaktadır (Remund, 2010: 78).

Finansal eğitim ve yüksek finansal okuryazarlık seviyeleri, bireylerin ekonomik refahını doğrudan etkilemektedir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler, mali kararlarını daha bilinçli bir şekilde alarak, borçlarını daha etkin bir şekilde yönetmekte ve tasarruf yapma eğilimleri daha yüksek olmaktadır (Atkinson ve Messy, 2012: 35). Ayrıca, söz konusu bireyler yatırım yapma ve risk yönetimi konularında daha yetkin oldukları için, uzun vadeli finansal hedeflerine ulaşma olasılıkları da daha yüksek görünmektedir (Huston, 2010: 46).

3.3. Finansal Eğitimin Fonksiyonu ve Amacı

Temel finansal bilgi yetersizliği, finansal sisteme duyulan güvensizlik ve olumsuz deneyimler, finansal konulardaki genel güven eksikliği ile birleştiğinde, bireylerin finansal sisteme katılımının önemli ölçüde azaldığı gözlemlenmektedir. Bahsedilen olumsuz etkiyi ortadan kaldırmak için finansal eğitimden faydalanılmalıdır. Finansal eğitim sayesinde yatırımcıların, finansal ürün ve hizmetler hakkında bilinçli kararlar vermeleri sağlanabilmektedir. Finansal eğitim, bireylerin tasarruflarını işsizlik, enflasyon ve kriz ortamlarında değerlendirmelerine ve uzun vadeli emeklilik planları yapmalarına yardımcı olmaktadır (OECD, 2016: 11).

Kişilerin finansal sistemde aldıkları finansal kararların sorumluluğu günden güne artmaktadır. Finans piyasalarında işlem yapmak, belirli bir finansal bilgi birikimi, etkili risk analizi yeteneği ve finansal eğitim gerektirir. Finansal piyasaların giderek karmaşık hale gelmesi ve ürün çeşitliliğinin artması, yatırımcının doğru bilgiyi elde etmesini ve doğru kararlar almasını zorlaştırmaktadır (Saraç, 2014: 19). Global ölçekte tüketici borçlanma oranlarının arttığı bir eğilim görülmektedir. Tüketimi artırma çabaları ve serbest piyasa sistemi rekabeti artırırken, tüketicilerin ve yatırımcıların fon sağlamak için borçlanma eğilimine girmelerine neden olmaktadır. Borçlanma eğilimini

azaltmak ve borç yönetimi için finansal eğitim değerli bir kazanım olmaktadır (Eğilmez, 2019: 160-161).

Profesyonel yatırımcı olmayan bireylere finansal eğitim sağlamak, kendilerini dış kaynaklardan gelebilecek potansiyel risklere karşı korumalarına, alternatif hizmetlerin maliyetleri konusunda onları bilgilendirmelerine ve finansal konularda daha akılcı veya rasyonel kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Söz konusu durum sonucunda yatırımcılar tasarruflarını verimli alanlara yönlendirebilmektedir (Eğilmez, 2019: 162).

3.4. Finansal Eğitimde Tutum ve Davranışlar

Finansal okuryazarlık eğitimi alan bireylerin, kendilerine fayda sağlayacak önemli finansal kararlar verme noktasında gerekli becerilerle donatıldığı gözlemlenmiştir. Hilgert ve Hogart (2003: 30) tarafından yapılan araştırmada belirtildiği gibi, finansal bilgi ile finansal tutumlar arasında bir korelasyon bulunmaktadır. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesinde finansal eğitim büyük önem taşımaktadır. İlgili gelişim, uzun vadeli finansal uygulamaların acil eğitim sonuçlarıyla iç içe geçtiği finansal okuryazarlık paradoksunu vurgulamaktadır (Mandell ve Klein, 2009: 15).

Brown ve diğ. (2016: 46) tarafından yürütülen bir araştırmaya göre, lise döneminde kişisel finans yönetimi dersleri alan gençlerin, orta yaşlara geldiklerinde bireysel finans dersi almamış olanlara kıyasla gelirlerinin daha yüksek bir oranını biriktirme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Yatırımlardan harcama ve tasarruflara kadar uzanan finansal araç ve bilgilerin kullanımı kişinin finansal davranışlarıyla yakından bağlantılıdır. Söz konusu davranışların niteliği kişiden kişiye değişmektedir. 2001 yılında Michigan Üniversitesi, finansal davranışları dört ana kategoriye ayıran bir "Tüketici Anketi" gerçekleştirilmiştir (Beal vd., 2003: 65-78):

1. Nakit Akışı Yönetimi: Faturaların zamanında ödenmesini sağlamayı, kişisel çek hesaplarını sürdürmeyi, harcama planları oluşturmayı ve bütçeleri formüle etmeyi içeren bir dizi görevden oluşmaktadır.
2. Kredi Yönetimi: Kredi kartlarının kullanılması, kredi borçlarının zamanında geri ödenmesi, uygun kredi olanaklarından en iyi şekilde yararlanılması dahil çeşitli senaryoları kapsamaktadır.

3. Birikim: Tasarruf eylemi, kaynakları korumak, öngörülemeyen durumlar için fon ayırmak ve finansal güvenlik aracı olarak tasarruf hesapları oluşturmak gibi çeşitli görevleri içermektedir.
4. Yatırım: Yatırım hesaplarının oluşturulması, yatırım fonlarının belirlenmesi ve emeklilik stratejilerinin formüle edilmesi gibi bir dizi eylemi kapsamaktadır.

Stolper ve Walter'e göre çeşitli finansal faaliyetlerdeki başarı derecesi şu şekilde sıralanabilir: Nakit akışı yönetimi, kredi yönetimi, birikim ve yatırımdır. İfade edilen unsurlardan en az başarılı olunan alanlar tasarruf ve yatırım olarak belirtilmiştir (Stolper ve Walter, 2017: 25).

Bireylerin finansal davranışları, ekonomik refahlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Bireylerin finansal davranışları hakkında bilgi toplamak amacıyla OECD - INFE anketinde çeşitli formatlarda bir dizi soru sorulmuştur. İlgili çalışmanın amacı; finansal okuryazarlığın, bireylerin finans konularına yaklaşımlarını nasıl etkilediğini belirlemektir. Ortaya çıkan sonuçlardan bazıları şunlardır (Saraç, 2014: 21):

- Bir satın alma kararı vermeden önce, iyice düşünmek önemlidir.
- Finansmanı etkili bir şekilde yönetmek iki temel hususu içermektedir. Bunlar: faturaların zamanında ödenmesi ve finansal hedeflerle uyumlu bir bütçe oluşturulmasıdır.
- İstenilen hedeflere ulaşmak ve kişinin temel ihtiyaçlarını karşılamak için tasarruf etme ve harcama eylemi, kişisel finansın çok önemli bir yönüdür.

Çeşitli finansal davranışlar puanlandıktan sonra alınabilecek en yüksek puan 9 olarak belirlenmiştir. Bir kişinin 6 veya daha yüksek puan alması nispeten yüksek bir puan olarak değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmalar, belirli ülkelerdeki katılımcıların yarıdan fazlasının 6'nın üzerinde puan alamadığını ortaya koymuştur. Britanya Virjin Adaları'nda yaşayanlar en yüksek "Finansal Davranış" puanına sahip olmuş ve %71'i 6 puanın üzerinde olumlu davranış sergilemiştir. İfade edilen finansal davranışlar, ülkeler ve katılımcılar arasında farklılık göstermektedir (Beal vd., 2003: 65-67):

Türk katılımcıların çeşitli finansal davranışlara ilişkin yanıtlarının ortalamaları incelendiğinde, ilgili alanlardaki yeterliliklerinin yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. İfade edilen yeterlilik, muhtemelen Türkiye'deki bankacılık sektöründeki müşteri ilişkileri personelinin çokluğuna atfedilebilir veya Türklerin bağımsız danışma fikrinden

diğer uluslara göre daha fazla faydalanma isteklerinden kaynaklanabilmektedir (Saraç, 2014: 22).

3.5. Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Ayrımı

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konuları anlama yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Temel finansal terimleri anlama ve finansal kararlarını bilinçli bir şekilde alabilme becerisini içermektedir. Finansal okuryazar bireyler, günlük yaşamda karşılaştıkları finansal sorunları anlama ve çözme becerisine sahiptirler. İlgili beceriler, kişilerin gelirlerini yönetme, harcamalarını takip etme, tasarruf yapma ve borçlarını yönetebilme davranışlarını kapsamaktadır. Temel finansal okuryazarlık becerileri, insanların mali olanaklarını iyileştirmelerine yardımcı olmaktadır (Altıntaş, 2008: 25).

Finansal eğitim, finansal okuryazarlığı daha ileri seviyeye taşıyan bir süreci ifade etmektedir. Söz konusu süreç, bireylere daha karmaşık finansal konuları anlama ve yönetme becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır. Finansal eğitim, genellikle okullarda, üniversitelerde veya finansal kuruluşlar tarafından sunulan yapılandırılmış kurslar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Belirtilen kurslar, yatırım stratejileri, emeklilik planlaması, vergi stratejileri, risk yönetimi ve finansal piyasalar gibi daha karmaşık konuları içermektedir. Finansal eğitim, bireylerin gelecekteki finansal hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (Özçam, 2006: 2). Finansal okuryazarlık ve finansal eğitim arasındaki farklar çeşitli başlıklar altında şöyle ifade edilebilir (Capuano ve Ramsay, 2011: 35-36):

Kapsam: Finansal okuryazarlık, temel finansal konular sayılabilecek bütçeleme, tasarruf, faiz oranları, enflasyon, risk ve borç yönetimi gibi temel bilgilere odaklanırken; finansal eğitim daha karmaşık olan yatırım stratejileri, emeklilik planlaması, vergi optimizasyonu gibi finansal konuları ele almaktadır. Örneğin; bir birey, maaşını ve giderlerini takip ederek, gelirini giderleriyle dengede tutabilir, tasarruf etmeyi öğrenebilir ve borçlarını ödemek için öncelikli harcamalarını belirleyebilir. Finansal okuryazarlık sayesinde günlük finansal konularını yönetmekte ve bilinçli finansal kararlar alabilmektedir. Aynı birey, daha ileri düzeyde finansal eğitim alarak yatırım yapmayı öğrenebilir. Yatırım konularında eğitim alırken, farklı varlık sınıflarını (hisse senetleri, tahviller, gayrimenkul vs.) inceleyerek risk ve getiri arasındaki ilişkiyi anlayabilir. Ayrıca emeklilik planlaması hakkında bilgi edinebilir ve uzun vadeli yatırım

stratejileri geliştirebilir. İlgili birey, finansal eğitim sayesinde daha karmaşık finansal konuları anlayarak, gelecekteki mali hedeflerini daha etkili bir şekilde yönetebilmektedir.

Amaç: Finansal okuryazarlık, günlük mali kararlar için bilgi sağlama ve finansal bilinci artırma amacı taşıırken, finansal eğitim bireylerin daha büyük mali hedeflere yönelik stratejiler geliştirmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir (Temizel, 2010: 15). Finansal okuryazarlık, temel yaşam becerilerini geliştirmeyi amaçlamakta, finansal eğitim ise daha uzun vadeli finansal başarıları planlama sürecini içermektedir.

Süreç: Finansal okuryazarlık, genellikle kişisel çaba ve kendi kendine öğrenme yoluyla geliştirilirken, finansal eğitim daha yapılandırılmış bir öğrenme sürecini kapsamaktadır. Finansal okuryazarlık, bireylerin kendi finansal bilincini artırma çabasına dayanırken, finansal eğitim yapılandırılmış kurslar veya programlar aracılığıyla sunulmaktadır (Temizel, 2010: 16).

Zaman Çerçevesi: Finansal okuryazarlık, temel bilgilerin öğrenilmesini içermektedir ve kısa vadeli finansal kararları hedeflerken, finansal eğitim daha uzun vadeli finansal hedeflere yönelik bilgi ve becerilerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. İfade edilen husus kapsamında finansal eğitim, bireylerin gelecekteki mali başarılarını planlama ve hazırlık yapma sürecini kapsamaktadır (Temizel, 2010: 17).

Sonuç olarak finansal okuryazarlık; temel finansal bilgileri anlama ve günlük mali kararlar için bilinçli olma yeteneği sağlamaktadır. Finansal eğitim ise ilgili temel bilgileri daha derinlemesine anlamak ve daha büyük mali hedeflere yönelik stratejiler geliştirmek için daha kapsamlı bir öğrenme sürecini içermektedir (Gökmen, 2012: 48). Her iki olgu da bireylerin finansal durumlarını iyileştirmelerine yardımcı olan önemli kavramlardır.

3.6. Literatür Taraması

Literatürde finansal okuryazarlık konusunda oldukça fazla çalışma bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerine yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan bazı araştırmalar kronolojik olarak şöyle sıralanabilir:

Chen ve Volpe (1998) 924 üniversite öğrencisinin finansal okuryazarlık seviyelerini inceledikleri bir çalışma yürütmüş ve daha az finansal bilgiye sahip

öğrencilerin daha çok yanlış finansal kararlar alma eğiliminde oldukları sonucuna varmışlardır. Ayrıca, araştırmalarında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu ve ifade edilen düşük bilgi seviyesinin bilinçli karar verme yeteneklerini kısıtladığını belirtmişlerdir.

Chen ve Volpe (2002) yaptıkları araştırmada; cinsiyet, eğitim bölümü, iş tecrübesi, sınıf ve yaşın finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışma, işletme yönetimi ve diğer disiplinlere kayıtlı 820 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, erkeklerin kadınlardan finans hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaya yatkın olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, finansal okuryazarlık düzeyinin iş deneyiminden de fazlasıyla etkilendiği belirtilmiştir.

Beal ve Delpachitra (2003) Avustralya'daki Southern Queensland Üniversitesi'ndeki (USQ) öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini 789 öğrencinin katılımıyla yapılan bir anket çalışmasıyla incelemişlerdir. Çalışmada lojistik regresyon modeli kullanılmış ve örneklem rastgele seçilmiştir. Çalışma sonucunda, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Bodvarson ve Walker (2004) yaptıkları araştırmada öğrencilerin finansal bilgi davranışlarının nasıl oluştuğunu ve risk alma eğilimlerini hangi faktörlerin etkilediğini incelemişlerdir. Toplam 1891 öğrencinin katıldığı araştırmada Georgia Üniversitesi'nden 491, Luisiana Devlet Üniversitesi'nden 1400 öğrenci seçilmiştir. Araştırmada ailelerin risk ve finansal bilginin edinilmesinde önemli bir role sahip olduğu ve belirtilen faktörün finansal açıdan sosyalleşen çocukta büyük önem taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Danes ve Haberman (2007) ABD'de kadın ve erkeklerin bilgi düzeylerini araştırdıkları çalışmada üniversite öğrencileri ve lise mezunları arasında erkeklerin kadınlara göre finans konusunda daha fazla bilgiye sahip olduklarını gözlemlemişlerdir.

Wagland ve Taylor (2009) araştırmalarında finansal okuryazarlık düzeyinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini işletme derslerine kayıtlı 165 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların %74'ü finansal bilgilerle ilgili sorulara doğru yanıt verirken, %53'ü sistem ve finansal terimleri anlama ile ilgili sorulara doğru yanıt vermiştir. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin %60'ının

doğru finansal kararlar alabildiklerini göstermiştir. Diğer bir sonuç ise cinsiyet faktörünün finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmamasıdır.

Robb ve Sharpe (2009) araştırmalarında Midwestern Üniversitesi'nden 6.520 öğrenciye anket uygulamışlar ve finansal okuryazarlık ile öğrencilerin kredi kartı borcu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Finansal okuryazarlık düzeyinin kredi kartı borcu üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı, finansal okuryazarlık düzeyi fazla olan öğrencilerin kredi kartı borcunun daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Jorgensen ve Savla (2010) 420 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada aile bileşeninin öğrencilerin finansal okuryazarlığı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Yapısal Eşitlik Modeli ile test uygulayan araştırmacılar, aile faktörünün bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkili olduğunu ancak, finansal bilgileri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna varmışlardır.

Temizel ve Bayram (2011) Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin temel finansal bilgi düzeylerini belirlemeye çalışmış; öğrencilerin finansal bilgilerini, mali durumlarını yönetme konusunda kendilerini olduğundan daha başarılı olarak algıladıkları gözlemlenmiştir.

Nidar ve Bestari (2012) yaptıkları araştırmada Endonezya'daki Padjadjaron Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ve finansal bilgilerindeki değişimin nedenlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Rastgele seçilen 400 öğrenciden oluşan anketin sonuçları, kişisel finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu ve artırılması gerektiğini göstermiştir. Ayrıca eğitim düzeyi, fakülte, kişisel gelir, aile geliri ve aileden alınan bilgilerin finansal okuryazarlık açısından önemli faktörler olduğu belirtilmiştir.

Nano ve Cani (2013) araştırmalarında Arnavutluk'taki Aleksander Moisiu Üniversitesi öğrencilerinin finansal bilgi ve okuryazarlık düzeylerini incelemişlerdir. Çoğunluğu işletme öğrencisi olan 607 kişi seçilerek örneklem oluşturulmuş ve kapsamlı bir anket uygulanmıştır. Sonuçlar, işletme öğrencilerinin farklı mesleklerdeki diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde finansal bilgiye sahip olduğunu ancak finansal tutum veya davranışlar açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir.

Bacova ve diğer. (2013) Slovakya'daki Zilina Üniversitesi'nde 695 öğrenci üzerinde finansal okuryazarlık ve öğrencilerin kişisel finans bilgileriyle ilgili bir

araştırma yürütmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin doğru cevap oranı %54 olarak belirlenmiştir. Erkeklerin finansal okuryazarlığının kadınlardan daha yüksek olduğu, ayrıca iktisat bölümünde okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre kişisel finans konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Ergün ve diğ. (2014) finansal okuryazarlık konusunda 275 işletme öğrencisiyle bir çalışma gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin faiz, borsa ve enflasyon konularında temel bilgiye sahip olmalarına karşın yatırım fonları gibi daha karmaşık konularda düşük düzeyde bilgiye sahip oldukları sonucuna varmıştır. Araştırma neticesinde işletme öğrencilerinin yalnızca temel seviyede finansal okuryazar olduklarını tespit etmiştir.

Fatoki (2014) ekonomi ve finans alanları dışında öğrenim gören öğrencilerin finansal bilgilerini değerlendirmeyi amaçladığı araştırmasında; Güney Afrika'daki şehirlerden Limpopo ve Gaunteng'deki iki üniversitenin tarım ve kimya bölümlerinde öğrenim gören 152 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırmada öğrencilerin soruları %47 oranında doğru cevaplayabildiği ve finansal bilgilerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Luksander ve diğ. (2014) 18-25 yaş arası 380 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirdikleri araştırmada, liselerde öğrenim gören farklı eğitim ve demografik özelliklere sahip öğrencilerin finansal bilgi düzeylerinin nasıl farklılaşacağını incelemiştir. Araştırma sonucunda ölçüm kriterlerinin öğrencilerin finansal bilgileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olacağı, lisede kazanılan finansal-ekonomik bilgilerin öğrencilerin finansal bilgileri üzerinde olumlu etki yaratacağı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca ortaokul döneminde alınan finansal-ekonomik eğitimin, gençlerin finansal bilgileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Alkaya ve Yağlı (2015) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF'de öğrenim gören 185 öğrencinin finansal okuryazarlık seviyelerini finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum bakımından incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin %61,6'sı temel seviyede finans bilgisi açısından yetersizdir ve %38,4'ü ise temel seviyede finans bilgisine sahiptir.

Şantaş ve Demirgil (2015) araştırmalarında Dicle Üniversitesi'nin ekonomi, kamu yönetimi, maliye, çalışma ekonomisi ve işletme bölümlerinde öğrenim gören 704 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırmanın sonuçları, öğrenciler için ekonomik ve

finansal bilgilerin birincil kaynağının internet olduğunu, ardından televizyonun geldiğini ortaya koymuştur. Anket katılımcılarının %19,3'ü ekonomik ve finansal gelişmeleri hiç takip etmediğini belirtirken, %72,2'si haftada birkaç kez takip ettiğini bildirmiştir.

Kılıç ve diğ. (2015) tarafından yapılan çalışmada Gaziantep Üniversitesi'ndeki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda, erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sorulara doğru cevap verme oranının %48 olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyinin kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımı üzerinde etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin bireysel bankacılık konusunda yatırım bankacılığı bilgisinden daha fazla bilgiye sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Özdemir ve diğ. (2015) öğrencilerin finansal bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik yaptıkları çalışmada Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne kayıtlı 221 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda ankete katılan öğrencilerin yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca cinsiyet ve finansal okuryazarlık kaynaklarının finansal bilgi düzeyi üzerinde etkisinin olup olmadığı tespit edilememiştir.

Çam ve Barut (2015) Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerinin finansal bilgi ve davranışlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, rastgele yöntemle seçilen 400 öğrenciye finansal okuryazarlık konusunda anket uygulamıştır. Anket verilerinin ardından yapılan çoklu regresyon modeli analizi sonucunda öğrencilerin temel finansal terimlere ilişkin bilgilerinin ve finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Bayram (2015) tarafından Anadolu Üniversitesi öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada, finansal okuryazarlık kavramının algılanmasına ilişkin, parayı düzenli bir tasarruf hesabında tutmayı, faturaları ödemede gecikmemeyi ve mali kayıtların tutulmasını içeren bir dizi kavramda katılımcıların sınırlı bir anlayışa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sarıgül (2015) tarafından yapılan çalışma, Konya'daki Selçuk Üniversitesi, Mevlâna Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler

üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 14 maddeden oluşan bir anketten dört faktörü olarak bir finansal okuryazarlık ve tutum ölçeği geliştirmeyi amaçlamıştır. Belirtilen ölçek, öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını ölçmek için kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, geliştirilen ölçek, geçerlilik ve güvenilirlik testlerinden başarıyla geçmiştir ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek için etkili bir araç olarak kabul edilmiştir. Araştırma, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin genel olarak orta seviyede olduğunu ortaya koymuş ve finansal eğitim programlarının yaygınlaştırılması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Sezer ve Demir (2015) yaptıkları araştırmada yatırımcıların finansal okuryazarlık ve bilişsel yeteneklerinin yanı sıra ilgili özellikler ile yatırımcıların psikolojik yanlısamları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre, finansal okuryazarlık seviyesinin artması, bilişsel yanlıgıların ve sezgilerin azalmasına yol açmaktadır. Ayrıca, finansal eğitim almayan bireyler ile finansal eğitim almış veya iş dünyasında profesyonel olarak çalışan bireyler arasında bilişsel yanlıgılar açısından belirgin farklılıklar bulunmuştur. Sonuçlar, finansal okuryazarlığın artmasının yatırımcı davranışları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Mevsim (2016) çalışmasında Erzincan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Sivil Havacılık Yüksekokulu öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin tespiti ve finansal okuryazarlığın demografik niteliklerle ilişkisini değerlendirmek amacıyla 476 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı seviyesi %59 olarak tespit edilmiştir. Erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre daha başarılı olmuştur. Kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımının finansal okuryazarlık seviyesine olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir. Ankete katılan bölümler arasında en başarılı bölüm, işletme bölümü olurken en başarısız bölüm ise sosyal hizmet bölümü olmuştur.

Barış (2016) çalışmasında finansal okuryazarlığın bireysel bütçeleme davranışına etkisini Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 359 üniversite öğrencisinin katılımıyla incelemiştir. Çalışma sonucuna göre öğrencilerin bütçeleme konusundaki davranışları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ayrıca cinsiyet faktörünün

farklılık gösterdiği ve kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek düzeyde finansal bilgiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Elmas ve Yılmaz (2016) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde okuyan 80 öğrencinin finansal okuryazarlığa ilişkin algılarını değerlendirmek amacıyla bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %31,3'ünün ekonomik ve mali işleri medya aracılığıyla yeterince takip edemediklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %30'u bir finans kurumunda çalışma konusunda kendilerine güvenmediklerini belirtmiştir. Yapılan incelemede öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet, kredi kartı kullanımı, öğretim programının örgün veya ikinci öğretim niteliği gibi faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Biçer ve Altan (2016) Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlığını inceledikleri çalışmada; öğrencilerin finansal bilgilerini harcama, tutum, algı ve ilgi olmak üzere dört farklı alanda değerlendirmişlerdir. Elde edilen sonuçlarda belirtilen dört alana ilişkin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Finansal algı açısından bakıldığında finansal eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlığı, finansal eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Dilek ve diğ. (2016) Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlığını ölçmek amacıyla üniversitenin çeşitli birimlerinde görev yapan 248 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırmanın sonuçları, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı açısından diğer fakültelere göre bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılar, ekonomi derslerinin tüm fakültelere dahil edilmesinin toplumun genel finansal okuryazarlığı üzerinde olumlu bir etki yaratacağı sonucuna varmışlardır.

Çinko ve diğ. (2017) yaptıkları çalışmada, Marmara Üniversitesi öğrencilerine uyguladıkları 1049 anket ile öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri genel olarak orta seviyede bulunmuştur. Araştırmada, öğrencilerin temel finansal kavramlar ve işlemler konusunda bilgi sahibi oldukları, ancak yatırım ve emeklilik planlaması gibi daha karmaşık finansal konularda yetersiz kaldıkları

belirlenmiştir. Ayrıca, finansal okuryazarlık düzeylerinin demografik faktörlere göre değişiklik gösterdiği, özellikle ekonomi ve işletme gibi ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin daha yüksek finansal okuryazarlık seviyelerine sahip oldukları gözlemlenmiştir

Er ve diğ. (2017) üniversite öğrencileri üzerinde finansal okuryazarlık ve finansal eyleme ilişkin yaptıkları araştırmada, bireyler arasındaki ortalama finansal okuryazarlık derecesinin düşük olduğunu, kredi kartı kullanımı, finansal yardım veya finansal bilgi kullanımı arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmişlerdir.

Ameliawati ve Setiyani (2018) Malezya'daki üniversitelerde finansal okuryazarlık ile öğrencilerin tasarruf davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada Malezya'daki 11 farklı üniversiteden rastgele seçilen 2519 öğrenciye anket uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasında pozitif bir ilişkinin varlığı gözlemlenmiştir. Ayrıca devlet üniversitesinde öğrenim gören bireylerin tasarruf davranışlarının vakıf üniversitesinde öğrenim gören bireylere göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Solomon ve diğ. (2018) araştırmalarında 21. yüzyılda öğrencilerin finansal okuryazarlığının hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde düşük olduğunu, söz konusu durumun halkın refahını olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Araştırmada Botswana'da lise düzeyindeki müfredat ele alınmış ve öğrencilere kişisel finans eğitimi verilmesinin gerekliliği gözlemlenmiştir. Mevcut müfredat ve iş alanlarının ihtiyaca cevap vermekte yeterli olmaması nedeniyle ilgili konunun müfredata dahil edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Jayaraman ve Jambunathan (2018) araştırmalarını lise öğrencileri üzerinde yapmış ve lise müfredatındaki finans derslerinin öğrencilerin yetişkinlikte elde ettikleri tasarruflar üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Araştırmanın sonuçları, finansal eğitim almış olanların, almayanlara göre daha yüksek miktarda tasarrufa sahip olduğunu göstermiştir.

Kocabıyık ve Teker (2018) Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini anket yoluyla tespit etmeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda cinsiyete göre farklılıklar belirlenmiştir. Katılımcıların aile eğitim durumu ile finansal okuryazarlık seviyeleri arasında bir ilişki

bulunmamıştır. Öğrencilerin okudukları bölüme ilişkin incelemede ise İktisadi ve İdari Bilimler programlarında öğrenim görenlerin diğer programlarda öğrenim gören öğrencilere göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Bayındırlı (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Karabük Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini, finansal tutumlarını ve davranışlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri ile finansal tutum ve davranışları arasındaki ilişkiler detaylı olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin genel olarak finansal okuryazarlık seviyelerinin orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf, gelir düzeyi gibi demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Özellikle, finansal eğitim almış olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin, finansal eğitim almamış olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının finansal konularda bilinçli kararlar almaya özen gösterdiği, ancak finansal davranışlarının tutumlarına her zaman paralel olmadığı gözlemlenmiştir.

Hasanca (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışma, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeyi ve bu seviyelerin çeşitli demografik faktörlere göre nasıl farklılık gösterdiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, tesadüfi olarak seçilmiş 402 üniversite öğrencisine uygulanan anket yanıtları değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, katılımcıların finansal okuryazarlık seviyelerinin genel olarak orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin temel ekonomik ve finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeylerinin genellikle tatmin edici olduğu, ancak bazı temel konularda eğitim ihtiyaçlarının bulunduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin finansal tutumlarının yeterli düzeyde olduğu, ancak alışveriş ve harcama alışkanlıklarının finansal okuryazarlık düzeyini olumsuz etkileyen faktörler arasında yer aldığı tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi, alınan dersler, finansal yönetim konusunda alınan eğitimler ve kredi kartı borcu ödeme alışkanlıkları gibi değişkenlerin, finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen önemli faktörler olduğu sonucuna varılmıştır.

Yıldırım (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin İslami finansal okuryazarlık düzeylerini

belirlemeyi amaçlamaktadır. Üniversite öğrencilerinin İslami finansal sistem hakkındaki bilgi düzeylerini ve bu bilginin finansal tutum ve davranışları üzerindeki etkisini incelemektedir. Araştırma öğrencilerin genel olarak finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olmasına rağmen, İslami finansal okuryazarlık seviyelerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca öğrencilerin İslami finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Özellikle İslami finans dersleri alan öğrencilerin İslami finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, İslami finansal okuryazarlığın artırılması için eğitimin önemine vurgu yapmaktadır.

Yılmaz ve Aslan (2020) öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. Finans derslerinin işlendiği Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini inceledikleri çalışmada; demografik nitelikler bakımından bir ilişki olup olmadığı da araştırılmıştır. Araştırma sonucunda Siirt Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin orta düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Demografik özellikler açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sönmez ve Kılıç (2020) araştırmalarında, öğrencilerin finansal okuryazarlık, finansal bilgi, finansal tutum ve davranışlarını incelemişlerdir. Araştırmacılar öğrencilerin demografik niteliklerini frekans dağılımlarıyla tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlık başarısı ile cinsiyet ve yaş haricindeki demografik nitelikler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerden yüksek seviyede finansal okuryazar olanları, tüm katılımcıların yaklaşık %45,5'ini oluşturmaktadır. Elde edilen veriler, Kastamonu Üniversitesi Bankacılık ve Finans Bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin nispeten yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırmada finansal bilgi, finansal tutumlar ve finansal okuryazarlık başarı seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ifade edilmiştir.

Ürün (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını ölçmek için 38 sorudan oluşan bir anket kullanmıştır.

Araştırmanın temel amacı; üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin demografik faktörlerle nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymaktır. Çalışmanın bulguları, öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin genel olarak orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Analizler, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf ve gelir düzeyi gibi demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle finansal eğitim almış olan öğrencilerin, finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini artırmak için hedeflenmiş eğitim programlarının önemini vurgulamaktadır. Bulgular, finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi için daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiğini önermekte ve finansal eğitimin yaygınlaştırılmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Egeli (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışma, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ve bu seviyelere etki eden demografik özellikleri incelemektedir. Çalışma, 391 üniversite öğrencisine uygulanan anket verileri üzerinden SPSS programı ile analiz edilmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, sınıf, staj deneyimi, finans derslerini seçme durumu, finansal etkinliklere katılma ve bütçeleme davranışı gibi değişkenlerle anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Dursun (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Yeditepe Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ve bu düzeylere etki eden faktörleri derinlemesine analiz etmektedir. Araştırmada öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranışları kapsamlı bir şekilde incelenmiş, sonuçlar finansal okuryazarlık seviyelerinin genel olarak orta düzeyde olduğunu göstermiştir.

Polat (2022), Aydın Adnan Menderes Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yönelik yaptıkları araştırmada, öğrencilerin finansal bilgileri, harcamaları, tutumları, algıları ve ilgileri olmak üzere dört farklı alanda inceleme gerçekleştirmişlerdir. İncelenen alanlara bakıldığında finansal bilgi açısından cinsiyet farklılığına rastlanmamıştır. Finansal eğitim alan kişilerin finansal algılarının

daha yüksek olduğu, öğrencilerin notları arttıkça ilgilerinin ve algılarının da arttığı tespit edilmiştir.

Özdemir (2022), finansal okuryazarlık ile davranışlar ve finans önyargılar arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı çalışmasında; Erzincan ilindeki 18 yaş ve üstü 409 bireysel yatırımcıya anket uygulamıştır. Verilerin sonucuna göre bireysel yatırımcıların finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük-orta düzeyde olduğu ve yatırımcıların davranışsal finans önyargılarına yönelik eğilimlerinin güçlü olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, bireysel yatırımcıların finansal okuryazarlık seviyeleri artsa da davranışsal finans önyargılarının önlenemediği görülmüştür.

Gerçekleştirilen literatür taraması bir bütün olarak incelediğinde, finansal okuryazarlık konusunda birçok çalışmanın yapıldığı, finansal konuların insan hayatındaki önemli pozisyonu nedeniyle, çalışmaların hala hız kesmeden devam ettiği ifade edilebilir. Yapılan çalışmalarda genel olarak; finansal okuryazarlık düzeyinin düşük-orta düzeyde olduğu, demografik faktörlere (cinsiyet, yaş, gelir, ailenin geliri, eğitim seviyesi, fakülte, bölüm, sınıf, ders alma, staj vb.) göre anlamlı farklılık arz eden çalışmalar kadar, anlamlı bir farklılığın olmadığı çalışmaların da bulunduğu söylenebilir. Demografik faktörlere göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu çalışmalarda genellikle, erkeklere ait finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu vurgusu yapılmıştır. Ayrıca fakülte, bölüm (işletme, iktisat, bankacılık ve finans vb.) ve daha önce finansal eğitim veya ders alma durumunun, finansal okuryazarlık üzerindeki pozitif etkisine temas edilmiştir. Daha önce finansal eğitim veya ders almış öğrencilerde finansal bilgi, ilgi, algı, harcama, tutum ve tasarruf oranları açısından olumlu bir farklılaşmanın yaşandığı dile getirilmiştir. Bu nedenle, hemen her çalışmada finansal eğitim verilmesi ve yaygınlaştırılması gerekliliği de ifade edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNE YÖNELİK ANKETİN ANALİZİ

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesidir. Söz konusu araştırma neticesinde hem alandaki çalışmalara katkı sağlanması hem de finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması hedeflenmektedir. Öğrencilerin daha doğru finansal kararlar almalarında önemli bir gösterge olan finansal okuryazarlık kavramının, Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören ve mezun olduklarında birer öğretmen veya antrenör olacak bireylerde hangi düzeyde olduğu ve nelerden etkilendiğinin araştırılması önem taşımaktadır.

Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmenin önemi; öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini anlamak, gelecekteki spor yöneticilerinin, spor takımlarının ve spor organizasyonlarının finansal kararlarını daha iyi yönetmelerine yardımcı olabilmektir. Finansal okuryazarlık, genel yaşam becerilerinden biridir. Öğrencilerin ifade edilen alandaki bilgi düzeyleri, mezuniyet sonrası kariyer gelişimlerini etkileyebilir. Finansal bilinç, bireylerin mali durumlarını yönetme, yatırım yapma ve geleceklerini planlama yetenekleri üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri, kişisel mali refahlarını etkilemektedir. Söz konusu çalışma, öğrencilere finansal konularda daha bilinçli kararlar vermeleri için rehberlik sağlayabilir. Belirtilen durum öğrencilerin gelecekte mali hedeflerine ulaşma olasılığını da artırabilir. Ayrıca araştırmanın sonuçları, spor

bilimleri fakültelerinin müfredatını ve eğitim programlarını geliştirmek için kullanılabilir.

Finansal okuryazarlık konusundaki eksikliklerin belirlenmesi, eğitim kurumlarının ilgili konuda öğrencilere daha etkili bir şekilde rehberlik etmelerine yardımcı olabilir. Finansal okuryazarlık, bireylerin toplumsal katılımlarını da artırabilir. Öğrencilerin finansal konularda eğitilmesi, genç neslin toplum içinde daha bilinçli ve sorumlu bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunabilir. Bu kapsamda, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir çalışma hem bireysel düzeyde öğrencilere hem de genel olarak spor endüstrisine katkı sağlayabilecektir.

4.2. Araştırmanın Sınırı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılığı; yalnızca 18 yaş ve üstü bireyleri kapsamaktadır. Zaten Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ndeki öğrenciler, ilgili sınırlar içerisinde yer almaktadır. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen birçok faktör olabilir ve söz konusu faktörlerin tamamını kontrol etmek oldukça zordur. Örneğin; aile geçmişi, din, dil, ırk, ekonomik durum ve öğrencinin daha önceki eğitimi gibi etkenler çalışmaya dahil edilmemiştir.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

4.3.1. Araştırmanın Modeli

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi amaçlanan araştırmada; olaylara, durumlara, olgulara vb. herhangi bir etki edilmeden, o anki durumu ortaya koymak, mevcut olanı tespit etmek için kullanılan ve nicel araştırma yöntemleri kapsamında değerlendirilen betimsel tarama modeli uygulanmıştır (Karasar, 2023: 26).

4.3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ndeki 324 öğrencidir¹. 324 öğrenci için %95 güven aralığı ve %5 hata payında en az 179 öğrenciye anket uygulanması

¹ Fakülte isim değişikliği kapsamında 295 öğrenci Spor Bilimleri Fakültesi, 29 öğrenci ise BESYO'da (eski isim) yer almaktadır.

gerekmektedir (Cochran, 1977: 75-76). Çalışmada ise ilgili fakültede öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan (basit rastgele örnekleme yöntemi) 74'ü kadın 111'i erkek toplam 185 öğrenciye anket uygulanmıştır. Evreni temsil gücünün diğer yöntemlere göre daha güçlü olduğu ifade edilen basit rastgele örnekleme yönteminde (Büyüköztürk vd., 2024: 4), katılımcıların evrenden rastgele seçildiği ve evrendeki her birimin araştırmaya katılma ihtimalinin eşit olduğu belirtilmektedir (Tuna, 2016: 6).

4.3.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Tekniği

Verilerin toplanabilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlardan gerekli izinler² alınarak oluşturulan Google Docs online formu, 2023/2024 eğitim-öğretim yılı içinde öğrencilerin gönüllü katılımıyla uygulanmıştır. Uygulanan anketlere 185 kişi cevap verip geri dönüş yapmıştır. Geçersiz anket olmayıp, tüm anketler değerlendirmeye alınmıştır. Bu şekilde yeterli örneklem büyüklüğüne (en az 179 öğrenci) ulaşılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ve Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Sarıgül (2015) tarafından üniversite öğrencileri üzerinden geliştirilen ölçek; 14 madde, 4 alt boyut (Harcama, Tutum, Algı, İlgi) ve 5'li Likert tarzında bir ölçektir.

Kullanılan ölçeğin dört alt boyutu, özet biçimde ifade edilecek olursa;

Harcama: Finansal okuryazarlığın harcama boyutu; bireylerin gelir ve gider dengesi kurma, bütçe oluşturma ve harcamalarını yönetme becerilerini ifade etmektedir. Harcama boyutu, bireylerin harcama alışkanlıklarının sürdürülebilir olması ve borçlanma risklerini minimize etme yeteneklerini kapsamaktadır. Etkili harcama yönetimi, bireylerin mali hedeflerine ulaşmasında kritik bir rol oynamaktadır (Lusardi & Mitchell, 2011, s. 2).

Tutum: Tutum boyutu; bireylerin para ve finansal kararlar konusundaki düşünce ve yaklaşımlarını içermektedir. Söz konusu boyut, bireylerin finansal sağduyu, tasarruf etme eğilimi ve yatırım yapma istekliliği gibi finansal davranışlarını etkileyen psikolojik ve sosyal faktörleri kapsamaktadır. Pozitif finansal tutumlar, bireylerin uzun

² EBYÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 24.01.2024 tarih, E-88012460-050.04-332292 sayılı yazısıyla.

vadeli mali refahını artırmada önemli bir etkiye sahiptir (Atkinson & Messy, 2012, s. 14).

Algı: Algı boyutu; bireylerin finansal bilgiye, finansal ürün ve hizmetlere olan güvenini ve bu bilgileri nasıl değerlendirdiğini ifade etmektedir. Bu boyut, bireylerin finansal bilgileri anlama, yorumlama ve bu bilgiler doğrultusunda bilinçli finansal kararlar alma yeteneğini içermektedir. Güçlü finansal algılar, bireylerin karmaşık finansal işlemleri daha etkin bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır (Huston, 2010, s. 308).

İlgi: İlgi boyutu; bireylerin finansal konulara olan merakını ve bu konulara yönelik bilgi edinme istekliliğini yansıtmaktadır. İlgi boyutu, bireylerin finansal eğitim programlarına katılımı, finansal literatürü takip etme alışkanlıkları ve sürekli öğrenme eğilimlerini kapsamaktadır. Finansal konulara olan ilgi, bireylerin finansal bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Remund, 2010, s. 284).

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik aşamasında yapılan Cronbach Alpha katsayıları (Harcama, Tutum, Algı, İlgi) sırası ile 0.78, 0.75, 0.78 ve 0.77 olarak, toplam ölçek genelinde ise 0.72 olarak hesaplanmıştır (Can, 2014: 365-369).

4.3.4. Araştırmada Kullanılan Analizler

Verilere uç değer analizi uygulanarak gruptan aşırı şekilde farklılaşan bir verinin olmadığı tespit edilerek analizler 185 katılımcı üzerinden yürütülmüştür. Daha sonra öğrencilerin demografik özellikleri ile gruplara dağılımlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı analizler (yüzde, frekans, minimum, maksimum, ortalama, standart sapma) yapılmıştır. Öğrencilerin yaşları ve gelir düzeyleri değişkenlerinde gruplarda sayıların yetersizliğinden dolayı grup birleştirmeleri uygun şekilde yapılmıştır. Dağılım özellikleri belirlenip parametrik testlerin uygunluğu çarpıklık (Skewness) ve basıklık (kurtosis) gözden geçirildikten sonra da bağımsız iki grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırmalarında varyansların da homojen olduğu durumlarda One Way Anova testi ile çoklu karşılaştırma PostHoc testlerinden Bonferroni testleri, varyansların da homojen olmadığı durumlarda Welch testi ile çoklu karşılaştırma PostHoc testlerinden Tamhane testleri yapılmıştır. Analiz sürecindeki bütün uygulamalar SPSS 25 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

4.4. Araştırmanın Bulguları

Araştırma sonucunda katılımcılardan elde edilen tanımlayıcı ve istatistiksel verilere Tablo 4.1’de yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Tanımlayıcı ve İstatistiksel Bilgiler

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	74	40.0
	Erkek	111	60.0
Yaşınız	18-20 yaş	79	42.7
	21-24 yaş	67	36.2
	25 ve üzeri	39	21.1
Sınıfınız	1. Sınıf	58	31.4
	2. Sınıf	53	28.6
	3. Sınıf	37	20.0
	4. Sınıf	37	20.0
Aylık gelir düzeyiniz	0-3000 TL	98	53.0
	3001-5000 TL	52	28.1
	5001 TL ve üzeri	35	18.9
İnternet bankacılığı kullanma	Evet	176	95.1
	Hayır	9	4.9
Kredi kartı kullanma	Evet	102	55.1
	Hayır	83	44.9

Ankete katılan toplam 185 kişinin %40'ı kadın (n=74), %60'ı ise erkek (n=111) olarak belirlenmiştir. Bu dağılım, ankete erkek katılımcıların kadın katılımcılardan daha fazla katıldığını göstermektedir. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında, %42.7'sinin (n=79) 18-20 yaş aralığında, %36.2'sinin (n=67) 21-24 yaş aralığında ve %21.1'inin (n=39) 25 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Bu veriler, ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun 18-24 yaş grubunda yoğunlaştığını ve genç bir demografik yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıf düzeyine göre katılım oranları incelendiğinde, %31.4'ünün (n=58) 1. sınıf, %28.6'sının (n=53) 2. sınıf, %20'sinin (n=37) 3. sınıf ve yine %20'sinin (n=37) 4. sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, ankete katılımın özellikle ilk iki sınıfta daha yoğun olduğunu göstermektedir. Katılımcıların aylık gelir dağılımına bakıldığında, %53'ünün (n=98) 0-3000 TL, %28.1'inin (n=52) 3001-5000 TL ve %18.9'unun (n=35) 5001 TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir. Gelir dağılımı, katılımcıların büyük bir kısmının düşük ve orta gelir grubunda yer aldığını göstermektedir. İnternet bankacılığı kullanım oranları değerlendirildiğinde, katılımcıların %95.1'inin (n=176) internet bankacılığı kullandığı, %4.9'unun (n=9) ise kullanmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, internet bankacılığının

yaygın olarak benimsendiğini ve büyük çoğunluk tarafından aktif olarak kullanıldığını göstermektedir. Kredi kartı kullanımına ilişkin bulgular, katılımcıların %55.1'inin (n=102) kredi kartı kullandığını, %44.9'unun (n=83) ise kullanmadığını ortaya koymaktadır. Bu veri, kredi kartı kullanımının katılımcılar arasında yaygın olduğunu, ancak hala önemli bir kesimin kredi kartı kullanmadığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, katılımcıların demografik profillerini ve finansal davranışlarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymakta, çeşitli demografik özelliklerin finansal alışkanlıklar üzerindeki etkilerini göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen Cronbach Alpha katsayılarına Tablo 4.2'de yer verilmiştir.

Tablo 3.2: Finansal Okuryazarlık Formu Puanlarının Ortalama, Standart Sapma, Minimum, Maksimum, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Değişken (n=185)	Min.-Max	$\bar{X} \pm Ss$	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach (a)
Harcama	1.00-5.00	3.61±.996	-.612	-.425	.74
Tutum	1.00-5.00	3.98±.855	-1.019	1.165	.77
Algı	1.00-5.00	3.16±1.112	-.113	-.821	.74
İlgi	1.00-5.00	3.30±.809	-.344	.166	.63
Toplam	1.00-5.00	3.51±.593	-.047	-.517	.72

Tabachnick ve Fidell (2013), çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1.5 ile -1.5 değerleri arasında olması durumunda verilerin normal dağılım sergileyeceğini ve parametrik testlerin kullanımının uygun olduğunu belirtmektedirler. Tablo 4.2 incelendiğinde de söz konusu değerlerin, ilgili aralıklarda olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	t	p
Harcama	Kadın	74	3.74	0.939	1.519	0.131
	Erkek	111	3.52	1.026		
Tutum	Kadın	74	3.82	0.899	-2.051	0.042*
	Erkek	111	4.08	0.812		
Algı	Kadın	74	3.26	1.172	0.917	0.360
	Erkek	111	3.10	1.071		
İlgi	Kadın	74	3.25	.802	-0.605	0.546
	Erkek	111	3.33	.815		
Toplam	Kadın	74	3.52	.598	0.125	0.901
	Erkek	111	3.51	.592		

* $p < .05$

Araştırmada öğrencilerin finansla okuryazarlık düzeyleri ve alt boyutlarını cinsiyete göre karşılaştırmak amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda harcama, algı, ilgi ve toplam ortalama da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > .05$). Tutum alt boyutunda ise erkeklere ait ($X:4.08$) ortalamaların, kadınlara ait ortalamalardan ($X:3.82$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir ($t=-2.051$, $p < .05$).

Tablo 4.4: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının İnternet Bankacılığı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	İnternet Bankacılığı	n	\bar{X}	ss	t	p
Harcama	Evet	176	3.59	1.010	-0.772	0.441
	Hayır	9	3.86	0.650		
Tutum	Evet	176	3.97	0.857	-0.466	0.642
	Hayır	9	4.11	0.867		
Algı	Evet	176	3.16	1.126	-0.044	0.965
	Hayır	9	3.18	0.835		
İlgi	Evet	176	3.29	0.812	-0.263	0.793
	Hayır	9	3.37	0.771		
Toplam	Evet	176	3.50	0.600	-0.602	0.548
	Hayır	9	3.63	0.450		

* $p < .05$

Araştırmada öğrencilerin finansla okuryazarlık düzeyleri ve alt boyutlarını internet bankacılığı kullanma durumuna göre karşılaştırmak amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda; alt boyutlar ve toplam ortalamalarda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin internet bankacılığı kullanma durumuna göre karşılaştırılmasında anlamlı bir fark bulunamamasının olası sebeplerinden biri, internet bankacılığı kullanımının günümüzde oldukça yaygınlaşmasıdır. Söz konusu yaygınlık, kullanım durumunun finansal okuryazarlık üzerinde belirgin bir etki yaratmamasına yol açabilmektedir.

Tablo 4.5: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Kredi Kartı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kredi Kartı	n	\bar{X}	Ss	t	p
Harcama	Evet	102	3.66	0.989	0.882	0.379
	Hayır	83	3.53	1.00		
Tutum	Evet	102	3.94	0.791	-0.616	0.539
	Hayır	83	4.02	0.931		
Algı	Evet	102	3.14	1.140	-0.302	0.763
	Hayır	83	3.19	1.082		
İlgi	Evet	102	3.40	0.752	1.959	0.052
	Hayır	83	3.17	0.860		
Toplam	Evet	102	3.54	0.597	0.668	0.505
	Hayır	83	3.48	0.590		

* $p < .05$

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve alt boyutlarını kredi kartı kullanma durumlarına göre karşılaştırmak amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda toplam puan ve alt boyutlarda kredi kartı kullanma durumuna göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p > .05$)

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kredi kartı kullanma durumuna göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamasının çeşitli nedenleri olabilir. Kredi kartı kullanan öğrencilerin bu kartları ne amaçla ve nasıl kullandıkları önemli bir faktördür. Bilinçli ve sorumlu kredi kartı kullanımı, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırabilir, ancak bilinçsiz kullanım tam tersi bir etki yaratabilir. İlgili durum ise genel sonuçlar üzerinde belirgin bir etki oluşturmayabilir. Ayrıca kredi kartları, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini önemli ölçüde artırmaktan ziyade, günlük finansal işlemlerini kolaylaştıran bir araç olarak kabul edildiği için anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ifade etmek te mümkündür.

Tablo 4.6: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Yaşa Göre Karşılaştırılması

Değişken	Grup	n	\bar{X}	ss	F/W	p	Fark
Harcama	18-20 (a)	79	3.38	0.986	4.046	0.019*	a<c
	21-24 (b)	67	3.70	1.039			
	25 ve üzeri (c)	39	3.90	0.855			
Tutum	18-20 (a)	79	3.70	0.902	8.918	0.000*	a<b, a<c
	21-24 (b)	67	4.09	0.813			
	25 ve üzeri (c)	39	4.34	0.637			
Algı	18-20 (a)	79	3.02	1.079	1.093	0.337	-
	21-24 (b)	67	3.27	1.112			
	25 ve üzeri (c)	39	3.26	1.172			
İlgi	18-20 (a)	79	3.09	0.922	6.398	0.002*	a<c
	21-24 (b)	67	3.38	0.734			
	25 ve üzeri (c)	39	3.58	0.549			
Toplam	18-20 (a)	79	3.30	0.602	10.643	0.000*	a<b, a<c
	21-24 (b)	67	3.61	0.561			
	25 ve üzeri (c)	39	3.77	0.482			

* $p < .05$ (eğik yazılar Welch (Tamhane); normal yazılar Anova (Bonferroni) sonuçlarıdır)

Tablo 4.6 incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ve alt boyutlarının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ANOVA/Welch testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark olan grupları belirlemek amacıyla Posthoc çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni/Tamhane testleri yapılmıştır. Harcama alt boyutu ($F=4.046$, $p < .05$) ve ilgi alt boyutunda ($W=6.398$, $p < .05$) 25 ve üzeri yaş grubunun 18-20 yaş grubundan yüksek ortalamalara sahip olduğu, tutum alt boyutu ($F=8.918$, $p < .05$) ve toplam puanda ($F=10.643$, $p < .05$) 18-20 yaş grubunda yer alanların hem 21-24 yaş hem de 25 ve üzeri yaş grubunda yer alanlardan düşük ortalamalara sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yaşa göre karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizler, belirli yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, farklı yaş gruplarının finansal okuryazarlık düzeylerindeki varyasyonları anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık düzeylerindeki farklılıkların yorumlanması şu şekilde yapılabilir:

Harcama Alt Boyutu: Harcama alt boyutunda, 25 yaş ve üzeri grubun ($\bar{X}=3.90$) 18-20 yaş grubuna ($\bar{X}=3.38$) göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir ($F=4.046$, $p < .05$). Belirtilen bulgu, yaş ilerledikçe öğrencilerin harcama davranışları

konusunda daha bilinçli ve bilgili hale geldiklerini gösterebilir. Yaşı büyük olan öğrenciler, muhtemelen daha fazla yaşam deneyimine ve finansal yönetim konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları için harcama davranışlarında daha dikkatli ve planlı olabilirler.

Tutum Alt Boyutu: Tutum alt boyutunda, 18-20 yaş grubunun ($\bar{X}=3.70$) hem 21-24 yaş grubuna ($\bar{X}=4.09$) hem de 25 yaş ve üzeri gruba ($\bar{X}=4.34$) göre daha düşük ortalamalara sahip olduğu görülmüştür ($F=8.918$, $p<.05$). Bu durum, genç öğrencilerin finansal konulara karşı daha az olumlu tutum sergilediklerini veya finansal konularda daha az motive olduklarını gösterebilir. Yaş ilerledikçe öğrencilerin finansal konulara olan tutumlarının olumlu yönde değişmesi, bu alanda deneyim kazanmaları ve finansal bilincin artmasıyla ilişkilendirilebilir.

Algı Alt Boyutu: Algı alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=1.093$, $p>0.05$). İfade edilen bulgu, yaş gruplarının finansal konulara yönelik algılarında belirgin bir fark olmadığını, tüm yaş gruplarının finansal konulara benzer şekilde yaklaştığını gösterebilir.

İlgi Alt Boyutu: İlgi alt boyutunda, 25 yaş ve üzeri grubun ($\bar{X}=3.58$) 18-20 yaş grubuna ($\bar{X}=3.09$) göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir ($W=6.398$, $p<.05$). Belirtilen sonuç, yaş ilerledikçe öğrencilerin finansal konulara olan ilgilerinin arttığını, finansal bilgilere daha fazla önem verdiklerini ve bu konulara daha fazla ilgi gösterdiklerini işaret etmektedir.

Toplam Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Toplam finansal okuryazarlık puanlarında, 18-20 yaş grubunun ($\bar{X}=3.30$) hem 21-24 yaş grubuna ($\bar{X}=3.61$) hem de 25 yaş ve üzeri gruba ($\bar{X}=3.77$) göre daha düşük ortalamalara sahip olduğu görülmüştür ($F=10.643$, $p<.05$). Söz konusu genel bulgu, finansal okuryazarlığın yaşla birlikte arttığını, daha yaşlı öğrencilerin daha yüksek finansal bilgi ve becerilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu artış, muhtemelen yaşam deneyimi, finansal sorumlulukların artması ve finansal eğitimlerin etkisiyle ilişkilendirilebilir.

Sonuçlar, yaş ilerledikçe öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığını göstermektedir. Bu durum, yaşı büyük olan öğrencilerin finansal konularda daha fazla deneyim kazandıklarını, finansal bilince ve bilgiye daha fazla önem verdiklerini ve daha

bilinçli davrandıklarını göstermektedir. İlgili sonuçlara göre eğitim kurumlarının yaşa göre farklılaştırılmış bir finansal eğitim sunması oldukça önemlidir.

Tablo 4.7: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Sınıfa Göre Karşılaştırılması

Değişken	Grup	n	\bar{X}	ss	F/W	p	Fark
Harcama	1. Sınıf (a)	58	3.37	1.002	5.136	0.002*	a<c
	2. Sınıf (b)	53	3.39	0.994			
	3. Sınıf (c)	37	4.00	0.933			
	4. Sınıf (d)	37	3.89	0.886			
Tutum	1. Sınıf (a)	58	3.69	0.936	5.440	0.001*	a<c, a<d
	2. Sınıf (b)	53	3.90	0.877			
	3. Sınıf (c)	37	4.19	0.733			
	4. Sınıf (d)	37	4.32	0.628			
Algı	1. Sınıf (a)	58	3.11	1.124	1.940	0.125	-
	2. Sınıf (b)	53	2.96	1.030			
	3. Sınıf (c)	37	3.52	1.251			
	4. Sınıf (d)	37	3.19	1.010			
İlgi	1. Sınıf (a)	58	3.18	0.867	5.142	0.002*	a<d b<d
	2. Sınıf (b)	53	3.13	0.904			
	3. Sınıf (c)	37	3.38	0.704			
	4. Sınıf (d)	37	3.63	0.535			
Toplam	1. Sınıf (a)	58	3.34	0.612	8.554	0.000*	a<c, a<d b<c, b<d
	2. Sınıf (b)	53	3.34	0.554			
	3. Sınıf (c)	37	3.77	0.591			
	4. Sınıf (d)	37	3.76	0.433			

* $p<.05$ (eğik yazılar Welch (Tamhane); normal yazılar Anova (Bonferroni) sonuçlarıdır)

Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ve alt boyutlarının sınıfa göre istatistiksel olarak karşılaştırmak amacıyla ANOVA/Welch testi uygulanmıştır. Harcama, tutum, ilgi boyutları ile toplam puanda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Fark olan grupları belirlemek amacıyla Posthoc çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni/Tamhane testleri yapılmıştır. Harcama alt boyutunda 1.sınıf öğrencilerinin, 3. sınıf öğrencilerinden düşük ($F=5.136$, $p<.05$), tutum alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerinin hem 3. sınıf hem de 4. sınıf öğrencilerinden düşük ($F=5.440$, $p<.05$), ilgi alt boyutunda hem 1. sınıf hem de 3. sınıf öğrencilerinin 4.sınıf öğrencilerinden düşük ($W=5.142$, $p<.05$) ortalamalara sahip oldukları görülmüştür. Toplam puanda ise 1. sınıf ve 2. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinden düşük ortalamalara sahip oldukları belirlenmiştir ($F=8.554$, $p<.05$). Algı alt boyutunda ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$).

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin sınıfa göre karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizler, belirli sınıf seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Söz farklılıklar, öğrencilerin sınıf düzeyleri ilerledikçe finansal okuryazarlıklarının arttığını ortaya koymaktadır. Bu farklılıkların olası nedenleri şöyle yorumlanabilir:

Harcama Alt Boyutu: Harcama alt boyutunda, 1. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}=3.37$) ortalamaları, 3. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}=4.00$) ortalamalarından anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($F=5.136$, $p<.05$). Bu bulgu, 3. sınıf öğrencilerinin harcama davranışları konusunda daha bilinçli ve bilgili olduklarını göstermektedir. Üst sınıflardaki öğrencilerin, daha fazla finansal deneyime sahip olmaları ve finansal kararlar alırken daha dikkatli olmaları muhtemeldir.

Tutum Alt Boyutu: Tutum alt boyutunda, 1. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}=3.69$) ortalamaları, hem 3. sınıf ($\bar{X}=4.19$) hem de 4. sınıf ($\bar{X}=4.32$) öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($F=5.440$, $p<.05$). Bu durum, üst sınıflardaki öğrencilerin finansal konulara karşı daha olumlu ve sorumlu bir tutum geliştirdiklerini göstermektedir. Yaş ve deneyim arttıkça, öğrencilerin finansal okuryazarlığa verdikleri önem de artmaktadır.

Algı Alt Boyutu: Algı alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=1.940$, $p>0.05$). İlgili bulgu, farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin finansal konulara yönelik algılarında belirgin bir fark olmadığını göstermektedir. Tüm sınıf seviyelerindeki öğrenciler, finansal konulara benzer algılar geliştirmektedirler.

İlgi Alt Boyutu: İlgi alt boyutunda, 1. sınıf ($\bar{X}=3.18$) ve 2. sınıf ($\bar{X}=3.13$) öğrencilerinin ortalamaları, 4. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}=3.63$) ortalamalarından anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($W=5.142$, $p<.05$). Bu sonuç, 4. sınıf öğrencilerinin finansal konulara daha fazla ilgi gösterdiklerini ve bu konulara daha fazla önem verdiklerini işaret etmektedir. Üst sınıflardaki öğrencilerin, finansal bilgilere daha fazla ilgi duydukları ve finansal konular hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları görülmektedir.

Toplam Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Toplam finansal okuryazarlık puanlarında, 1. sınıf ($\bar{X}=3.34$) ve 2. sınıf ($\bar{X}=3.34$) öğrencilerinin ortalamaları, 3. sınıf ($\bar{X}=3.77$) ve 4. sınıf ($\bar{X}=3.76$) öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($F=8.554$, $p<.05$). Bu genel bulgu, öğrencilerin sınıf seviyeleri arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığını göstermektedir. Üst sınıflardaki öğrencilerin daha fazla finansal bilgi ve beceriye sahip oldukları, finansal konularda daha bilinçli ve bilgili oldukları görülmektedir.

Analiz sonuçları, öğrencilerin sınıf seviyeleri arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığını göstermektedir. Bu durum, üst sınıflardaki öğrencilerin daha fazla finansal deneyime sahip olduklarını, finansal konulara karşı daha olumlu tutum sergilediklerini ve finansal bilgilere daha fazla ilgi gösterdiklerini işaret etmektedir. Eğitim sürecinde kazandıkları deneyimlerin ve aldıkları finansal eğitimlerin, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırması muhtemeldir. Belirtilen bulgular, finansal okuryazarlık eğitimlerinin sınıf düzeylerine göre farklılaştırılması ve özellikle alt sınıflarda yoğunlaştırılması gerektiğini ve öğrencilerin erken yaşlarda finansal bilince sahip olmalarının önemini vurgulamaktadır.

Tablo 4.8: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Grup	n	\bar{X}	ss	F/W	p	Fark
Harcama	0-3000 TL (a)	98	3.53	1.006	2.925	0.059	-
	3001-5000 TL (b)	52	3.86	0.794			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.45	1.182			
Tutum	0-3000 TL (a)	98	3.83	0.818	4.099	0.018*	a<c
	3001-5000 TL (b)	52	4.02	0.887			
	5001 ve üzeri (c)	35	4.30	0.838			
Algı	0-3000 TL (a)	98	3.10	1.136	1.523	0.221	-
	3001-5000 TL (b)	52	3.39	1.000			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.01	1.182			
İlgi	0-3000 TL (a)	98	3.14	0.901	6.405	0.002*	a<c
	3001-5000 TL (b)	52	3.34	0.615			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.66	0.666			
Toplam	0-3000 TL (a)	98	3.40	0.642	3.779	0.026*	a<b
	3001-5000 TL (b)	52	3.65	0.521			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.61	0.493			

* $p<.05$ (eğik yazılar Welch (Tamhane); normal yazılar Anova (Bonferroni) sonuçlarıdır)

Öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ve alt boyutlarının gelir durumlarına göre istatistiksel olarak karşılaştırmak amacıyla ANOVA/Welch testi uygulanmıştır. Harcama, ilgi boyutları ile toplam puanda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Fark olan grupları belirlemek amacıyla Posthoc çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni/Tamhane testleri yapılmıştır. Tutum alt boyutu ($F=4.099$, $p<.05$) ve ilgi alt boyutunda ($W=6.405$, $p<.05$) 0-3000 TL arası geliri olanların 5001 ve üzeri geliri olanlardan istatistiksel olarak düşük ortalamalara sahip oldukları görülmüştür. Toplam ortalamalarda ise 0-3000 TL arası geliri olanların 3001-5000 TL arası geliri olanlardan istatistiksel olarak düşük ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir ($W=3.779$, $p<.05$). Harcama ve ilgi alt boyutlarında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelir durumlarına göre karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizler, belirli gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Finansal okuryazarlığın alt boyutları ve genel finansal okuryazarlık düzeyi kapsamında ilgili farklılıklar şöyle yorumlanabilir:

Harcama Alt Boyutu: Harcama alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=2.925$, $p>0.05$). Bu durum, öğrencilerin harcama davranışlarının gelir durumlarına göre büyük ölçüde farklılaşmadığını göstermektedir. Gelir düzeyinden bağımsız olarak, öğrencilerin harcama alışkanlıklarında benzer tutumlar sergiledikleri söylenebilir.

Tutum Alt Boyutu: Tutum alt boyutunda, 0-3000 TL gelir grubundaki öğrencilerin ($\bar{X}=3.83$) ortalamaları, 5001 TL ve üzeri gelir grubundaki öğrencilere ($\bar{X}=4.30$) göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($F=4.099$, $p<.05$). Elde edilen bulgu, yüksek gelir grubundaki öğrencilerin finansal konulara karşı daha olumlu tutum geliştirdiklerini göstermektedir. Yüksek gelir seviyesine sahip öğrencilerin, finansal kaynaklara daha rahat erişebilme potansiyeline sahip olması, finansal konularda daha güvenli ve olumlu tutumlar sergileyebilmesine olanak tanımaktadır.

Algı Alt Boyutu: Algı alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=1.523$, $p>0.05$). Belirtilen sonuç, farklı gelir seviyelerindeki öğrencilerin finansal konulara yönelik algılarının büyük ölçüde benzer olduğunu

göstermektedir. Gelir düzeyi, öğrencilerin finansal konulardaki algılarını belirgin şekilde etkilememektedir.

İlgi Alt Boyutu: İlgi alt boyutunda, 0-3000 TL gelir grubundaki öğrencilerin ($\bar{X}=3.14$) ortalamaları, 5001 TL ve üzeri gelir grubundaki öğrencilere ($\bar{X}=3.66$) göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($W=6.405$, $p<.05$). Söz konusu bulgu, yüksek gelir grubundaki öğrencilerin finansal konulara daha fazla ilgi gösterdiklerini ve bu konulara daha fazla önem verdiklerini göstermektedir. Yüksek gelir seviyesine sahip öğrenciler, finansal araçlara ve bilgilere daha fazla erişim imkanına sahip olabilirler. Bu husus öğrencilerin finansal konulara olan ilgilerini de artırabilmektedir.

Toplam Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Toplam finansal okuryazarlık puanlarında, 0-3000 TL gelir grubundaki öğrencilerin ($\bar{X}=3.40$) ortalamaları, 3001-5000 TL gelir grubundaki öğrencilere ($\bar{X}=3.65$) göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($W=3.779$, $p<.05$). Belirtilen sonuç, daha yüksek gelir seviyesine sahip öğrencilerin genel finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yüksek gelir düzeyine sahip öğrenciler; tasarruf etme imkanına sahip olabilmekte, tasarrufları değerlendirme güdüsü onların finansal kaynaklara ve bilgilere olan ilgisini artırmakta ve doğal olarak finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirmektedir.

Elde edilen sonuçlar, gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığını göstermektedir. Özellikle yüksek gelir seviyesine sahip öğrencilerin, finansal konulara karşı daha olumlu tutum sergiledikleri ve daha fazla ilgi gösterdikleri görülmektedir. Bu durum, gelir düzeyinin öğrencilerin finansal bilgi ve becerilerini önemli ölçüde etkilediğini ifade etmektedir. Bu kapsamda temel öneri; eğitim politikalarının gelir seviyesine göre farklılaştırılması ve düşük gelir seviyesindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaya odaklanması yönünde olmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyeleri üzerine yapılan araştırmadan elde edilen bulgular kapsamında cinsiyetler arasında tutum dışında diğer değişkenlerde anlamlı farklar bulunmamaktadır. Erkeklerin finansal tutumları kadınlardan anlamlı derecede yüksektir. Erkeklerin finansal tutum düzeyinin kadınlardan daha yüksek bulunmasının olası nedenlerine değinecek olursak; erkeklerin finansal konularda daha aktif ve girişken olmaları, toplumsal roller ve kültürel beklentilerle ilişkilendirilebilir. Geleneksel olarak, erkekler daha fazla finansal sorumluluk almaya teşvik edilmekte ve bu durum erkeklerin finansal konularda daha olumlu tutumlar geliştirmesine yol açabilmektedir. Erkeklerin finansal karar alma ve yatırım yapma konularında daha fazla deneyime sahip olmaları, onların finansal konulara daha hâkim olmalarını ve dolayısıyla daha olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayabilir. Ancak harcama, ilgi, ilgi ve toplam skorlar açısından kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgular, cinsiyetin finansal tutumlar üzerinde etkili olabileceğini, ancak diğer finansal davranış ve algılar üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Cinsiyetler arasında finansal okuryazarlık bileşenleri kapsamında bazı farklılıklar bulunduğu, ancak çoğu değişken açısından benzerliklerin daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Özellikle tutum düzeylerinde erkeklerin kadınlardan daha yüksek puanlar aldığı görülmekte, bu durum erkeklerin finansal konulara daha olumlu yaklaştığını göstermektedir. Bununla birlikte, harcama, ilgi, ilgi ve genel finansal okuryazarlık düzeyleri açısından kadınlar ve erkekler arasında önemli farklar bulunmamaktadır. Bu sonuç, finansal okuryazarlığı dair eğitim programlarının cinsiyetler arası farklılıkları göz önünde bulundururken, genel stratejilerini koruyabileceğini göstermektedir.

İlgili araştırma, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yaşlarına göre önemli ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle harcama, tutum, ilgi ve toplam finansal okuryazarlık düzeylerinde yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Genellikle, yaş ilerledikçe finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı gözlemlenmektedir. Çoğunlukla 18-20 yaş grubundaki öğrenciler, diğer yaş gruplarına göre daha düşük finansal okuryazarlık düzeylerine sahiptir. Sonuçlar, yaş ilerledikçe öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığını göstermektedir. Bu durum, yaşı büyük olan öğrencilerin finansal konularda daha fazla

deneyim kazandıkları, finansal bilince ve bilgiye daha fazla önem verdikleri ve daha bilinçli davrandıkları şeklinde yorumlanabilir. İfade edilen hususlar, finansal eğitim programlarının yaşa göre farklılaştırılarak uygulanmasının önemini vurgulamaktadır. Çalışmada elde edilen sonuçlar, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin sınıf seviyelerine göre belirgin farklılıklar gösterdiğini de ortaya koymaktadır. Özellikle harcama, tutum, ilgi ve toplam finansal okuryazarlık düzeylerinde, sınıf düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Analiz sonuçları, sınıf seviyeleri arttıkça öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de arttığını göstermektedir. Bu durum, üst sınıflardaki öğrencilerin daha fazla finansal deneyime sahip oldukları, finansal konulara daha olumlu yaklaştıkları ve bu konulara daha fazla ilgi gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir. Eğitim sürecinde kazandıkları deneyimler ve aldıkları finansal eğitimlerin, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığı varsayılabilir. Bu bulgular, finansal okuryazarlık eğitimlerinin sınıf düzeylerine göre farklılaştırılması ve alt sınıflarda yoğunlaştırılması gerektiğini ve öğrencilerin erken yaşlarda finansal bilince sahip olmalarının önemini vurgulamaktadır.

Araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelir durumlarına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Özellikle tutum, ilgi ve toplam finansal okuryazarlık düzeylerinde gelir grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. 0-3000 TL gelire sahip olan öğrenciler, özellikle tutum ve ilgi düzeylerinde, 5001 TL ve üzeri gelire sahip olan öğrencilerden daha düşük puanlar almıştır. Elde edilen sonuçlar, gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de arttığını göstermektedir. Yüksek gelir seviyesine sahip öğrencilerin finansal konulara daha olumlu ve ilgili yaklaştıkları gözlemlenmektedir. Bu durum, gelir düzeyinin finansal okuryazarlığı önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. İfade edilenler kapsamında, eğitim politikalarının gelir seviyesine göre farklılaştırılması ve düşük gelir düzeyindeki öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını artırmaya odaklanması önerilmektedir.

Yapılan araştırma, internet bankacılığı kullanma durumunun finansal okuryazarlık bileşenleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Harcama, tutum, algı, ilgi ve toplam finansal okuryazarlık düzeyleri açısından internet bankacılığı kullanan ve kullanmayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmamaktadır. Bu durum, internet bankacılığının finansal davranış ve

tutumlar üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ve finansal okuryazarlık düzeylerinin internet bankacılığı kullanımı ile doğrudan ilişkilendirilmediğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile internet bankacılığı kullanımı arasında anlamlı bir fark bulunamamasının olası sebeplerinden biri, internet bankacılığının artık çok yaygın hale gelmesidir. Bu yaygınlık, internet bankacılığı kullanımının finansal okuryazarlık üzerinde belirgin bir etki yaratmamasına neden olabilir. Aynı zamanda kredi kartı kullanma durumunun da finansal okuryazarlık bileşenleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı anlaşılmaktadır. Harcama, tutum, algı ve toplam finansal okuryazarlık düzeyleri açısından kredi kartı kullanan ve kullanmayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmamaktadır. İlgili düzeyi açısından ise kredi kartı kullananların finansal konulara biraz daha fazla ilgi gösterme eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir. Ancak ilgili fark, istatistiksel olarak anlamlı değildir. İfade edilen bulgular, kredi kartı kullanımının finansal davranış ve tutumlar üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ve finansal okuryazarlık düzeylerinin kredi kartı kullanımı ile doğrudan ilişkilendirilmediğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı bir fark bulunmamasının da çeşitli nedenleri olabilir. Kredi kartlarının nasıl ve ne amaçla kullanıldığı önemli bir faktördür. Bilinçli kullanım finansal okuryazarlığı artırabilirken, bilinçsiz kullanım tam tersi bir etki yaratabilir. Ayrıca, kredi kartları finansal okuryazarlığı artırmaktan ziyade günlük işlemleri kolaylaştıran araçlar olarak görüldüğünden, bu durum genel sonuçlar üzerinde belirgin bir fark oluşturmamış olabilir.

İlgili araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini gelir durumuna, sınıf düzeyine, cinsiyete, kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımına göre özetlemek gerekirse;

Gelir durumuna göre:

- Harcama: Gelir grupları arasında harcama düzeylerinde anlamlı farklar bulunmamaktadır.
- Tutum: 5001 TL ve üzeri gelire sahip öğrencilerin tutum düzeyleri, 0-3000 TL gelire sahip öğrencilerden anlamlı derecede yüksektir.
- Algı: Algı düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.
- İlgili: Yüksek gelir grubundaki öğrencilerin finansal konulara ilgisi daha fazladır.

- Toplam Finansal Okuryazarlık: Genel finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmakta olup, 3001-5000 TL gelire sahip öğrenciler daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahiptir.

Yaşa göre:

- Harcama: 25 ve üzeri yaş grubundaki öğrenciler, 18-20 yaş grubundan yüksek ortalamalara sahiptir.
- Tutum: 18-20 yaş grubundaki öğrenciler, hem 21-24 yaş hem de 25 ve üzeri yaş grubunda yer alanlardan düşük ortalamalara sahiptir.
- Algı: Algı düzeylerinde anlamlı fark bulunmamaktadır.
- İlgı: 25 ve üzeri yaş grubundaki öğrenciler, 18-20 yaş grubundan yüksek ortalamalara sahiptir.
- Toplam Finansal Okuryazarlık: 18-20 yaş grubundaki öğrenciler, hem 21-24 yaş hem de 25 yaş ve üzeri grubunda yer alanlara göre daha düşük ortalamalara sahiptir.

Sınıf düzeyine göre:

- Harcama: Üst sınıflar (3. ve 4. sınıf) daha yüksek harcama düzeylerine sahiptir.
- Tutum: Üst sınıflardaki (3. ve 4. sınıf) öğrencilerin tutum düzeyleri daha yüksektir.
- Algı: Algı düzeylerinde anlamlı fark bulunmamaktadır.
- İlgı: 4. sınıf öğrencilerinin finansal konulara ilgisi daha yüksektir.
- Toplam Finansal Okuryazarlık: 3. ve 4. sınıf öğrencileri, genel finansal okuryazarlık düzeylerinde daha yüksek seviyelere sahiptir.

Cinsiyete göre:

- Harcama: Cinsiyetler arasında harcama düzeylerinde anlamlı fark bulunmamaktadır.
- Tutum: Erkek öğrencilerin finansal tutum düzeyleri kadınlardan daha yüksektir.
- Algı: Algı düzeylerinde anlamlı fark bulunmamaktadır.

- İlgi: Cinsiyetler arasında ilgi düzeylerinde anlamlı fark bulunmamaktadır.
- Toplam Finansal Okuryazarlık: Cinsiyetler arasında genel finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnternet bankacılığı kullanımına göre:

- Harcama, Tutum, Algı, İlgi ve Toplam: İnternet bankacılığı kullanma durumu ile söz konusu değişkenler arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Kredi kartı kullanımına göre:

- Harcama, Tutum, Algı, İlgi ve Toplam: Kredi kartı kullanma durumu ile ilgili değişkenler arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Genel olarak, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin orta düzeyde olduğu ifade edilebilir. Finansal okuryazarlık puanlarının ortalama değerinin 3.51 ve standart sapmanın 0.593 olduğu tespit edilmiştir. 3.51 ± 0.593 ifadesi, katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının ortalama olarak 3.51 olduğunu ve bu puanların yaklaşık 0.593 birim sapma ile ortalama etrafında dağıldığını belirtmektedir. Sağlanan veriler, finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak orta seviyede olduğunu ve bireyler arasında büyük farklılıklar olmadığını göstermektedir. Üst sınıflardaki ve yüksek gelir grubundaki öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri, diğer gruplara göre daha yüksektir. İnternet bankacılığı ve kredi kartı kullanımı gibi değişkenlerin ise finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde belirgin bir etkisi bulunmamaktadır. Elde edilen bulgular, finansal okuryazarlık eğitimlerinin özellikle yaş, sınıf ve gelir düzeyine göre farklılaştırılarak uygulanmasının önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca söz konusu bulgular çerçevesinde literatür taramasında yer verilen bazı çalışmalarla, ulaşılan sonuçların tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Bunlar; Kılıç ve diğ. (2015), Özdemir ve diğ. (2015), Sarıgül (2015), Hasanca (2020), Yılmaz ve Aslan (2020), Dursun (2021) ve Özdemir (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmalardır.

Finansal okuryazarlık, bireylerin günlük mali kararlarını bilinçli bir şekilde yönetebilmeleri için gerekli olan kişisel bütçe yönetimi, borçlanma, tasarruf etme ve yatırım yapma gibi konularda temel bilgi ve becerilere sahip olmalarını sağlamaktadır. Örneğin, bir kişinin kredi kartı kullanımı hakkında bilgi sahibi olması, borçlarını

zamanında ödemesini ve böylece faiz ödemelerinden kaçınmasını mümkün kılabilir. Benzer şekilde, yatırım seçenekleri hakkında bilgi sahibi olmak, bireyin gelecekteki finansal hedeflerine ulaşabilmesi için en uygun yatırımı seçmesine katkı sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık, bireylerin sadece kendi mali durumlarını yönetmelerine değil, aynı zamanda ekonomik krizlere karşı daha dirençli olmalarına da olanak tanımaktadır. Bilinçli finansal kararlar, borç yükünü azaltmakta, tasarruf eğilimlerini artırmakta ve bireylerin ekonomik geleceğini güvence altına almaktadır. Dolayısıyla, finansal okuryazarlık, bireysel refahın yanı sıra toplumsal ekonomik istikrarın da temel taşlarından biridir.

Finansal eğitim, bireylere finansal okuryazarlık becerilerini kazandırmayı amaçlayan yapılandırılmış bir süreçtir. Söz konusu eğitimler; genellikle okullarda, üniversitelerde, iş yerlerinde veya toplum merkezlerinde verilmektedir. Finansal eğitim programları, bireylere temel finansal kavramları öğretmekle kalmaz, aynı zamanda bu kavramları günlük hayatta nasıl uygulayacaklarını da göstermektedir. Örneğin, bir finansal eğitim programı, bireylere bütçe oluşturma, borçları azaltma stratejileri geliştirme ve yatırım portföylerini yönetme konularında pratik beceriler kazandırmaktadır. Finansal eğitimin yaygınlaştırılması, bireylerin mali bilinç düzeylerini artırarak, daha sağlam ve sürdürülebilir ekonomik kararlar almalarını sağlamaktadır. Okullarda verilen finansal eğitimler, genç bireylerin erken yaşta doğru finansal alışkanlıklar geliştirmelerine yardımcı olurken, iş yerlerinde verilen eğitimler ise çalışanların mali yönetim becerilerini pekiştirmektedir. Toplum merkezlerinde sunulan programlar, geniş kitlelere ulaşarak finansal okuryazarlığın toplum genelinde yaygınlaşmasını hedeflemektedir.

Finansal okuryazarlık ve eğitim, bireylerin ekonomik refahlarını artırmakta ve mali güvenliklerini sağlamlaştırmaktadır. Bilinçli finansal kararlar almak, bireylerin borç yüklerini azaltmalarına, tasarruf etmelerine ve yatırım yapmalarına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda, finansal okuryazarlık ve eğitim, toplumların genel finansal istikrarını artırarak ekonomik büyümeyi teşvik etmektedir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık ve eğitim çabaları, toplumların ekonomik refahını artırmak için önemli bir araç olarak görülmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler, ani ekonomik dalgalanmalara karşı daha hazırlıklı olup, mali şokları daha kolay atlatabilmektedir. Ayrıca, tasarruf etme ve yatırım yapma becerileri gelişmiş bireyler, uzun vadeli finansal

hedeflerine daha kolay ulaşmakta ve emeklilik dönemlerinde de ekonomik güvence sağlamaktadır. Toplumsal düzeyde ise finansal okuryazarlığın artması, ekonomik büyüme ve istikrarın sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır.

Günümüzün karmaşık ekonomik ortamında finansal okuryazarlık, bireylerin bilinçli mali kararlar alabilmeleri için gereken temel bilgi ve becerileri içermektedir. Özellikle üniversite öğrencileri, geleceğin ekonomik aktörleri olarak finansal okuryazarlık düzeylerini artıracak eğitimlere ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri özelinde, tüm üniversite öğrencilerinin ders müfredatına finans derslerinin eklenmesinin gerekliliği önemli bir konuyu teşkil etmektedir. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri gibi genç bireyler, mezuniyet sonrasında karşılaştıkları mali zorluklarla başa çıkabilmek için finansal bilgi ve becerilere ihtiyaç duymaktadır.

Üniversite öğrencileri, hayatlarının ilerleyen dönemlerinde önemli mali kararlar almak zorunda kalacakları bir dönemin eşiğinde bulunmaktadır. Söz konusu mali kararlar; öğrenci kredileri, kredi kartı borçları, konut kredileri ve emeklilik planlaması gibi konuları kapsamaktadır. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri de bu tür mali kararlarla karşı karşıya kalacak olup, finansal okuryazarlık eksikliği nedeniyle finansal hatalar yapma riski taşımaktadırlar. Bu durum, mali stres yaşamalarına ve geleceğe dair ekonomik güven sorunu yaşamalarına yol açabilmektedir.

Mevcut literatürde de ifade edildiği üzere, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına yönelik eğitimlerin, yükseköğretim kurumlarının ders programlarına zorunlu ya da seçmeli ders olarak dahil edilmesi gerekmektedir. Finans derslerinin üniversite müfredatına dahil edilmesi, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak adına atılacak önemli bir adımı temsil etmektedir. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde alınacak finans derslerinin de öğrencilere mali yönetim becerilerini geliştirme fırsatı sunabilmesi gerekmektedir. Finans dersleri, öğrencilerin mali yönetim becerilerini geliştirecek, ekonomik sorumluluklarını anlamalarına yardımcı olacak ve uzun vadeli finansal hedeflerine ulaşmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, finans dersleri öğrencilerin mali bir disiplin çerçevesinde hareket etmesini sağlayacaktır. Finans derslerinin etkili bir şekilde

müfredata dahil edilmesi için çeşitli stratejiler geliştirilebilmektedir. Zorunlu ve seçmeli dersler olarak sunulabilecek finans dersleri, tüm öğrencilerin alması gereken temel finans derslerinin yanı sıra, ilgi duyan öğrenciler için ileri düzeyde finans derslerini de içermelidir. Finansal okuryazarlığın artırılması, bireylerin ekonomik refahını ve mali güvenliğini sağlamlaştırmaktadır. Bilinçli finansal kararlar almak, bireylerin borç yüklerini azaltmalarına, tasarruf etmelerine ve yatırım yapmalarına olanak tanımaktadır. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri gibi genç bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi, toplumsal düzeyde de ekonomik istikrarı ve büyümeyi desteklemektedir. Finansal okuryazarlık ve eğitim programlarının yaygınlaştırılması, gelecek nesillerin ekonomik refahını artıracak önemli bir adımı temsil etmektedir.

Hükümetler, üniversite öğrencilerinin ve toplumun her bir bireyinin finansal okuryazarlık düzeyini artırmaya yönelik stratejiler, politikalar, uygulamalar ve teşvikler geliştirmeli ve uygulamaya koymalıdır. Bu bağlamda, hükümet tarafından oluşturulacak stratejiler ve politikalar çerçevesinde sosyal medya platformlarının etkin bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Ayrıca, özel ve kamuya ait radyo ve televizyon kanallarında finansal bilgi düzeyini artırıcı içeriklerin üretilmesi ve yayınlanması teşvik edilmelidir. Hükümetlerin finansal okuryazarlığı artırma çabaları, ekonomik politikaların bir parçası olarak görülmelidir. Sosyal medya platformları, geniş kitlelere ulaşma kapasitesi sayesinde, finansal okuryazarlık konusunda farkındalık yaratmada etkili bir araç olabilmektedir. Kamu yayın kuruluşları ve özel medya kanalları aracılığıyla sunulacak finansal eğitim programları, bireylerin mali bilgi ve becerilerini artırarak, ekonomik bilinç düzeylerini yükseltebilmektedir. Ayrıca hükümetler, finansal okuryazarlığı teşvik eden yasal düzenlemeler ve uygulamalarla, finansal alana katılımı ve bilinçlenme düzeyini yükseltici öncül fonksiyonlar da üstlenebilmektedir.

Sonuç olarak finansal okuryazarlık ve eğitim, bireylerin ve toplumların refah düzeyini etkileyen kritik faktörlerdir. Bireylerin mali kararlarını bilinçli bir şekilde yönetebilmeleri, ekonomik istikrarın ve büyümenin temel unsurlarından biridir. Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması, genç nesillerin gelecekteki ekonomik başarılarına katkı sağlayacaktır. Hükümetlerin ve eğitim kurumlarının finansal alandaki çabaları, toplumların genel ekonomik refahını artırmada önemli bir rol oynayacaktır. Söz konusu nedenlerle finansal okuryazarlık ve eğitim

programlarının yaygınlaştırılmasına odaklanan her türlü yaklaşımın oldukça değerli olduğu ifade edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aldridge, I. (2013). *High-Frequency Trading: A Practical Guide to Algorithmic Strategies and Trading Systems* (2nd ed.). Wiley.
- Alkaya, A. & Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Journal of International Social Research*. 8(40), 585-599.
- Alper, D. (2003). Finans Mühendisliği. *Journal of Management and Economics Research*, 1(2), 123-135.
- Altıntaş, K. M. (2008). Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Eğitimin Önemi, Toplumda Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Yükseltilmesi ve Bireylerde Asgari Finans Kültürünün Oluşturma Süreci. *Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Dergisi*, s.14.
- Ameliawati, M., & Setiyani, R. (2018). *The Influence of Financial Attitude, Financial Socialization and Financial Experience to Financial Management Behavior with Financial Literacy as The Mediation Variable*. KnE Social Sciences, 811-832.
- Atkinson, A., & Messy, F. (2012). *Measuring Financial Literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study*. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15.
- Ay, M. (2021). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bir Çalışma: Selçuk Üniversitesi İİBF Örneği. *Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-16.
- Báčová, M., Čonková, M. and Bričova, Z. (2013), "Financial Literacy of Students in Slovak Republic", 19-21 September The 7th International Days of Statistics and Economics. 51-60.
- Bakan, A. Z. (2020). *Finansal Okuryazarlık, Yaşam Tatmini ve Liderlik Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Barış, S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *TESAM Akademi Dergisi*, 3(2), 13-38.
- Bayındırlı, M. Ö. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık, Finansal Tutum ve Davranış Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Karabük Üniversitesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Bayram, S. S. (2015). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Beal, D. J. & Delpachitra, S. B. (2003). Financial Literacy Among Australian University Students. *Economic Papers*, 22(1), 65-78.
- Biçer, E. B. & Altan, F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1501-1517.
- Bodie, Z. (2006). A Note on Economic Principles and Financial Literacy. *Networks Financial Institute At India State University*, NFI Policy Brief.42: 1-5.
- Bodie, Z., Kane, A., & Marcus, A. J. (2020). *Investments* (11th ed.). McGraw-Hill Education, 123-368.

- Bodvarsson, O.B., & Walker, R.L. (2004). Do Parental Cash Transfers Weaken Performance In College. *Economics of Education Review*, 23(5), 483-495.
- Brealey, R. A., Myers, S. C., & Allen, F. (2020). *Principles of Corporate Finance* (13th ed.). McGraw-Hill Education.
- Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2017). *Financial Management: Theory & Practice* (15th ed.). Cengage Learning.
- Brown, M., Grigsby, J., Van Der Klaauw, W., Wen, J., & Zafar, B. (2016). *Financial Education and The Debt Behavior of the Young*. *The Review of Financial Studies*, 29(9), 2490-2522.
- Brown, A. (2017). *The History of Financial Transactions*. New York: Financial Press.
- Burns, S. & Burns, H. (2019). *The Ultimate Trading Risk Management Guide*. Gulf Breeze: Amazon Digital Services LLC
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2024). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri (35. Baskı)*. Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Pegem Akademi, 3. Baskı, Ankara.
- Capuano, A. & Ramsay, I. (2011). What Causes Suboptimal Financial Behaviour? An Exploration of Financial Literacy, *Social Influences and Behavioural Economics*. *Financial Literacy Project, Research Report*, The University of Melbourne.
- Chen, H. & Volpe, R. P. (1998). An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 7(2): 107-128.
- Chen, H. & Volpe, R. P. (2002). Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 11(3), 289-307.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques 3rd ed*. John Wiley & Sons. pp. 75-76.
- Çam, A. V. & Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 4(7), 63-72.
- Çinko, M. Avcı, E., Ergun, S. & Tekçe, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), 25-50.
- Dağdelen, T. (2017). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Aydın İlindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/10: 408-433.
- Danes, S. M. & Haberman, H. R. (2007). Teen Financial Knowledge, Self- Efficiency and Behavior: A Gendered View. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 18(2), 48-60.
- Demirci, E. (2021). *Finansal Okuryazarlık ve Kripto Para Ekosistemine Katılım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirkol Ö. F. & Erduru İ. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma: Harran Üniversitesi Örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(4): 12-26.

- Dilek, S., Küçük, O. & Eleren, A. (2016). Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1865-1878.
- Doe, J. (2016). *The Evolution of Modern Finance*. London: Economics Publications.
- Dursun, Y. (2021). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Seviyesi Üzerine Bir Araştırma: Yeditepe Üniversitesi Örneği*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Egeli, A. (2021). *Finansal Okuryazarlık Üzerine İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Vaka Çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Eğilmez, M. (2019). *Örneklerle Kolay Ekonomi*. İstanbul: Remzi Kitapevi
- Elmas, B. & Yılmaz, H. (2016). Finansal Okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1),115-140.
- Er, B., Şahin Y. E. & Mutlu M. (2017). Finansal Eylem ve Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 54(1),75-88.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. & Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. *Anadolu University Journal Of Social Sciences*, 14/4: 113-125.
- Ergün, B., Şahin, A. & Ergin E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *The Journal of International Social Research*, 7(34), 847-863.
- Fabozzi, F. J., & Peterson Drake, P. (2009). *Finance: Capital Markets, Financial Management, and Investment Management*. Wiley.
- Fabozzi, F. J., Modigliani, F., & Jones, F. J. (2014). *Foundations of Financial Markets and Institutions* (4th ed.). Pearson.
- Fabozzi, F. J. (2018). *Bond Markets, Analysis, and Strategies* (9th ed.). Pearson.
- Fama, E. F. (1970). Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work. *Journal of Finance*, 25(2), 383-417.
- Fatoki, O. (2014). The Financial Literacy of Micro Entrepreneurs in South Africa. *Journal of Social Science*, 40(2), 151-158.
- Fernandes, D., Lynch, J. G., & Netemeyer, R. G. (2014). Financial Literacy, *Financial Education, and Downstream Financial Behaviors*. *Management Science*, 60(8), 1861-1883.
- FODER. (2023), Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması II. Dönem Raporu. 2(23), 2-25.
- Green, P. (2020). *Financial Literacy in the 21st Century*. Chicago: Academic Press.
- Gerek, S. ve Kurt, A. A. (2011). "Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 59-73.
- Gitman, L. J., Juchau, R., & Flanagan, J. (2015). *Principles of Managerial Finance* (7th ed.). Pearson.
- Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (2016). *Deep Learning*. MIT Press.

- Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık*. Hiperlink Yayınları. İstanbul.
- Gutter, M. S., Hayhoe, C. R., Kim, J., Bowen, C. F., & Cheang, M. (2012). Exploring the Relationship of Economic, Sociological and Psychological Factors to the Savings Behavior of Low-Moderate-Income Households. *Family and Consumer Science Research Journal*. 41(1): 86-101.
- Haug, E. G. (2007). *The Complete Guide to Option Pricing Formulas* (2nd ed.). McGraw-Hill Education.
- Hasanca, D. (2020). *Türkiye'de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Ölçümüne Yönelik Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hastings J.S., Madrian B.C., & Skimmyhorn W.L. (2012). Financial Literacy, Financial Education and Economic Outcomes, *Nber Working Paper Journal*, 18412: 35-70.
- Haşit, G. & Uçar, A. (2014). Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Kurumsal Yönetim İlkelerinden Yönetim Kurulu İlkesinin İncelenmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Sakarya İktisat Dergisi*, 3/2: 85-113.
- Hayta B. A. (2011). *Aile Finans Sistemi İlişkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Hilgert Marianne A. & Jeanne M. Hogarth (2003). "Household Financial Management: The Connection Between Knowledge and Behavior", *Federal Reserve Bulletin*, 89 (7), 309-322.
- Hogarth, J. M. (2002). Financial Literacy and Family and Consumer Sciences. *Journal of Family and Consumer Sciences*, 94, 15-28.
- Hull, J. C. (2018). *Options, Futures and Other Derivatives* (10th ed.). Pearson.
- Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *Journal Of Consumer Affairs, Special Issue: Financial Literacy*, 44(2): 296-316.
- Jayaraman, J. D., & Jambunathan, S. (2018). *Financial Literacy Among High School Students: Evidence from India*. *Citizenship, Social and Economics Education*, 17(3), 168-187.
- Johnson, M. (2018). *Medieval Banking Systems*. Cambridge: University Press.
- Jorgensen, B. L. & Savla, J. (2010). Financial Literacy of Young Adults: The Importance of Parental Socialization. *Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 59(4), 341-393.
- Jorion, P. (2007). *Value at Risk: The New Benchmark for Managing Financial Risk* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Kaderli, Y., Özdemir, M. ve Demir, N. (2016). "TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri". *Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı Güney Ege Kalkınma Ajansı*, 1: 13-32.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler* (38. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, Y., Ata, H. A. & Seyrek, İ. H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 1(66): 129-150.
- Kiyosaki, R. (2009). *Zengin Baba, Fakir Baba*. İstanbul, Alfa Yayınevi

- Klapper, Leora & Panos, G. A. (2011). Financial Literacy and Retirement Planning: The Russian Case. *Journal of Pension Economics and Finance*, 40(4), 599-618.
- Knutson, Brian, & Peter Bossaerts, 2007, Neural antecedents of financial decisions, *Journal of Neuroscience* 27, 8174–8177.
- Kocabıyık, T. & Teker, T. (2018). Finansal Okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 117- 144.
- Lee, K. (2019). *Global Finance and Investment Strategies*. San Francisco: Business Books.
- Luksander, A., Béres, D., Huzdik, K. & Németh, E. (2014). Analysis of the Factors that Influence the Financial Literacy of Young People Studying in Higher Education. *Public Finance Quarterly*, 2(1), 220-241.
- Lusardi, A. & Mitchell, O. S. (2008). Planning and Financial Literacy: How do Women Fare. *American Economic Review*, 98(2), 413-417.
- Lusardi, A. (2008). “Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice”. *NBER Working Paper Series*, 23/2: 2-29.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011). Financial Literacy and Retirement Planning in the United States. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4), 509-525.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.
- Lusardi, A., & Tufano, P. (2015). Debt Literacy, Financial Experiences and Overindebtedness. *Journal of Pension Economics and Finance*, 14(4), 332-368.
- Mandell, L. K. & Linda S. (2009). The Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1): 15-24.
- Marcolin, S. & Abraham, A. (2006). Financial Literacy Research: Current Literature and Future Opportunities. 3. International Conference on Contemporary Business, Leura NSW, 21-22 September. *Australia: Faculty Of Commerce*, Charles Stuart University.
- Markovich, C. A. & Sharon A. D. (1997). College Seniors’ Personal Finance Knowledge and Practices. *Journal of Family and Consumer Sciences*, 89, 61–65.
- Markowitz, H. (1952). Portfolio Selection. *The Journal of Finance*, 7(1), 77-91.
- Mason C. & Wilson R. (2000). *Conceptualising Financial Literacy*, Loughborough University Business School, Research Series Paper No: 2000:7, 1-42
- McNeil, A. J., Frey, R., & Embrechts, P. (2015). *Quantitative Risk Management: Concepts, Techniques and Tools* (Revised ed.). Princeton University Press.
- Mevsim L. T. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Erzincan Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Erzincan.
- Mihalčová, B., Csikósová, A. & Antořová, M. (2014). Financial Literacy—the Urgent Need Today. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109: 317-321.
- Mishkin, F. S. (2019). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets* (12th ed.). Pearson, 45-220.

- Modigliani, F., & Miller, M. H. (1958). The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment. *The American Economic Review*, 48(3), 261-297.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. London, The United Kingdom.
- Nano, D. & Cani, S. (2013). The Differences in Students' Financial Literacy Based on Financial Education. *Academicus International Scientific Journal*, 8(1), 149-160.
- Nidar, S. R. & Bestari, S. (2012). Personal Financial Literacy Among University Students (Case Study At Padjadjaran University Students, Bandung, Indonesia). *World Journal of Social Sciences*, 2(4), 162-171.
- Noctor, M., Stoney S. & Stradling R. (1992). Financial Literacy: A Discussion of Concepts and Competences Of Financial Literacy and Opportunities for Its Introduction into Young People's Learning. *NFER Report For The National Westminster Bank*. London, The United Kingdom, 56:21-24.
- OECD. (2016). *OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies*. OECD Publishing.
- OECD. (2024). *International Network on Financial Education An Overview* January: 3-8.
- Opletalova, A. (2015). Financial Education and Financial Literacy in The Czech Education System. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 171:1176- 1184.
- Öncüler, İ. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: İstanbul Gelişim Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Özçam, M. (2006). Yatırımcı Eğitimi: Dünya Uygulamaları ve Türkiye İçin Öneriler. *Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu*, 1: 1-3.
- Özdemir, F. S. (2011). *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, A., Temizel, F., Sönmez, H. & Er, F. (2015). Financial Literacy of University Students: A Case Study for Anadolu University. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 11(24), 97-110.
- Özdemir G. (2022). *Finansal Okuryazarlık ve Davranışsal Finans İlişkisi: Erzincan İli Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe, Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı, Erzincan.
- Öztürk, İ. (2006). Dünya Bankası Politikaları. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/1: 36-55
- Perry, V. G., & Morris, M. D. (2005). Who Is in Control. The Role of Self Perception, Knowledge and Income in Explaining Consumer Financial Behavior. *Journal of Consumer Affairs*, 39(2), 299-313.
- Perşembe, A. (2021). *Paranın Kuralı*. İstanbul: Scala Yayıncılık
- Polat, G. T. (2022). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Analizi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Poyraz, E. (2005). Küresel Finansal Yönetimde, Kurumsal Finans Kavramı ve Önemi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi* (28), 153-159.
- Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276
- Robb, C. A., & Sharpe, D. L. (2009). Effect of Personal Financial Knowledge on College Students' Credit Card Behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1), 25-43.
- Ross, S. A., Westerfield, R. W., & Jordan, B. D. (2019). *Fundamentals of Corporate Finance* (12th ed.). McGraw-Hill Education.
- Shim, S., Serido, J., & Xiao, J. J. (2009). Arizona Pathways to Life Success for University Students: Cultivating Positive Financial Attitudes and Behaviors for Healthy Adulthood. *Journal of Consumer Affairs*, 43(2), 397-417.
- Shim, S., Barber, B. L., Card, N. A., Xiao, J. J., & Serido, J. (2010). Financial Socialization of First-year College Students: The Roles of Parents, Work, and Education. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(12), 1457-1470.
- Smith, J. (2015). *Introduction to Financial Concepts*. Boston: Finance Publishing.
- SPK (2018). *Sermaye Piyasası Kurulu 2018 Yılı Faaliyet Raporu*, Ankara. 18(1), 1-55.
- Stolper, O. A., & Walter, A. (2017). *Financial Literacy, Financial Advice and Financial Behavior*. *Journal of business economics*, 87, 581-643.
- Saraç, E. (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Kütahya.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200-218.
- Sevim, C. (2016). Uluslararası Para ve Sermaye Piyasaları. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2(2), 191-210.
- Sezer, D. & Demir, S. (2015). Yatırımcıların Finansal Okuryazarlık ve Bilişsel Yetenek Düzeylerinin Psikolojik Yanılsamalar ile İlişkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* (66), 69-88.
- Solomon, G. E., Nhete, T. & Sithole, B. M. (2018). The Case For The Need For Personal Financial Literacy Education in Botswana Secondary Schools. *SAGE Open*, 8(1), 1-9.
- Sönmez, Y. & Kılıç, E. (2020). Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Kastamonu Üniversitesi Örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 479-497.
- Sünbül, V. (2020). *Girişimcilerin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin İşletme Performansları Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Şantaş, F., & Demirgil, B. (2015). Ekonomi Okuryazarlığı Düzeyinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi* (48), 46-60.

- Şeker, H. (2022). *Meta Analizi ile Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- TCMB. (2014). Finansal Eğitim. *TCMB Bülten*, (37): 2-4. 101.
- TCMB. (2017). Herkes İçin Ekonomi 'Finansal Okuryazarlık: Bireysel ve Toplumsal Faydaları. *TCMB Bülten*, (48): 2-4.
- Tabachnick & Fidell (2013). B.G. Tabachnick, L.S. *Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.)* Pearson, Boston.
- Tang, N., & Baker, A. (2016). Self-Esteem, Financial Knowledge and Financial Behavior. *Journal of Economic Psychology*, 54, 164-176.
- Taylor, Sharon M. & Wagland, Suzanne. (2013). The Solution to the Financial Literacy Problem: What is the Answer, *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 7(3), 69-90.
- Temizel, F. (2010). *Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık*. İstanbul: Beta Yayınevi
- Temizel F. & Coşkun O. İ. (2010). Finansal Piyasalar ile Etkin Bir İletişim ve Geliştirilmiş Şeffaflık Aracı Olarak Yatırımcı İlişkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.XII ,S.II, 2010)*.
- Temizel, F. & Bayram, F. (2011). *Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12(1): 73-86.
- Temizel, F. & Özgüler, İ. (2015). Finansal Eğitime Bakış. *Business and Management Studies. An International Journal*, 3 (1): 1-16.
- Tuna, F. (2016). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tüfekçi T., M. (2011). *Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Rize.
- Tütüncü, Ö. & Küçükusta, D. (2008). Tedarik Zinciri Entegrasyonu ve Hasta Güvenliği İlişkisinin Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 9(1), 93-106.
- Torlak, Ö. (2017). *Birikim ve Yatırım Rehberi*. Ankara: Beta Yayınevi
- Usta, Ö. (2011). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Ürün, H. (2020). *Finansal Okuryazarlık: Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Wagland, S. P. & Taylor, S. (2009), When It Comes to Financial Literacy, Is Gender Really an Issue *Australasian Accounting Business and Finance Journal*, 3(1), 13-25.
- Xiao, J. J. (2008). *Applying Behavior Theories to Financial Behavior*. In J. J. Xiao (Ed.), *Handbook of Consumer Finance Research* (pp. 69-81). New York, NY: Springer.
- Yıldız, D. & Uzunsakal, E. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1: 14-28.

- Yıldırım, M. V. (2020), *İslami Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Yılmaz, E. & Aslan, T. (2020). Finansal Okuryazarlık ve Siirt Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* (87), 181-202
- Yücel, O. (2021). *Finansal Okuryazarlık ve Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Kırıkkale İlinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

American Psychological Association (APA) 7. Sürüm referans sistemine göre hazırlanmıştır.

EKLER

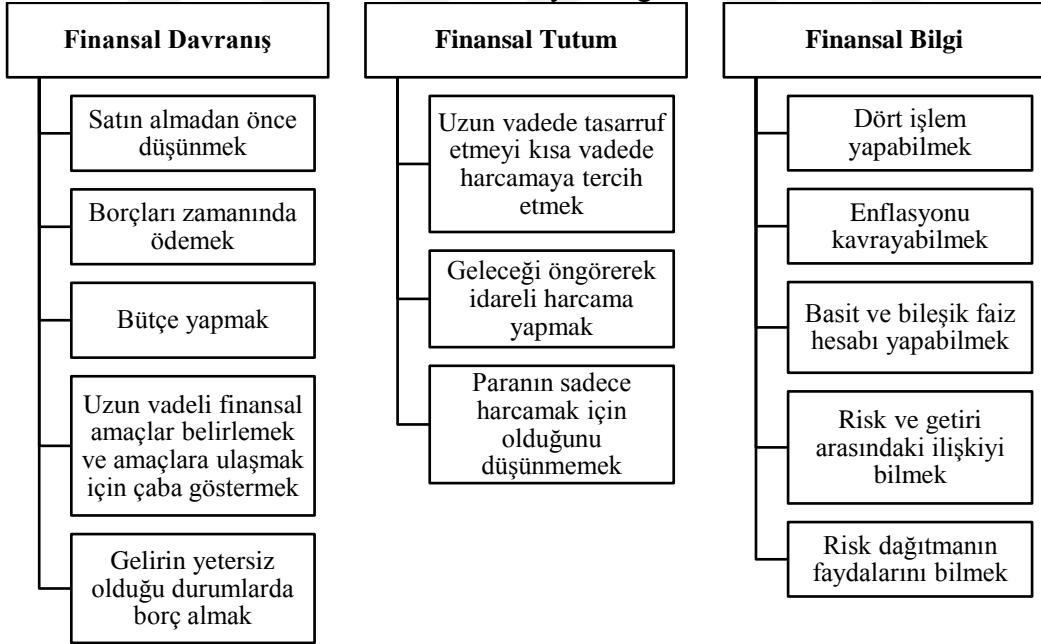
Ek 1: Şekil Başlık Yazısı ve Sayfa İçi Yerleşimi

Tablo 2.1: Finansal Okuryazarlık Bileşenleri

Finansal Okuryazarlık Bileşenleri	Araştırmacı/Araştırma Yılı
Bütçeleme, Tasarruf, Borç yönetimi, Finansal çatışma, Banka hizmetleri	Microfinance Opportunities, 2005
Emlak piyasası işlemleri, Bütçeleme ve temel finansal kararlar, Parasızlık yönetimi, Borçlanma idaresi, Kaynakların yönetimi	Kershaw ve Webber, 2008
Günlük para değeri, Güç satın alabilme, Bireysel finans takibi yapabilme, Yatırım yapabilme, Tasarruf idaresi, Kıymetli evraklar, Yatırımlar, Finansal riskten korunma, Çeşitli sigortalar	Huston, 2010
Kolay finans, Bireysel finansal bütçe, Bireysel tasarruflar, Kredi ve nakit şeklinde borçlanma, Bireysel yatırımlar	Remund, 2010
Finansal tutum, Finansal davranış, Finansal bilgi	Atkinson ve Messy, 2012
Faiz ile ilgili hesap yapabilme, Enflasyonu kavrayabilme, Riski anlayabilme	Lusardi ve Mitchell, 2014

Kaynak: (Kaderli vd., 2016: 13)

Tablo 2.2: Finansal Okuryazarlığın Faktörleri

Kaynak: (Türeççi, 2021:23)

Tablo 4.1: Katılımcıların Tanımlayıcı ve İstatistiksel Bilgiler

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	74	40.0
	Erkek	111	60.0
Yaşınız	18-20 yaş	79	42.7
	21-24 yaş	67	36.2
	25 ve üzeri	39	21.1
Sınıfınız	1. Sınıf	58	31.4
	2. Sınıf	53	28.6
	3. Sınıf	37	20.0
	4. Sınıf	37	20.0
Aylık gelir düzeyiniz	0-3000 TL	98	53.0
	3001-5000 TL	52	28.1
	5001 TL ve üzeri	35	18.9
İnternet bankacılığı kullanma	Evet	176	95.1
	Hayır	9	4.9
Kredi kartı kullanma	Evet	102	55.1
	Hayır	83	44.9

Tablo 4.2: Finansal Okuryazarlık Formu Puanlarının Ortalama, Standart Sapma, Minimum, Maksimum, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Değişken (n=185)	Min.-Max	$\bar{X} \pm Ss$	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach (a)
Harcama	1.00-5.00	3.61±.996	-0.612	-0.425	0.74
Tutum	1.00-5.00	3.98±.855	-1.019	1.165	0.77
Algı	1.00-5.00	3.16±1.112	-0.113	-0.821	0.74
İlgi	1.00-5.00	3.30±.809	-0.344	0.166	0.63
Toplam	1.00-5.00	3.51±.593	-0.047	-0.517	0.72

Tablo 4.3: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	t	p
Harcama	Kadın	74	3.74	0.939	1.519	0.131
	Erkek	111	3.52	1.026		
Tutum	Kadın	74	3.82	0.899	-2.051	0.042*
	Erkek	111	4.08	0.812		
Algı	Kadın	74	3.26	1.172	0.917	0.360
	Erkek	111	3.10	1.071		
İlgi	Kadın	74	3.25	0.802	-0.605	0.546
	Erkek	111	3.33	0.815		
Toplam	Kadın	74	3.52	0.598	0.125	0.901
	Erkek	111	3.51	0.592		

* $p < .05$

Tablo 4.4: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının İnternet Bankacılığı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	İnternet Bankacılığı	n	\bar{X}	ss	t	p
Harcama	Evet	176	3.59	1.010	-0.772	0.441
	Hayır	9	3.86	0.650		
Tutum	Evet	176	3.97	0.857	-0.466	0.642
	Hayır	9	4.11	0.867		
Algı	Evet	176	3.16	1.126	-0.044	0.965
	Hayır	9	3.18	0.835		
İlgi	Evet	176	3.29	0.812	-0.263	0.793
	Hayır	9	3.37	0.771		
Toplam	Evet	176	3.50	0.600	-0.602	0.548
	Hayır	9	3.63	0.450		

* $p < .05$

Tablo 4.5: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Kredi Kartı Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kredi Kartı	n	\bar{X}	Ss	t	p
Harcama	Evet	102	3.66	0.989	0.882	0.379
	Hayır	83	3.53	1.00		
Tutum	Evet	102	3.94	0.791	-0.616	0.539
	Hayır	83	4.02	0.931		
Algı	Evet	102	3.14	1.140	-0.302	0.763
	Hayır	83	3.19	1.082		
İlgi	Evet	102	3.40	0.752	1.959	0.052
	Hayır	83	3.17	0.860		
Toplam	Evet	102	3.54	0.597	0.668	0.505
	Hayır	83	3.48	0.590		

* $p < .05$

Tablo 4.6: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Yaşa Göre Karşılaştırılması

Değişken	Grup	n	\bar{X}	ss	F/W	p	Fark
Harcama	18-20 (a)	79	3.38	.986	4.046	0.019*	a<c
	21-24 (b)	67	3.70	1.039			
	25 ve üzeri (c)	39	3.90	0.855			
Tutum	18-20 (a)	79	3.70	0.902	8.918	0.000*	a<b, a<c
	21-24 (b)	67	4.09	0.813			
	25 ve üzeri (c)	39	4.34	0.637			
Algı	18-20 (a)	79	3.02	1.079	1.093	0.337	-
	21-24 (b)	67	3.27	1.112			
	25 ve üzeri (c)	39	3.26	1.172			
İlgi	18-20 (a)	79	3.09	0.922	6.398	0.002*	a<c
	21-24 (b)	67	3.38	0.734			
	25 ve üzeri (c)	39	3.58	0.549			
Toplam	18-20 (a)	79	3.30	0.602	10.643	0.000*	a<b, a<c
	21-24 (b)	67	3.61	0.561			
	25 ve üzeri (c)	39	3.77	0.482			

* $p < .05$ (eğik yazılar welch (tamhane); normal yazılar anova (bonferroni) sonuçlarıdır)

Tablo 4.7: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Sınıfa Göre Karşılaştırılması

Değişken	Grup	n	\bar{X}	ss	F/W	p	Fark
Harcama	1. Sınıf (a)	58	3.37	1.002	5.136	0.002*	a<c
	2. Sınıf (b)	53	3.39	0.994			
	3. Sınıf (c)	37	4.00	0.933			
	4. Sınıf (d)	37	3.89	0.886			
Tutum	1. Sınıf (a)	58	3.69	0.936	5.440	0.001*	a<c, a<d
	2. Sınıf (b)	53	3.90	0.877			
	3. Sınıf (c)	37	4.19	0.733			
	4. Sınıf (d)	37	4.32	0.628			
Algı	1. Sınıf (a)	58	3.11	1.124	1.940	0.125	-
	2. Sınıf (b)	53	2.96	1.030			
	3. Sınıf (c)	37	3.52	1.251			
	4. Sınıf (d)	37	3.19	1.010			
İlgi	1. Sınıf (a)	58	3.18	0.867	5.142	0.002*	a<d b<d
	2. Sınıf (b)	53	3.13	0.904			
	3. Sınıf (c)	37	3.38	0.704			
	4. Sınıf (d)	37	3.63	0.535			
Toplam	1. Sınıf (a)	58	3.34	0.612	8.554	0.000*	a<c, a<d b<c, b<d
	2. Sınıf (b)	53	3.34	0.554			
	3. Sınıf (c)	37	3.77	0.591			
	4. Sınıf (d)	37	3.76	0.433			

* $p<.05$ (eğik yazılar welch (tamhane); normal yazılar anova (bonferroni) sonuçlarıdır)

Tablo 4.8: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlıklarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Grup	n	\bar{X}	ss	F/W	p	Fark
Harcama	0-3000 TL (a)	98	3.53	1.006	2.925	0.059	-
	3001-5000 TL (b)	52	3.86	0.794			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.45	1.182			
Tutum	0-3000 TL (a)	98	3.83	0.818	4.099	0.018*	a<c
	3001-5000 TL (b)	52	4.02	0.887			
	5001 ve üzeri (c)	35	4.30	0.838			
Algı	0-3000 TL (a)	98	3.10	1.136	1.523	0.221	-
	3001-5000 TL (b)	52	3.39	1.000			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.01	1.182			
İlgi	0-3000 TL (a)	98	3.14	0.901	6.405	0.002*	a<c
	3001-5000 TL (b)	52	3.34	0.615			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.66	0.666			
Toplam	0-3000 TL (a)	98	3.40	0.642	3.779	0.026*	a<b
	3001-5000 TL (b)	52	3.65	0.521			
	5001 ve üzeri (c)	35	3.61	0.493			

* $p<.05$ (eğik yazılar welch (tamhane); normal yazılar anova (bonferroni) sonuçlarıdır)

Ek 2: Etik Kurul Kararı

T.C.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

İNSAN ARAŞTIRMALARI SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER

ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	24/01/2024
Protokol No	01/04
Araştırma Başlığı	Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespiti: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği
Araştırma Türü	Nicel-Tarama (tanımlayıcı)/ Nedensel karşılaştırma/ İlişki arayıcı araştırma
Araştırmacılar	Kerem Taha KÖKSAL (Tez Öğrencisi) Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TEKDERE (Danışman)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama:	<i>Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veyakuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.</i><i>Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.</i>

e-imzalıdır

Prof. Dr. Haydar EFE

İnsan Araştırmaları Sosyal ve Beşeri Bilimleri

Etik Kurul Başkanı

Ek 3: Anket Formu

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ İÇİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ ANKETİ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe, Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı; Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesidir. Söz konusu araştırma neticesinde hem alandaki çalışmalara katkı sağlanması hem de finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması hedeflenmektedir. **Çalışma için uygulanan anket kapsamında elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.** Şimdiden, vereceğiniz destek ve katkı için teşekkür ederiz.

Danışman: Doç. Dr. Üyesi Mustafa TEKDERE

Tez Öğrencisi: Kerem Taha KÖKSAL

Tanımlayıcı Bilgiler

Soru

1. Cinsiyetiniz nedir?
2. Yaşınız kaçtır?
3. Hangi sınıftasınız?
4. Aylık gelir düzeyiniz nedir?
5. İnternet bankacılığı kullanıyor musunuz?
6. Kredi kartı kullanıyor musunuz?

Seçenekler

- Kadın / Erkek
18-20 / 21-24 / 25 ve üzeri
1. Sınıf / 2. Sınıf / 3. Sınıf / 4. Sınıf
0-3000 TL / 3001-5000 TL / 5000 TL ve üzeri
() Evet () Hayır
() Evet () Hayır

Harcama

7. Alışveriş mutluluğum için önemlidir.
 Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum
8. Para harcanmak içindir, biriktirmek için değil.
 Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum
9. Harcamalarımı kontrol etmekte zorlanırım.
 Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum
10. Paramın nasıl bittiğini anlamam.
 Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

Tutum

11. Planlanmamış harcamalar için para biriktirim.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

12. Haftalık ve aylık harcama planları yaparım.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

13. Alışveriş yaparken fiyatları kıyaslarım.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

14. Bir şey satın alırken finansal durumumu dikkate alırım.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

Algı

15. Finansal planlama ve bütçe çok paraya sahip olanlar içindir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

16. Kısa dönemler için harcama planı yapmak gereksizdir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

17. Ne yaparsam yapayım finansal durumumda bir değişiklik olmaz.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

İlgi

18. Parasal konular genellikle beni ilgilendirmez.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

19. Finans konularında eğitim almak isterim.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

20. Gazetelerin ve televizyonların ekonomi ve finans haberlerini takip ederim.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Kerem Taha KÖKSAL	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Anadolu Üniversitesi
Fakülte	İşletme Fakültesi
Bölümü	İşletme
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	